

VILJANDIMAA ARENGUS

SISUKORD

SAATEKS	3
1. VILJANDIMAA 10 AASTAT HILJEM	4
2. STRATEEGILISTE EESMÄRKIDE TÄITMISEST VILJANDI MAAKONNAS	13
2.1. Asustus ja haldusjaotus. Rahvastik	13
2.2. Keskkond	16
2.3. Majandus. Tehnilised infrastruktuurid	20
2.4. Sotsiaalelu	31
2.4.1. Kultuur	31
2.4.2. Rahvastiku tervis	33
2.4.3. Sotsiaalhoolekanne	38
2.4.4. Sport	40
2.4.5. Turvalisus	42
2.4.6. Haridus	45
LISA 1. VILJANDIMAA MAAKONNAPLANEERINGU 2005-2010 MÕÕDIKUD	51
LISA 2. TABELID	54

Koostanud Mihkel Servinski, Anne Karjus, Krista Valdvee

Toimetanud Krista Valdvee

Kujundanud ja küljendanud Merle Karu

Trükkinud OÜ Sõnasepp

ISSN 1736-7940

Väljaande andmete kasutamisel või tsiteerimisel palume viidata allikale

SAATEKS

Inimesi võib lahterdada väga erinevaid teemasid ja tunnuseid pidi. Suhtumise järgi mitmesugustesse visioonidokumentidesse, strateegiatesse ja arengukavadesse võib nad jagada kolme rühma: ühed on pooldajad, teised vastased ja kolmandad need, kellel on ükskõik. Kas visioonidesse positiivselt suhtujaid on rohkem kui negatiivselt, on raske öelda. Võib-olla on kõige rohkem hoopis ükskõikseid, aga see pole käesoleva kogumiku koostajale oluline küsimus. Olen kindel, et visioonidega tuleb tegelda, et strateegiaid ja arengukavasid tuleb koostada. Samuti olen veendunud, et arengukavasid ei ole vaja koostada lauasahhliise panemiseks, vaid et koostatud arengukavasid on vaja igapäevaelus rakendada, nende elluviimise kulgu jälgida ning jälgimise tulemuste põhjal ka vajadusel korrigeerida. Kindel on seegi, et nii strateegiadokumendid kui ka strateegiate elluviimise tulemused peavad olema avalikud.

Käesolev kogumik koosneb kahest osast. Esimene neist käsitleb 19. aprillil 2007 Ugala teatrimajas toimunud visioonikonverentsi „Viljandimaa 10 aastat hiljem”, mille korraldasid Viljandi Maavalitsus, Viljandimaa Omavalitsuste Liit ja Viljandimaa Arenduskeskus. Konverentsil esitasid oma nägemuse sellest, milline näeb Viljandi maakond välja 10 aasta pärast, Riigi Kinnisvara ASi juhatuse esimees Jaak Saarniit, kes oma varasemal töökohal Silikaat Grupi direktorina aitas käivitada Põhja-Viljandimaal Kõo vallas eduka põllumajandusettevõtte, Viljandi Metall ASi juhatuse esimees Jaak Sulg, riigikogu liikmed Mart Laar ja Peep Aru, rahvakultuuri arendaja ja õpetaja Anu Raud ning imagoloog Linnar Priimägi. Oma nägemuse saatis ka Mulgimaa mees, Eesti Vabariigi President Toomas Hendrik Ilves. Konverentsi lõpetanud ümarlaval esitasid oma arvamuse Viljandimaa arengu kohta Eesti taasiseseisvuse-aegsete valitsuste Viljandi taustaga ministrid Jaan Leetsar (põllumajandusminister 1992–1994), Jaak Allik (kultuuriminister 1995–1999), Peep Aru (regionaalminister 1997–1999), Tarmo Loodus (siseminister 1999–2002), Meelis Atonen (majandus- ja kommunikatsiooniminister 2003–2004), Jaak Aab (sotsiaalminister 2005–2007), Helir-Valdor Seeder (põllumajandusminister alates 2007). Kaks ministrit, Tarmo Loodus ja Helir-Valdor Seeder, andsid vastuse virtuaalselt. Ilmar Mändmets (põllumajandusminister 1995–1997) ei olnud konverentsi korraldajatele kättesaadav.

Kogumiku teine osa käsitleb dokumendis „Viljandimaa maakonnaplaneering 2005–2010” püstitatud strateegiliste eesmärkide täitmist. 2008. aastaks on maakonnaplaneeringu kehtimise ajast läbitud pool ning on mõistlik hetk vahekokkuvõtete tegemiseks ja analüüsi tulemuste põhjal planeeringusse täpsustuste sisseviimiseks. Ülevaate lugeja peab siiski arvestama sellega, et 2007. aasta andmete töötlemine alles kestab ja nii saab käesolevas kogumikus analüüsida peamiselt olukorda pärast 2006. aastat. Arvestama peab ka sellega, et analüüsida saab vaid nende eesmärkide täitmist, mille kohta on võimalik andmeid saada.

Ülevaate koostaja ei ole seadnud endale eesmärgiks analüüsida seatud eesmärke, vaid ainult nende täitmist ning kahjuks peab siinkohal märkima Eesti riigi andmekorralduse nõrkust. Mitmed vajalikuna tunduvad andmed puuduvad, või kui on kogutud, siis ei ole neid ikkagi võimalik kasutada.

Viljandi maakonna mõju maailmale on olemas, aga see ei ole väga suur. Maailma mõju Viljandi maakonnale on sadades kordades suurem. Maakonna arenguvisioniga seotud materjale lugedes on oluline meeles pidada Peep Aru täpsustust: **kõik see saab ja võib toimuda vaid olukorras, kus maailmas säilib tänane suhteline stabiilsus.**

Mihkel Servinski,
koostaja

1. VILJANDIMAA 10 AASTAT HILJEM

Kus elab? Kes elab? Palju elab? Mida teeb? Mis on alles? Mis on kadunud? Mis on juurde tulnud? Mida väärtustab? Millega on rahul? Millest tunneb puudust? Kuidas välja paistab? Kas maal elamise võlud on suutnud pidurdada maakonnast väljarändamist ning meelitanud meile uusi elanikke? Kas maakonna äärealad on välja surnud või elavnenud? Millised täna töötavad firmad tegetsevad ka 10 aasta pärast? Millised uued tootmisvaldkonnad on Viljandisse tekkinud? Kuidas on läinud põllumajandusel? Kas Viljandimaa inimesed on 10 aasta pärast õnnelikud ja rahulolevad? Sellised olid küsimused, mis 19. aprillil 2007 toimunud visioonikonverentsi korraldajad esitasid nii esinejatele kui osavõtjatele ning millele konverentsi käigus vastuseid otsiti.

Kas midagi peab just domineerima? Minu arvates on see sõna liiga agressiivne. Kuid kindlasti on vaja, et määratleksime eluvaldkonna, sündmuse(d) või tegevuse(d), mida tahame eelisarendada ja mis eristab teistest. Seejuures ei pruugi eelisarendatav olla otseselt seotud kultuuri või majandusega. On ju selge, et kui seame eesmärgiks piirkonna edasiarenemise, hääbumise takistamise, siis kõige olulisemal kohal seisab inimene. Praegune Viljandimaa elanike vähenemise tendents arengule kaasa ei aita. Seega peaks meil olema idee, igal kohalikul omavalitsusel eraldi ja maakonnal tervikuna, mille poolest me oleme erilised – miks on hea elada just Viljandimaal, mitte mujal, miks küllastada just Viljandimaad.

Oma kogemusest tean, et selliseid küsimusi on kerge esitada, aga väga raske on leida neile vastuseid. Kummatigi tuleb vastused, nii head või halvad kui need ka ei oleks, leida. Mingid eesmärgid me endile seadma peame, selles olen kindel.

Andres Soosaar,
Rootsi Mööbel ASi juhatuse esimees

INIMENE

Konverentsi peamiseks märksõnaks kujunes inimene. Majanduse kontekstis inimene kui tööjõud — eelkõige tööjõu olemasolu, kuid samuti selle kvaliteet. Mart Laar tõi oma ettekandes esile kolm reaalsust:

- Eestis on 10 aasta pärast vähem inimesi;
- Eesti elanikkond on vananenud;
- Eesti ei ole enam odava tööjõuga maa.

Järelkult tugevneb Mart Laari arvates piirkondadevaheline konkurents ressursi pärast lähiajal täiesti möödapääsmatult ning ressurs, mille pärast võideldakse, on ajud ehk inimesed. Hästi läheb sellel Euroopa riigil ja piirkonnal, kus andekad ja ettevõtlikud inimesed elada tahavad. Jaak Saarniit ütles sama mõtte Viljandimaa tarbeks välja järgmiselt: “Ei ole tähtsamat kui see, et Viljandimaal oleks investoreid, et inimesed tuleksid ja elaksid siin.”

Inimese ja majandusarenguga seoses tuleb rõhutada Jaak Saarniidu välja öeldud mõtet, et investorile on oluline tegusa omavalitsuse olemasolu, ja tema juttu Jaapani ärimeeste delegatsioonist, kes Eestit küllastades ütlesid: “Me teeme investeeringu sinna, kus ei räägita sellest, et omandi- või maareform läheb aeglaselt, kus räägitakse, et on olemas toredad plaanid infrastruktuuri loomiseks. Investeeringu teeme sinna, kus omandi- ja maareformiga seotud probleemid on lahendatud ja kus on olemas infrastruktuur.”

Millised võiksid olla Viljandimaa võimalused võidujooksus ajude (inimeste) pärast? Vastust sellele peaks otsima läbi vastuse teisele küsimusele: miks eelistavad inimesed elupaigana üht kohta teisele? Mart Laari arvates tuleb sellele vastust otsida mõistest „üldine elukeskkond.” Tema sõnul hakkab järjest rohkem väärtustuma elukeskkond, kus on hea tasakaal loodusega, ja Eesti, sh Viljandimaa, oma hõreda asustusega pakub siin võimalust: „Kui Viljandimaa suudab väärtusliku elukeskkonna pakkumises olla edukas, siis pole karta, et väärtuslik ressurs — inimene — siit kaoks.”

Konverentsi esinejatest ei olnud keegi nii optimistlik, et oleks prognoosinud Viljandi maakonna elanike arvu kasvu. Ekspertide hinnangul elab kümne aasta pärast Viljandi maakonnas veidi üle 50 000 inimese. Jaak Sulg lisas oma visioonis prognoosi, et nendest viis kuni kümme tuhat viibivad põhiosa oma aktiivsest ajast Viljandist väljas, töötades Tallinnas, mujal Eestis või Euroopas. Sulg lisas ka, et kindlasti töötab osa mitte Viljandi maakonnas elavaid inimesi siin, kuid neid on vähem kui Viljandimaa elanikke, kes siin ei tööta.

Demograafilised protsessid ja nende mõjud on pikaajalised ning nende suuna muutmine keeruline. Seepärast tuleb rõhutada, et demograafiline olukord on reaalsus ja rumalus oleks sellega mitte arvestada. Investor arvestab sellega nagunii, küsimus on ainult selles kui põhjalikult. Jaak Saarniit ütles: “Kui tuhande hektari peale on leida kuus töötavat inimest, siis pole põhjust sinna (investeeri-

ma) minna.” Aga kui ka kõrval oleval tuhandel hektaril on töötajatega sama seis ja selle tüki kõrval samuti, mida siis teha? See küsimus jäi otsese vastuseta.

Eksperdid rääkisid ka rahvaarvu vähenemisest kui probleemist. Kõige murelikumalt ehk Anu Raud, kes väga tähendusrikkalt meenutas Tiia Toometi ja Jaan Kaplinski väikese tütre kiljatust rahvariiete näitusel: „Kus siin rahvas on?” Muidugi ei arvanud Anu Raud seda, et edaspidi (eesti) rahvast isegi näituse tarbeks ei jätku või et (eesti) rahvas lähiajal välja sureb, kuid rahvaarvu vähenemine tegi ta vägagi murelikuks. Mitte seepärast, et ettevõtjatel tootmise laiendamiseks töökäsi ei jätku, vaid eesti kultuuri elujõulisuse pärast.

Mart Laar tõi välja tõsiasja, et hirmuäratavalt palju eesti neide võetakse naiseks välismaalaste poolt, ning arvas, et seegi on väljakutse eesti rahvale (meestele).

Rahvaarvu vähenemise probleemi leevendamise üht võimalust nägi Anu Raud mujal maailmas elavate eestlaste koju tagasikutsumises: „Meie inimesed, tulge koju!”. Ta leidis, et selline üleskutse tuleks suunata ka ida poole — näiteks Siberisse Ülem-Suetukki, või Krimmi lähiste. Kui selline üleskutse esitatakse, siis ei too see muidugi kaasa massilist sisserännet Eestisse, aga meid on piisavalt vähe, et kõiki võimalusi kasutada. Kindlasti on oluline Anu Raua mõte: „Igaüks peab elama nii kaua kui jaksab ja liiga kergekäeliselt ei maksa surra!”

President Toomas Hendrik Ilvese läkitus sisaldas mõtet, et Viljandimaa 2000. aastate väljarännet asub 2010. aastatel korvama kultuuriintelligentsi sisseränne, millele aitab tõhusalt kaasa Tallinna ja Viljandi vaheline mugav ja kiire rongiliiklus. Viljandile on selles võimalus, Eesti kui terviku kontekstis oleks tegemist aga sisemise ressursi ümberjagamisega.

Peep Aru hinnang 10 aastat ette oli: „Maakonnas tervikuna on elanikkonna vähenemise trend negatiivse loomuliku iibe ja negatiivse rändesaldo tõttu peatunud. Viljandi piirkonnas on elanike arv asunud tõusuteele, põhjaosas on saabunud tasakaal, lõunaosas, samuti Tarvastus, Kolga-Jaanis ja Kõpus on endiselt väikene vähenemise trend. Eesti-sisesele on meie rändesaldo negatiivne Harju- ja Tartumaaga, sest seal asuvad kaks suurt keskust. Tasakaalus võiks ta olla Pärnumaaga, aga ülejäänud Eesti piirkondade suhtes oleme positiivses trendis. Selleks on kõik eeldused olemas. Tähelepanuväärne on, et kui registri andmetel elanike arv väheneb, siis kasvab nende inimeste arv, kes elavad siin registri väliselt — elavad hooajaliselt, peatuvad pikemat või lühemat aega.”

TEHNILINE INFRASTRUKTUUR

Konverentsi teine märksõna oli infrastruktuur — nii tehniline kui ka sotsiaalne. Tehnilisest räägiti vähem. Võib-olla sellepärast, et Viljandimaalt pärit eksperdid on olukorraga leppinud ja kaugemalt tulijad saabusid mööda põhimagistraale, kus olukord hull ei ole, ning jäid liiga lühikeseks ajaks, et tajuda andmeside aeglust. Siiski rõhutasid mitmed eksperdid tehnilise infrastruktuuri arendamise vajadust. Kõige jõulisemalt tegi seda Jaak Saarniit, kes tõi Kõo valda tehtud suure investeeringu ühe olulise põhjusena esile just korraliku teedevõrgu, ning ütles, et põllumajanduse arendamiseks on vajalikud kõik nüüdisaegse infrastruktuuri võimalused. Saarniidu sõnul on kõikide Eesti maakondade, linnade ja valdade tulevik on seotud just sellega, milline on infrastruktuuri tase.

SOTSIAALNE INFRASTRUKTUUR

Sotsiaalsest infrastruktuurist ja selle tähtsusest majandusele räägiti oluliselt rohkem. Eelkõige räägiti haridusest. Ettevõtluse eksperdid kordasid üsnagi lihtsaid tõdesid: ülioluline on elujõus koolide olemasolu ning kutseharidus peab olema tasemel.

Anu Raud oli murelik — tõsi küll, mitte (ainult) Viljandimaa kontekstis — ja ütles mitmele Eestis toimunud lammutustööle viidates: „Olen mitu korda näinud hirmuäratavat und, et mind enam ei ole ja keegi tuleb kopaga ning tõstab Heimtali muuseumi laiali koos kõige sellega, mis seal sees on. On ääretult oluline anda meie noorele põlvkonnale selline haridus, et niisuguseid asju enam ei juhtuks.” See ei ole küll otseselt infrastruktuuri, vaid pigem selle sisu küsimus. Infrastruktuuri küsimus on aga kindlasti Mart Laari väljaõeldu: tuleb tagada, et Viljandimaal enam ühetegi kooli kinni ei pandaks. Kahjuks ei peatunud lugupeetud esineja põhjalikumalt sellel, kuidas antud eesmärki täita.

Kooli olemasolu eeldab mitut asja. Peavad olema koolimaja, õpetajad ja õpilased. Maja on võimalik ehitada. Suhteliselt selged on tingimused, mille korral õpetajad kooli tulevad, aga kui lapsi ei ole, siis ei ole ka kooli, sõltumata sellest, kas see on juriidiliselt suletud või mitte.

Koolivõrgul peatusid ka teised eksperdid, kelle sõnumis oli oluliselt tähtsam koht mõttel, et koolivõrgu arendamisel tuleb teha mõistlikku koostööd, kui sellel, kus täpselt üks või teine kool asub. Konkreetse nägemuse pakkus välja Tarmo Loodus: „Kümne aasta pärast on gümnaasium säilinud kolmes omavalitsusüksuses – Karksis, Suure-Jaanis ja Viljandis. Põhi- ja algkoolid on kõigis omavalitsusüksustes. Algkool asub kodust jalutuskäigu kaugusel. Maakonnas asub üks suur ja tugev – Vana-Võidu – kutseõppeasutus, milles õpetatakse tublisid töötajaid põllumajanduse, ehituse ja tehnoloogia alal.”

Kutseõpet andvate koolide tähtsust investeerimiskoha valikul rõhutas Jaak Saarniit, kes ütles, et üks oluline tegur, miks Silikaat Grupp valis oma investeeringu kohaks Kõo, oli asjaolu, et Kõo noortel on võimalus põllumajanduslikku haridust omandada suhteliselt kodu lähedal Olustveres.

MAJANDUS

Visioonikonverentsile kohaselt ei käsitlenud ükski ekspert põhjalikult Viljandi maakonna tänast majandusarengut, kuid siiski öeldi välja mõned olulised mõtted, mille üle on ehk ettevõtjatel (ja teistel) otstarbekas edasi mõelda. Eksperdid nentisid tõsiasja, et investeeringute mõttes asub Viljandi maakond transpordimagistraalidest natuke kõrval ning puudub hea väljapääs Lätti. 2007. aasta lõpust – pärast Eesti liitumist Schengeni ruumiga – on enamus ühendusteid Lätiga taas avatud ning olukord paranenud, kuid loomulikult ei ole need peamagistraalid. Samas ei ole maakonna asukoht muudetav.

Viljandi maakonna nõrkusena nägid mitmed eksperdid uuendusmeelsuse puudumist, mille tulemusena on majanduse restruktureerimine teenusmajanduse ja nüüdisaegsete tegevusalade suunas võrreldes ülejäänud Eestiga olnud suhteliselt aeglane. Viljandimaa probleemiks peeti ka teatavat suletust, mis varem maakonnale omane ei olnud. Eksperdid küll ei täpsustanud, milles konkreetselt see suletus avaldub, ja päris ühest hinnangut suletusele ei antud. Jaak Saarniit ütles: „Viljandi on jäänud Eesti majanduse ja ühiskonna närvilisest muutumisest kõrvale. Kas see on hea või halb, on valikute küsimus.”

Laatres ei ela palju inimesi ja kõik, kellega olen piiride avamisest rääkinud, ütlevad, et neile see ei meeldi. Laatre asub sopina otsapidi Läti riigi sees ja mõnus omaette olemine kaob ära.

Aga asjal on ka teine külg. Omal ajal käisime ju tihti Lätis ja pidasime koos lätlastega pidusid. Praegugi käime aeg-ajalt seal osturetkedel, aga peame selleks Mõisaküla kaudu ringi tegema. Edaspidi saab jälle otse.

Viktor Õigus,
*Laatre külavanem („Sakala”
8. detsember 2007 nr 239)*

Majanduse tuleviku kirjeldamises oli ekspertidel nii ühiseid seisukohti kui ka erinevaid nägemusi. Ekspertide arvamused olid järgmised:

Jaak Saarniit: „Pole põhjust arvata, et kümne aasta pärast puudub Viljandimaal põllumajandus, metsa-, puidu-, turba-, metalli- ja kergetööstus, ehitus, toiduainetetööstus. Põllumajandus laieneb, suureneb turismi ja puhkemajanduse osatähtsus. Ettevõtlus koondub.”

Jaak Sulg: „Ehitussektoris tekib tööjõu ülejääk, sest ehitusboom raugub lähema 3–4 aasta jooksul. Tööjõu ülejääk tekib ilmselt ka kergetööstussektoris. Surve palkadele viib selleni, et odav ja töötajatelt lihtsamaid oskusi nõudev õmblustööstuse osa peab end ümber korraldama või hoopis mujale suunduma. Teenindussektor on Viljandis praegu suhteliselt tagaplaanil, kuid see areneb kindlasti. Üksikkauplused taanduvad kaubanduskettide ees peaaegu nullilähedaseks. Puidutööstus on hääbunud või hääbumas. Masinaehitussektoris toimub mõõdukas tootmismahdade vähenemine – liigutakse

keerukamate toodete ja tehnoloogiate suunas, aga probleeme võib tekkida seda tööd teha suutvate inimeste leidmisega. Kultuur ja sport liiguvad ettevõtluse valdkonda – tasuta kultuuri ja spordi osatähtsus väheneb.”

Peep Aru: „Majandus tertsiariseerub, st teenindussfäär kasvab. Hästi läheb turismimajandusel: 2017. aastal külastab 40% Eesti elanikest Viljandi maakonda vähemalt kord aastas (praegu 26%). Ellu on jäänud ettevõtted, kes loovad, investeerivad tootlikusse ja inimestesse. Ehitusboom pole 3–4 aas-

taga raugenud. Puidutööstus ei ole madalseisus. Kadunud ei ole liimpuittooted, mööblitootmine, mööblidetailide tootmine. Põllumajandus on alles — seal töötab küll vähe inimesi, kuid harus on juurutatud tööstuslikud tehnoloogiad. Hästi läheb loomemajandusel, halvemini tekstiilisektoril. Kõik see toimub eeldusel, et maailm on suhteliselt stabiilne.”

Mart Laar: „Rongiliiklus on võrreldes maanteesõiduga konkurentsivõimelisemaks muutunud.”

KULTUUR

Viljandimaa on Eesti rahvatraditsioonide hoidmise süda ja keskne koht — see oli konverentsil osalejate jaoks nii selge, et ei vajanud ülerääkimist. Üksmeelel oldi ka selles, et Viljandi kultuurielu tipud on elujõulised ning jõudsalt edasiarenenuna alles ka kümne aasta pärast:

- teater Ugala on renoveeritud;
- Viljandi folk on nii elus kui vähegi olla saab ja tegemist pole enam vaid kord aastas toimuva üritusega;
- pärimusmuusika keskus on valminud (avati 28. märtsil 2008, toim.);
- kultuuriakadeemia on omandanud rahvusvahelise mõõtmega;
- lossimäed on korras ning valmis olema UNESCO kaitse all olevaks mälestiseks.

Lisaks sellele arvas Mart Laar, et:

- Madisepäeva arvatav lahinguväli ja Lõhavere linnus on muutunud üle-eestiliseks turismiobjektiks;
- Viljandis on Jaan Tõnissoni ja Jaan Lattiku monumendid;
- Paistus on Jaan Adamsoni monument.

KULTUUR versus MAJANDUS

Konverentsi üheks läbivaks teemaks kujunes kultuuri ja majanduse tasakaal. Küsimus ei olnud vastandamises, vaid tasakaalu leidmises. Viljandis, kus suurt rõhku pannakse loomemajanduse arendamisele — see on visionääride arvates Viljandi võimalus —, on selle tasakaalu leidmine ülimalt vajalik. Mitte konkurents loomemajanduse ja majanduse vahel, vaid tasakaal. Tegelikult otsisid tasakaalu eelkõige majandusinimesed (Saarniit, Sulg), kes soovisid selle ka lähtepunktiks võtta: “Lähtugem eelkõige majandusest ja siis mõelgem, kuidas leida see tasakaal”. (Saarniit) Teises pooles nähti majandusarengut toetavat tegurit: “Aktiivne kultuuri- ja sporditegevus, ajaloo ja traditsioonide hoidmine, tugev kodutunne. Kui need on olemas, siis on ka väiksem soov lahkuda”.

(Saarniit) Kultuuripoole esindajad tegelikult probleemi ei näinud — näiteks Ando Kiviberg (Eesti Pärimusmuusika Keskuse juhataja) ei ole märganud mingeid märke sellest, et tasakaal (majanduse ja kultuuri vahel) kuidagi rikutud oleks. Vaatamata lahtiseks jäänud küsimusele, kas kultuuri ja majanduse vaheline suhe on Viljandi maakonnas tasakaalust väljas või mitte, oldi üldiselt üksmeelel selles, et nii kultuuri kui ka majanduse areng on siin ülimalt olulised. Professor Anu Raud ütles: „Terviklikkus on väga oluline ja mõlemaid pooli (majandust ja kultuuri) on Viljandile kindlasti vaja.” Majanduse ja kultuuri vahekorra küsimus jääb Viljandi maakonnas siiski kindlasti õhku, sest kuigi nii majandus- kui kultuuriinimesed tunnistavad üksteise vajalikkust, kumab sõnavõttudest läbi, et tegemist on rohkem pragmaatilise mõtte kui südamest tuleva arusaamaga ja mingi kahtluseussike närib mõlema poole hinge.

Olen loomult ikka olnud tasakaaluteooriasse uskuja. Tasakaal on jõud, mis hoiab elu ja looduse toimivana. Seda on vaja ka vastandlike jõudude vahel. Kas äri ja kultuuri sobib käsitleda teineteist välistavate jõududena? Kahtlemata on mõlemal valdkonnal teineteist vaja. Esmapilgul võib ehk tunduda, et kultuuril on ettevõtlust (rahalise toe mõttes) rohkem vaja kui ettevõtlusel kultuuri. Ärgem siiski olgem lühinägelikud ja kitsarinnalised. Loovus kuulub edukuse eeldusena ära igas eluvaldkonnas. Ka ettevõtluses. Kindlasti on inimesi, kellele meeldiks elada imal-sogase tiigiga sarnanevas silmatorkamatus linnakeses, sest säravad ideed võivad tuua ootamatusi ning mõjuda pelutavalt. Tõenäoliselt leidub neidki, kes tunnevad end puudutatuna, kui Viljandi silmapaistvad saavutused kultuurivaldkonnas pälvivad avalikkuses nende tublist ettevõtlusest rohkem tähelepanu. Minule meeldivad isikupära, erakordsus, nutikad ja loovad, inimeste elu edasiviivad lahendused. Mulle meeldib seegi, kui ühel linnal, ühiskonnal on söakust eristuda ning olla ühtlasi väärilt salliv ja sõbralik. Teisalt olen täiesti kindel, et ettevõtjad saaksid olla oma tegevuses tõhusamad, kui teeksid loomeinimestega rohkem koostööd.

Ando Kiviberg,
Eesti Pärimusmuusika Keskuse juhataja

Regionaalsed õppeasutused peavad lisaks kandma piirkonna innovatsiooni- ja arengumootori rolli. Kui kedagi ei taheta mingit rolli täitma, siis ei saa ta seda teha, vaid peab otsima kohta, kus teda vajatakse. See kehtib nii inimeste kui asutuste kohta. ... Ma täpsustaksin: kõigi majandusreeglite järgi oleks kultuuriakadeemia Tartusse viimine igati mõttekas. ... Viljandisse oleme püsima jäänud peamiselt tänu kultuurikooli, hiljem -kolledži ja -akadeemia inimeste fanatismile ja suurele missioonitundele. See on suuresti käinud pere ning isikliku aja ja tervise arvelt. Paraku on teinekord tunne, et tegelikult teeme linna ja piirkonna inimeste arvates suhteliselt mõttetut tööd. Paremasse keskkonda kolida tähendaks minna kergema vastupanu teed ning üks sellistes mõtteavaldustes kõnele psüühiline ja moraalne väsimus. Loomiseks loodud Viljandi on ideena suhteliselt hiline nähtus. Millegipärast on kultuuriakadeemia sellekohaseid mõtteid omal ajal peetud laustobedusteks. Oli tarvis Toomas Hendrik Ilvese väljaütlemisi ning linnapeade Malle Vahtra ja Peep Aru kainet tõdemust, et avalik sektor on Viljandist vaikselt, aga seda ohtlikumalt koomale tõmmatud. Oli tarvis avastust, et „karvas-te koolist“ väljakasvanud pärimusmuusika festival toob tegelikult linna sisse üsna suure hulga raha. Seda kummastavam on kuulda lauseid, et Viljandis on mõttetult suur boheemlaste ülekaal ning linna tulevik on pigem vanade heade metallitööstuse ja Anttila kaubamaja kätes. Ma kordan: Viljandi linna, maakonna ja kõigi siinset maad kodus pidavate inimeste ja asutuste tulevik on ennekõike vastastikku kasulikus koostöös. Ideid ja oskusi meie majas veel jätkub. Paraku oleme olnud seni sunnitud teostama enamiku neist Tallinna, Tartu või Albu valla suunal.

Anzori Barkalaja,
Tartu ülikooli Viljandi
kultuuriakadeemia direktor

suuremaid. See on väga populaarne, seal käib väga palju inimesi. Kõige populaarsemaks lektoriks on Toomas Hendrik Ilves, kes ürgsetes, looduslikes ja mõnusates oludes tutvustab Euroopa ajalugu, Rooma lepingu sündi, põhiseadusliku leppe sündi jne. Loengute vaheaegadel jalutab proua Evelin Ilves külalistega Viljandimaa ürgsetes metsades ...”

Tuleme nüüd aga korra tagasi tänasesse päeva. Tsiteerigem Mart Laari: „Viljandi on minu jaoks olnud üks päris eestiaege linn ja Viljandimaa üks päris eestiaege piirkond – eriti omaaegses

Küsimus on ka selles, kust seda tasakaalu otsida, ja milles see konkreetset seisnema peaks: “Kas ei ole nii, et tasakaal ühes väikeses piirkonnas nagu Viljandi viib selleni, et kõik on hall, et me ei eristu millegagi teistest. Kas me ikka väga peame rõhuma sellele tasakaalule?” (Andres Soosaar, Rootsi Mööbel ASI juhatuse esimees)

IDENTITEET

Konverentsi korraldajate üks küsimus ekspertidele oli: „Kuidas välja paistab?” Kui küsimus nii püstitakse, siis näitab see, et tahetakse välja paista, kuid päris täpselt ei teata, kuidas peaks seda tegema. Küsiti ka: „Kas Viljandimaa inimesed on 10 aasta pärast õnnelikud ja rahulolevad?” See küsimus näitab, millisena me soovime välja paista. Tahame, et me oleksime õnnelikud ja rahulolevad ning et Viljandimaa ka teistele sellisena paistaks.

Otseselt identiteedist ja sellest, milline Viljandimaa kuvand 10 aasta pärast on, konverentsil väga palju ei räägitud. Samas võib öelda, et kogu konverents ainult sellest rääkiski. Üsnagi üksmeelsed oldi selles, et tuleb eristuda ning et eristumine peaks põhinema kultuuril. Eespool oli juttu kultuuri ja majanduse suhetest ning tasakaalu leidmise võimalusest/võimatuses ning mõttekusest ülepea. Samas küsimust, kas Viljandimaa identiteedi kandjaks peaks olema kultuur või majandus, sisuliselt ei tekkinud, sest Viljandimaa identiteeti kandvate märkidena nähti vaid kultuuri ja ajaloo seotud asju. Äriinimesedki ei vaielnud sellele vastu, rõhutasid vaid, et ilma eduka majanduseta pole ka kultuuril elujõudu.

Otseselt maalis oma läkituses nägemuse sellest, kuidas Viljandi kümne aasta pärast välja paistab, kuulajate ette Eesti Vabariigi President Toomas Hendrik Ilves: „Kümne aasta pärast tuntakse Viljandit Põhjalas kui niinimetatud alternatiivlinna, mille kultuuriakadeemia ja pärimusmuusika keskus tõmbavad magnetina enda poole loovinimesi. Väliskülalised tulevad uudistama siinseid kunstigaleriisid, õdusaid kohvikuid ning vilgast teatri- ja muusikaelu. Mulgimaad teatakse kohana, kus mehed käivad nädalavahetustel pikkades kuubedes ja naised oma kihelkonna rahvariites. Mulgid on taas uhked, aga mitte ülbed.” Seda mõtet toetas hiljem konverentsi tulemusi käsitletud visioonilehes Eesti Pärimusmuusika Keskuse juhataja Ando Kiviberg: „Viljandimaa võiks maailmas silma paista vilka ning põneva kunsti- ja muusikaeluga, olla meeldiv loomingulise puhkuse paik kirjanikele ja heliloojatele või lihtsalt kultuurihuvilistele inimestele.” Ka Jaak Saarniidu nägemuse võib samasse kategooriasse kanda: „10–20 aasta pärast on Mulgimaa Euroopa üks tuntumaid paiku. Eesti praegune president on maailmas teinud suurepärase poliitilise karjääri ning tulnud oma lätete ja kodu juurde tagasi. Ärma talust on saanud Lõuna-Mulgimaa metsaülikool, Euroopa üks

Nõukogude Eestis, kui seda eestiaegsust oli üsna väheks jäänud. Oma väiksuses, oma ilus, oma lossimägedes, oma ajaloolisuses, oma eheduses, oma daamides ja härrades, kes siin kohvikusse kogunesid, mida Tallinnas sellisel kombel enam näha ei olnud, vana Ugala vaimuses ja vaimus — selles kõiges oli midagi, mis oli üsna erinev tolle aja üldistest arengutrendidest. Selline Viljandimaa eestilikkus on läbi aegade sellele piirkonnale omane olnud. Siit Viljandimaalt pärineb üks esimesi nimepidi teada olevaid eestlasi — Lembitu. ... Kui me aga täna Viljandit ja Viljandimaad vaatame, siis – nähes siin väga palju head — tuleb tõdeda mitmeid tõsisid puudusi. Esiteks tundub, et tänapäeva Viljandil ja Viljandimaal puudub selge identiteet. Meil on suvepealinnad ja kevadpealinnad ja igasugused muud linnad, aga Viljandimaa on sellest kõigest kuidagi kõrvale jäänud. Kui küsida inimestelt, mis on Viljandi eripära, mis teda teistest eristab, siis inimesed, kes siin käinud pole, ei oska seda öelda. Kui oled siin käinud või elanud, siis saad aru, et siin on mingi eripärane fluidum. Aga kui see pole sõnastatud, siis ta ei tööta. ... Viljandimaa probleemiks on ka teatav suletus. See ei ole Viljandimaale kunagi omane olnud. ... Ma ei hakka rääkima lõhestumisest, nii geograafilisest kui vaimsest. Mulgimaa. Kas Viljandimaa tahab olla Mulgimaa?”

Mart Laari sõnadest tuleb selgelt esile, et täna on Viljandimaal oma imagoga probleeme. Nende probleemide lahendamiseks jagas oma ettekandes teoreetiliselt põhjendatud nõuandeid Linnar Priimägi. Ta rõhutas, et imagoloogiline identiteet on jutustus. Asjadest peab saama rääkida! Kui keegi käib Viljandimaal ja talle siin meeldib, siis peab ta saama sellest rääkida. Ta võib olla teinud hulgaliselt ilusaid pilte, tal võib olla palju infomaterjale, kuid sellest ei piisa. Pilt on emotsionaalselt mõjuvõimsam, aga jutt on levikuvõimelisem. Kogu küsimus on selles, kuidas käivitada mehhanismid, mis genereeriksid jutte Viljandimaast.

Viljandimaa tunnuslauseks on „Ürgses rütmis”. Linnar Priimägi arvas, et potentsiaali selles on ning 10 aastat võib ta ka vastu pidada, kuid täna see lause lugusid ei jutusta ning seega ka Viljandi imago tõstmisele kaasa ei aita.

Turiste kohale meelitav vilgas kultuurielu ja õdusad kohvikud? Loomulikult võiks see nii olla! Täna on meil aga lummavate kohvikute ja vilka kultuurieluga turiste peibutava väikelinnani veel pisut maad minna. Meil on küll armsaks saanud Viljandi kohvik ja stiilne ning maitsvaid kooke pakkuv Aasa külalistemaja kohvik, kuid turisti soovile nautida koos hea toiduga ka kaunist loodusvaadet või linnapilti — mida ometi meie linnas võimalik pakkuda oleks — tuli kaua ega vastata eitavalt. Suve alguses avatud Kirsimäe kohvik püüab küll seda tühimikku hetkel täita, aga vahelduse ja valiku mõttes võiks taolisi kohti olla rohkem kui üks. Pole meil ka ühtki väikest mugavat ja kaunist saiakohvikut, mille parimaks reklaamiks oleks ümberkaudsetele tänavatele leviv sooja saia kaneeline aroom. Minu unelmate nägemuses seisab Tegelaste Toa kõrval Vabaduse platsi ääres nätsuputka asemel just selline väike sise- ja välikohvik, kus kohalik pagaritööstus (miks mitte Kivi Pagar) oma hõrgutisi võiks pakkuda.

Viljandlasena ma ei saa ja taha nuriseda kultuurisündmuste vähesuse üle, sest oma teatri- ja kontserdielamuste vajadused saan siin igati rahuldatud. Küll aga tuleb turismiinfos töötades külaliste huvile kontsertide kohta üsna tihti negatiivset tagasisidet anda. Kui me juba nüüd suudaks vähemalt suvel neid sündmusi pisutki sagedamini pakkuda, siis oleks ehk ka 10 aasta pärast pilt loodetule lähemal.

Käsitöö- ja kunstipoodide osas, mis visioonikonverentsil kirjeldatud alternatiivlinna melusse suisa kohustuslikult sisse kirjutatud peaksid olema, oli olukord veel konverentsi toimumise ajal suhteliselt sõbralik. Täna — juuni 2008 — on neid poode kesklinnas vaid kolm! Loodan siiralt, et see madalseis on ajutine.

Käsitöö- ja kunstipoodide asemel paelub täna Viljandis pilku ja tähelepanu trööstitult suur kasiinode hulk. See teeb tõeliselt murelikuks. Muuta ligi 750aastase linnakese sajandiivanune arhitektuur “play-in” reklaamidega märkamatuks, on minu meelest kuritegu. Siit ei õhku küll ühtki lootuskiirt loovinimeste magnetiks olemise suunas. Muidugi on teiste tegusid kerge kritiseerida. Häid lahendusi välja pakkuda on hoopis raskem. Kuid ehk on veidi abiks ka probleemi väljaütlemine. Kui probleem teadvustatud on, ehk tulevad siis ka lahendused. Ehk sobiks ühe lahendusvariandina volikogu otsus kesklinna äridele läbipaistvate ja kauniks seatud vaateakende kohustuslikuks muutmine.

Ja veel üks mõte — kas ja kuidas on võimalik hoida meie laste mänguväljakud suitsu- ja alkoholivabad? Usun, et selle probleemi lahendamine meeldiks nii viljandlastele endile kui külalistele, kelle hulgas on päris palju pereturiste.

Kui meil, viljandlastel, on siiski suur tahtmine end väikese armsa alternatiivlinnana inimeste — nii linna kodanike kui külaliste — südamesse juurutada, siis on tänasel päeval vaja vastu võtta selged strateegilised otsused, mis loovad baasi selliste väikeste armsate kohvikute ja kunstipoodide tekkeks. Võime ka otsustada, et seda teed me ei lähe ja lasta kasiinodel ja kaltsupoodidel isevoolu õilmitseda. Enne otsustamist võiksime siiski oma lastelt küsida, millisesse linna nad pärast hariduse omandamist tagasi tulla tahaksid.

Olen loomult optimist ja usun helgesse tulevikku.

Angela Aru, Viljandi turismiinfopunkti juhataja

Piirkonna identiteedi rõhutamiseks on sageli kasutusele võetud tunnuslauseid. Tunnuslausel peab olema märgiline tähendus, ja märgilisus tähendab asendatavust. Kui ütleme “suvepealinn”, siis saadakse aru, et jutt on Pärnust. Ütleme “üliskoolilinn” ja on selge, et jutt käib Tartust. Probleeme ei tekita mõisted “talvepealinn” ja „kevadpealinn”, sest on vähe neid, kes ei saa aru, et jutt on Otepääst ja Türist.

Kogu Viljandimaad ühendava lausena pakutakse turismi-ajastundjate poolt „Viljandimaa – ürgses rütmis”. Kas see lause on parim Viljandimaad tutvustama? Peaks ehk uue tunnuslause välja mõtlema? Kas sobiks Viljandimaad Mulgimaana käsitada?

Kindlasti ei ole väljaspool Viljandimaad palju inimesi, kes seostaks lauset „Ürgses rütmis” Viljandimaaga. Lauses „Viljandimaa – ürgses rütmis” pole aga asendatavust, sest märgi tähendus on ära seletatud. Tunnuslauset võib ja tulebki seletada selle tutvustamisel ning õnnestunud valiku korral hakkab see ka märgiliselt tööle. Ütleme “ürgses rütmis” ja mõtleme Viljandimaa – täna see nii ei ole ja nagu visioonikonverentsil Linnar Priimägi vihjas, ei ole selle nimel ka tõsiselt pingutatud.

Lihtne ja märgiliselt enamusele mõistetav on “Mulgimaa”, kuid erinevad inimesed määratlevad Mulgimaad erinevalt. Öeldes „Mulgimaa“, mõeldakse tavaliselt Lõuna-Viljandimaad või siis hoopis Viljandi maakonda tervenisti. Vähesed, kes oskavad Mulgimaa kihelkonnad õigesti ära nimetada, sest tänaseks on haldusjaotus tugevasti muutunud. Aga just kihelkonnad olid tugevad identiteedipiirkonnad. Halduslik jaotus ise oli ühtekuuluvuse tekkimisel oluline tingimus. Nüüd, kus inimeste liikumisvõimalused avaramad ja side kohaliku keskusega lõdvem, ei oma haldusjaotus suurt tähendust. Uhked mulgid, kes Mulgimaa ajaloolistesse (ausatesse) piiridesse jäävad, ei ole vaba nimekasutusega rahul ja selle arvamusel peab arvestama. Viljandimaalased ei tohiks öelda, et Viljandimaa on Mulgimaa. Kui keegi väljast siiski nii arvab, siis on see tema õigus. Kui keegi Mulgimaa all tervet Viljandimaad ja poolt Valgamaad juurde mõtleb, siis näitab see ainult märgi tugevust ja ei tohiks õigeid mulke solvata. Minule seostub asi külamehega, kes kaupluses müüjale pahaselt ütles: “Kui ma sepikut küsin, siis sepikut ma mõtlen ja teie ärge mulle saia pakuge.”

Peaaegu tunnistama, et head lahendust ei oska ka mina Viljandimaale pakkuda. Arvan, et tervet maakonda ühe universaalse lausega erinevatele sihtgruppidele mõistatavaks teha ei saagi. Kas ongi maakonnal tänapäeval peale halduspiiri midagi üldist ja ühendavat, identiteeti loovat? Pigem soovitan keskenduda väiksematele piirkondadele, kus on tugevad ühised tunnused. Viljandi seostub pärimusmuusika ja kultuuriakadeemiaga. Viimasel ajal kasutatakse “loomiseks loodud” kõlab hästi ja on mõistetav. Soomaa “viis aastaaega” üllatab, rõhutab unikaalsust, eristub teistest piirkondadest, on paljudel teada ja meeles. Kindlasti on tugevaim märk “Mulgimaa”. Usun, et omad tugevad märgid on võimalikud kõigis Viljandi maakonna osades ja nendele keskendumine väärt tegevus.

Urmas Tuuleveski,

Viljandimaa Arenduskeskuse juhataja

Kuvandi-teema lõpetuseks Mart Laari soov ja väike õpetuse iva: „Soovin, et Viljandimaa koht oleks taas selline nagu see läbi ajaloo on olnud – uute algatuste, uute mõtete, eestluse kandja: PÄRIS EESTI. ...Viljandimaa identiteet on Viljandimaa enda teha. Seda ei saa keegi kuskilt mujalt kõrgelt käskida, lubada ega keelata. See on siin Viljandimaa enda teha.”

Ära ei tohiks unustada ka Linnar Priimäe soovitus: „2011. aastal on Tallinn Euroopa kultuuri-pealinnaks. On väga oluline, et Tallinna edukaks kultuuripealinnaks olemisele aitaks kaasa kogu Eesti. See on ka Viljandile võimalus!”

Muidu avatud ja ausal konverentsil oli üks küsimus, mis öeldi küll välja, kuid mida – võib-olla plahvatuse kartuses, aga võib-olla seepärast, et küsimust sellisena üldse ei tunnistata – avalikult siiski ei käsitletud. Küsimus on: „Kas Viljandimaa tahab olla Mulgimaa?” (Mart Laar) Paljudele maakonda väljastpoolt vaatavatele inimestele tundub selline küsimus lausa veider, sest neile on üheselt selge, et Viljandimaa ongi Mulgimaa. Laulusalm ütleb ju: „Väike Viljandi Mulgi pealinn.” Ekspertid ei saa aru, miks mitte kasutada sellist tugevat, juba olemasolevat imagot. Näiteks ütles Raul Rebane Viljandimaa ametnike koolitades: „Viljandimaast on Eesti jaoks aja jooksul välja kujunenud väga tugev Mulgi bränd. Mõistlikum oleks kasutada ja järgida seda, mis on olemas ja mitte luua kunstlikult uusi. Eestlaste jaoks on Viljandimaa Mulgimaa ja iga Viljandi maakonna elanik mulk. Teie enda jaoks on Mulgimaa kokkuleppe küsimus.” Ometi on nii, et ajalooline Mulgimaa ei taha oma piire laiendada ja ega Viljandimaa omavalitsusüksused, mis ajaloolisel Mulgimaal ei asu, kipu Mulgimaa osaks saama. Olukord on halb, segadust tekitav ja kuvandit nõrgendav ning vajab selget lahendust.

LÄTI või MAAILM

Konverentsil räägiti palju Lätist. Suuresti aitas sellele kaasa Viljandi Muuseumi direktor Jaak Pihlak, kes igal võimalusel ekspertidele Lätimaaga seotud küsimusi esitas. Avalöögi Läti teemasse tegi siiski Eesti Vabariigi President Toomas Hendrik Ilves, kes läkituses visioonikonverentsile kirjutas: „Schengeni ruumiga liitumine ja aktiivne turismiarendus on viinud selleni, et laupäeviti – ja mitte ainult Viljandi folgi ajal – on tänavad turistidest umbes, kõikjal näeb Läti numbrimärkidega autosid ning kohvikute ja hotellide personal oskab suhtlemistasandil läti keelt.”

Viljandimaa suureks võimaluseks pidas Lätit ka Mart Laar: „Läti poole avanemine on oluline. See on Viljandimaa üks suuremaid väljakutseid ja võimalusi, milleks tuleb juba praegu valmistuma hakata. Ma soovitan üle saada ühest meid, eestlasi, tänapäeval puudutavast veast — me ei tunne huvi Läti vastu, me ei tea, mis seal toimub, me ei oska läti keelt. Kui palju on meil eestlasi, kes oskavad läti keelt? Vaatame tagasi ajalukku. Läti keele oskus oli siis loomulik kaasnähe kogu meie Lätiga piirnevatel aladel. Sellega võrreldes oleme praegu üsna ettevalmistamata olukorras. Eeldused Lätis jõuliselt tegutsema hakata on aga tugevalt olemas ja minu meelest tuleks eelduste rakendamiseks kohe praegu ettevalmistusi tegema hakata. Ettevõtjad — hakake läti keele kursusi korraldama, läti keelt õppima. Saate tugeva konkurentsieelise.”

Mart Laari optimismi ei jaganud Peep Aru: „Tahan öelda, et läti keele oskus meid ei päästa. Ei saa sättida endale nii väikest eesmärki. Minu silme läbi on ükskõik, kas hall ja igav Euroopa piirkond oskab eesti keelt ja oskab eesti või läti keelt — see ei ole meie jaoks lahendus. See on lokaalses, ühes väikeses nurgas natukene elavnemine, aga mitte lahendus. Ma arvan endiselt, et me peaksime õppima inglise keelt ja peaksime õppima vene keelt, miks mitte hispaania keelt ja läbi nende tuleks vallutada ikkagi terve maailm enda tarbeks.”

HALDUSREFORM

Visioonikonverentsi korraldajad ei pidanud vajalikuks püstitada konverentsil haldusküsimust. Ometi peatus sellel teemal mitu eksperti, seega võib öelda, et tegemist on olulise küsimusega. Samas peab tunnistama, et ükski ekspert ei käsitanud haldusjaotust lihtsa kaardijoonistamisena. Võtmeküsimus on ikkagi olemasoleva potentsiaali parem ärakasutamine, omavahelise mõttetu konkurentsi asendamine koostööga.

Järgnevalt ekspertide mõtteid:

Peep Aru: „Viljandimaal on mõistetud, et üksikuna võetuna oleme me väikesed. Arenguks vajame pädevat ja võimekat administratsiooni. 10 aasta pärast ei ole pilt veel ilus, sest ühtse arenguruumi moodustamine pole lõpule jõudnud ning see on üheks põhjuseks, miks maakonna keskus oma tagamaaga tunduvalt kiiremini areneb kui ülejäänud maakond. Pilt on aga selline: Abja ja Karksi on omavahel endiselt kõvad konkurendid, ühine mulgi kaabu pähe veel ei mahu. Erinevates suundades vaatavad Suure-Jaani ning Kõo — ma kutsun Kõo vallaks Võhma ja Kõo tekkivat ühisomavalitsusüksust. Järvalased on endale kindlaks jäänud ja seetõttu ei ole Kõo vallal arenguruumi. Ma tahaksin, et asi oleks teistmoodi. Ma tahaksin, et Viljandimaal oleks kolm omavalitsusüksust tinglike nimetusega „põhi“, „kesk“ ja „lõuna“. Siis oleks maakonnasiseselt tasakaal ja suudaksime põhja-lõuna teljel vastu seista meelitustele ning ka ida-lääne suunal kindlaks jääda. Omavalitsused peavad jõud kokku panema. Võiks olla teise tasandi omavalitsus, aga ma arvan, et seda Eestis enam ei tule. Käsü korras arengut teha ei saa. Täiesti kindel on, et Kõo, Võhma ja Suure-Jaani peavad lõpetama omavahelise konkureerimise, samuti Abja, Halliste, Mõisaküla ja Karksi.”

Jaak Sulg: „Soovin, et 10 aasta pärast oleks Viljandis üks omavalitsusüksus, on ta nimi siis maakond või vald. Arvan, et kergesti see ei lähe. Paikkondade egoism ei taha lubada selliseid ühinemisi. Liitumised peaksid toimuma natuke varjatult, läbi kõigile kasuliku ühistegevuse. Sellised ühistegevuse valdkonnad võiksid olla näiteks munitsipaalmajandus, teevõrgu hooldamine, koolivõrgu haldamine — see oleks trend, mis oleks mõistlik ja viiks ühinemisele. Asju saaks palju ratsionaalsemalt korraldada. Nii inimeste seisukohalt kui ka hoonete, rajatiste, energia seisukohalt. Seda enam, et varsti ei jätku inimesi selles arvus, mis meil täna on.

Usun, et 10 aasta pärast on Viljandi linn valglinnastunud keskus, mille ümber on suhteliselt koostööaltid vallad ja Viljandi linn teeb nendega väga tihedat koostööd. Arvan, et maakonna lõunaosas on üks ühtne piirkond. Kes Karksi ja Abja konkurentsis peale jääb, ei julge ennustada. Arvan, et seal on hoopis loogilisem kaksiklinnaga ühine piirkond. Tundub, et Mõisaküla jääb rataste vahele, kui pärnakad neid üles ei nopi. Põhjapiirkonnas on sama trend. Täna on selgelt tunnetatav rivaalitsemine Võhma ja Suure-Jaani vahel. Ajaloolised potentsiaalid on Suure-Jaanil paremad. Võhma on natuke agressiivsem oma mõtete väljaütlemisel. Arvan siiski, et 10 aasta pärast on seal üks regioon.

Majandusliku arengu mõttes olen kahtleval seisukohal Tarvastu piirkonna osas. Sinna on jäänud suhteliselt monosuunaline majandus, mis baseerub põllumajandusel, mis omakorda sõltub ilmast ja maailmaturu hindadest. Väga tundliku majandusega piirkond, kus tõus saab suuresti olema läbi põllumajandustoetuste, aga kas see on piisav selle piirkonna arenguks, ei tea.

Omaette oaas on meil Kolga-Jaani kant. Arvan, et Kolga-Jaani jääb üheks keskuseks, kuigi sealse majanduse potentsiaal on suhteliselt ühesuunaline.

Üks üksi olev paikkond on Kõpu. Mulle meeldiks, kui seal oleks riiklik looduspark-vald.”

Toomas Hendrik Ilves: „Vaade Abjast: Mulgimaa viis kihelkonda on vaimselt ja kultuuriliselt (paraku mitte veel administratiivselt) liitunud ja moodustavad terviku.”

Mart Laar: „Eestis on lõppude lõpuks haldusterritoriaalne reform ära tehtud ja selle reformi käigus on taastatud Viljandimaa terviklikkus – Viljandimaa osadeks on jälle Põltsamaa ja Helme kihelkond (kuidas neid ka parasjagu ei nimetataks).”

MIS ON VILJANDIMAA EDU VÕTI?

- Töökad inimesed ja head mõtted! (Tarmo Loodus)
- Loov, õppimisvõimeline ja muutustejulge Viljandimaal elav inimene. (Peep Aru)
- Maaelu mitmekesistamine ja väikeettevõtluse arendamine (Jaan Leetsar)
- Eneseusk. Usk oma tegudesse. (Meelis Atonen)
- Vötmesõnadeks on „omavalitsus” ja „kodanikuühiskond”! (Jaak Aab)
- Maakonna tasakaalustatud areng ja Viljandimaa eeliste – kultuuritraditsioonid, loodus, turvaline keskkond – ärakasutamine. Infrastruktuuri arendamine ja kaugtöö võimaluste loomine. (Helir-Valdor Seeder)

KOKKUVÕTTE ASEMEL

Kui leväss hädad mehed ja naesed üles, saas võtme – kige õigempe otsuse nende meeste ja naste mant. Oled ehti-teta kige õigempit mõttit, mida saab Viljandimaad (ka Mulgimaad) edasiviivates pidada. Om tüüd, raha ja aiga – siis tulevad ka visiuun ja tegijad. (Üks vastustest konverentsil osalejatele esitatud küsimusest: „Mis on Viljandimaa kestmajäämise edu võti, millega me end kümne aasta pärast ehime?”)

2. STRATEEGILISTE EESMÄRKIDE TÄITMISEST VILJANDI MAAKONNAS

Ülevaates vaadeldakse „Viljandimaa maakonnaplaneeringus 2005 – 2010” püstitatud strateegiliste eesmärkide täitmist läbi mõõdikute, mis on kirjas samas dokumendis. Kõik dokumendis olevad mõõdikud on toodud ülevaate lisas 1. Analüüsida on siiski võimalik vaid nende eesmärkide täitmist, mille kohta on informatsioon olemas. Kui järgnevas ülevaates mõni mõõdik käsitlemist ei leia, siis tähendab see seda, et vastava informatsiooni otsimine ebaõnnestus.

Ülevaate lugejad peavad arvestama, et tegemist ei ole Viljandi maakonna sotsiaalmajandusliku olukorra analüüsiga. Selline analüüs sisaldaks kindlasti lisaks maakonnaplaneeringule ka täiendavaid näitajaid. Samas ei sisalda järgnev ülevaade siiski ainult eesmärkide kohta kogutud arvandmeid — võimalusel on näitajaid võrreldud vabariigis toimuvaga ning andmete olemasolul on püütud anda hinnang Viljandimaa omavalitsusüksuste erisustele.

Viljandimaa maakonnaplaneeringu peamine eesmärk on sõnastatud maakonna visioonina: **Viljandimaa kestav konkurentsivõime eneseteostuse kohana ja elupaigana. Kohapealse taastuva ressursi säästvale kasutamisele, sügavatele traditsioonidele ja kvaliteetsele haridusele tuginev stabiilne ja elujõuline regioon.**

2.1. ASUSTUS JA HALDUSJAOTUS. RAHVASTIK

VISIOON

Maakonna terviklikkusel rajanev, tõmbekeskuste paiknemist arvestav haldusjaotus ning tagamaade ühtlast arengut kindlustav elujõuliste keskuste võrgustik.

EESMÄRGID:

1. Elujõuliste keskuste võrgustik, tagades maa-asustuse säilimise.
2. Tõmbekeskuste paiknemist arvestav haldusjaotus.
3. Kohaliku omavalitsuse konkurentsivõime suurendamine Euroopa Liidu tingimustes.

* I, II JA III TASANDI KESKUSTE ARV EI OLE VÄHENENUD

I, II ja III tasandi keskus on defineeritud läbi teenuste olemasolu asustusüksustes. Täpsemalt on keskuste määramine kirjeldatud analüüsitavas maakonnaplaneeringus ning Statistikaameti kogumikus „Linnad ja vallad arvudes 2005. *Cities and rural municipalities in figures*”. Neist allikatest on leitav ka Viljandi maakonna keskuste loetelu.

Võrreldes 2004. aastaga, mil kirjeldati maakonnaplaneeringu lähteolukord, on teenuste kättesaadavuses toimunud mõningaid muutusi (näiteks suleti novembris 2007 Meleski postkontor Kolga-Jaani vallas, Aimla postkontor Suure-Jaani vallas, Väluste postkontor Tarvastu vallas, Päre postipunkt Pärsti vallas ja Vana-Kariste postipunkt Halliste vallas), kuid need pole olnud nii suured, et oleksid põhjustanud muutusi keskuste loetelus.

* VILJANDI LINNA JA SEDA ÜMBRITSEVATE VALDADE ELANIKE OSAKAAL MAAKONNAS EI OLE SUURENENUD

* MAARAHVASTIKU OSAKAAL EI VÄHENE

Muutusi rahvastiku paiknemises vaatleme rahvastikuregistri andmete tuginedes, sest paljude toimingute juures tuginetakse just kohalikes omavalitsustes registreeritud rahvastikule. Teine võimalus oleks kasutada eesmärkide hindamiseks Statistikaameti andmeid, kuid kuna Statistikaamet ei arvesta omavalitsusüksuste rahvaarvu leidmisel rändega, siis on nende andmete kasutamine ülevaate kontekstis ebakorrektn.

Andmed rahvaarvu muutuste kohta on koondatud lisa 2 olevasse tabelisse 1 ning nende alusel arvutatud vaadeldavate moodsikute väärtused tabelisse 2.1.1. Näeme, et Viljandi ja seda ümbritsevate valdade rahvastiku osakaal maakonna kogurahvastikus on aastatel 2005–2008 pidevalt kasvanud. Tõsi, see kasv on olnud aeglane. Aeglaselt, kuid pidevalt on vähenenud maarahvastiku osakaal kogu rahvastikus. Maakonnaplaneeringu moodsikute kontekstis peame ütleva, et seatud eesmärgid on täitmata. Täitmata eesmärkidest ehk olulisemgi on see, et Viljandi maakonna rahvaarv kahaneb jätkuvalt. Kahaneva rahvaarvuga on kõik maakonna omavalitsusüksused.

Tabel 2.1.1. **Maarahvastiku ning Viljandi linna ja seda ümbritsevate valdade rahvastiku osakaal Viljandi maakonnas aasta alguse seisuga, 2005–2008 (%)**

	2005	2006	2007	2008
Maarahvastik	51,4	51,3	51,2	51,1
Viljandi linn koos ümbritsevate valdadega	53,9	54,1	54,3	54,5

Mõisted:

maarahvastik: maakonna kogurahvastik välja arvatud linnarahvastik (Mõisaküla linn, Võhma linn, Karksi-Nuia linn, Suure-Jaani linn, Viljandi linn, Abja-Paluoja linn)

Viljandi linna ümbritsevad vallad: Paistu, Pärsti, Saarepeedi, Viiratsi

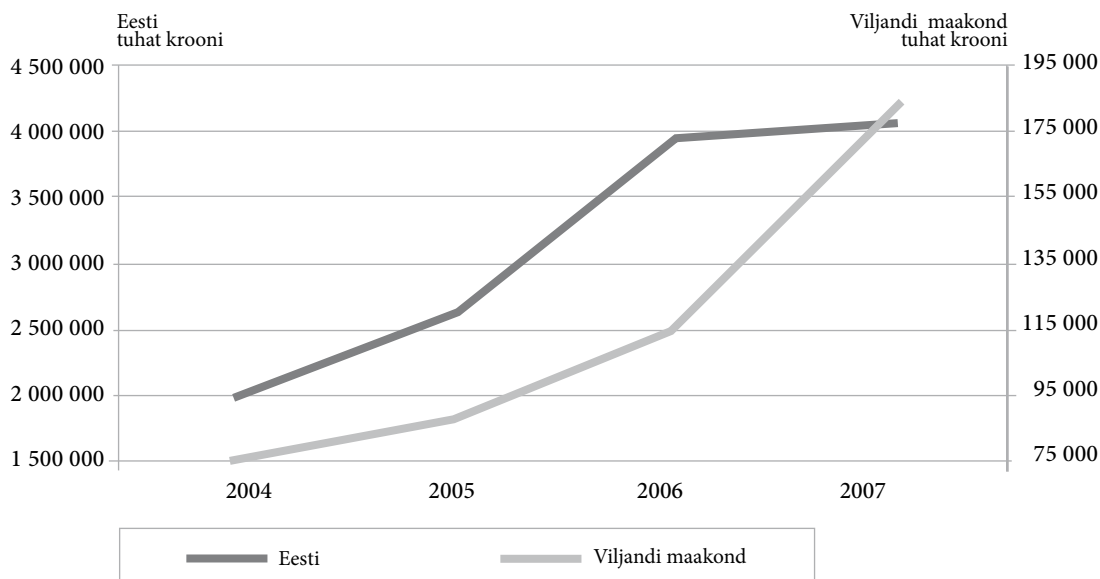
Allikas: Viljandi Maavalitsus, rahvastikuregister.

* INVESTEERINGUTE MAHU KASV

Eesmärgi täitmisele anname hinnangu läbi kahe allika: kohalike eelarvete täitmise kassapõhine kuuaruanne (iseloomustab kohalike omavalitsuste investeeringute mahtu) (tabel 2 lisa 2) ja riiklik statistika (iseloomustab 20 ja enama töötajaga ettevõtete investeeringuid) (tabel 2.1.2). Ettevõtete investeeringute mahtu saaks hinnata ka ettevõtete raamatupidamise aastaaruannete põhjal, kuid Viljandi maakonnas on nende aruannete töötlus tehtud vaid 2005. aasta kohta („Raamatupidamise aastaaruannete töötlust. Viljandi maakond 2005“ Viljandi Maavalitsus, Viljandi 2007) ning selle alusel pole võimalik hinnata toimunud muutusi.

Viljandi maakonna kohalike omavalitsuste eelarvete koondis on kulutused materiaalsete ja immateriaalsete varade soetamiseks ja renoveerimiseks Viljandi maakonnas kasvanud vaadeldaval perioodil (aastad 2004–2007) igal aastal (joonis 2.1.1). Kui võrrelda selle kululiigi kasvu Viljandi maakonnas ja Eestis tervikuna, siis võrreldes eelmise aastaga oli 2005. ja 2006. aastal kasv Eestis kiirem, aga 2007. aastal oli kasv Viljandi maakonnas Eesti keskmisega võrreldes suurem. Kui võrrelda 2007. aastat 2004. aastaga, siis oli kululiigi kasv Viljandi maakonnas 137,6 protsendipunkti ja Eestis 102,9 protsendipunkti. Tuginedes sellele võib väita, et Viljandi maakonnas on kohalike eelarvete kaudu tehtavad investeeringud kasvanud igal aastal. Täpse tulemuse saamiseks tuleks eelarved muidugi püsihindadesse ümber arvestada, kuid seda Eestis tehtud ei ole.

Joonis 2.1.1. **Materiaalsete ja immateriaalsete varade soetamine ja renoveerimine Eestis ja Viljandi maakonnas, 2004–2007**

Allikas: Statistikaamet Rahandusministeeriumi andmetel (eelarvete täitmise kassapõhine kuuaruanne).

Vaadeldes näitaja muutumist Viljandi maakonna kohalike omavalitsuste lõikes, näeme, et kõikides omavalitsustes igal aastal näitaja ei kasva, kuid see on omavalitsuste suurust ja investeerimisprotsessi arvestades üsnagi loomulik.

Kohalike omavalitsuste poolt tehtavate investeeringute puhul on raha saamise allikana oluline koht sihtotstarbelistel toetustel (eelarve täitmise kassapõhise kuuaruande rida 3502). Valdav osa sihtotstarbelistest toetustest tuleb valitsussektorist (2004. aastal 98,2% ja 2007. aastal 90,5%) ja sealhulgas kolmelt ministeeriumilt (Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Haridus- ja Teadusministeerium, Kultuuriministeerium). Trendina võib siin täheldada Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi poolt tulevate summade pidevat kasvu alates aastast 2004 (4 miljonist 7 tuhandest kroonist 24 miljoni 953 tuhande kroonini) ja nende summade osakaalu pidevat suurenemist kogu artikli lõikes (aastal 2004 9,2% ning aastal 2007 38,5%). Kultuuriministeeriumist ning Haridus- ja Teadusministeeriumist saadud summad on aastate lõikes olnud oluliselt erinevad jäädes vastavalt 6 miljoni 12 tuhande ja 9 miljoni 264 tuhande krooni ning 2 miljoni 500 tuhande ja 23 miljoni 197 tuhande krooni vahele (tabel 3 lisa 2).

Ettevõtlusstatistika avaldamisperiood on pikk. Ülevaate kirjutamise ajal olid kättesaadavad andmed 2005. ehk planeeringu esimese aasta kohta. Andmed näitavad, et planeerimisperiood algas Viljandi maakonnale hästi: 20 ja enama töötajaga ettevõtete investeeringud põhivarasse suurenesid 27,5 protsendipunkti võrra, mis on suurem kasv kui Eestis keskmiselt (14,1 protsendipunkti).

Tabel 2.1.2. **20 ja enama hõivatuga ettevõtete investeeringud põhivarasse jooksevhindades Eestis ja Viljandi maakonnas, 2004–2005 (tuhat krooni)**

	2004	2005
Eesti	17 656 877	20 138 496
Viljandi maakond	371 998	474 192

Allikas: Statistikaamet.

2.2. KESKKOND

VISIOON

Viljandimaa heaolu läbi puhta keskkonna, maastiku ja elustiku mitmekesisuse ning loodushoidliku majandamise.

EESMÄRGID:

1. Kättesaadav kvaliteetne joogivesi.
2. Kvaliteetne põhja- ja pinnavesi.
3. Puhas välisõhk.
4. Jäätmetega reostamata keskkond.
5. Maavarade kasutamine toimub säästlikult ja efektiivselt.
6. Hooldatud, kasutuses ja esteetiliselt maastikud.
7. Säilinud looduslik mitmekesisus.
8. Keskkonnateadlik elanikkond.

* KÄTTESAADAVA JOOGIVEEGA ELANIKKONNA PROTSENT ON SUURENENUD

2007. aastal jälgis tervisekaitsetalitus vee kvaliteeti 88 Viljandi maakonna veevärgis, mille vett tarbib 38 222 elanikku. Jälgimise all olevate veevõrkide vee tarbijatest on vähemalt 73% võimalus tarbida nõuetekohast vett.

Tervisekaitsetalitus jälgib ühisveevärke, millel on vähemalt 50 tarbijat, kus kulub päevas vähemalt 10 kantmeetrit vett või mille võrgus asub tunnustatud toitlustaja (näiteks koolisöökla). Erakaevudega üldjuhul ei tegeleta.

Viljandi maakonnas on joogivee peamiseks probleemiks fluori- ja rauasisaldus. Mõningal määral ka liigne mangaanisisaldus. Fluoririkkaid veevärke on maakonnas 14.

Veevõrkide jagunemist Viljandi maakonna omavalitsusüksustes kirjeldab tabel 2.2.1. Kahes omavalitsusüksuses – Karksi ja Kõpu vallas – on kõik veevõrgid kvaliteetse veega. Enamus veevärke on ebakvaliteetse joogiveega Mõisaküla ja Võhma linnas ning Abja, Halliste, Kolga-Jaani, Pärsti, Saarepeedi, Suure-Jaani, Tarvastu ja Viiratsi vallas. Kokku on maakonnas mittekvaliteetse veega veevärke 54 ehk 61% kõikidest veevõrkidest. Olukord pole siiski nii kurb kui sellest numbrist paista võiks, sest suure tarbijaskonnaga veevõrgid on kvaliteetse veega (73% veevõrkide tarbijatest on saavad kvaliteetset vett). Siiski on üle kümne tuhande inimese, kes olles küll veevõrkide vee kasutajad, ei saa kõikidele nõuetele vastavat vett.

Üldine trend on siiski see, et kvaliteetse vee tarbijate hulk suureneb ning enamikul probleemsetest veevõrkidest on kavad, kuidas olukorda lahendada.

Tabel 2.2.1. Vee kvaliteet Viljandi maakonna omavalitsusüksustes, 2007

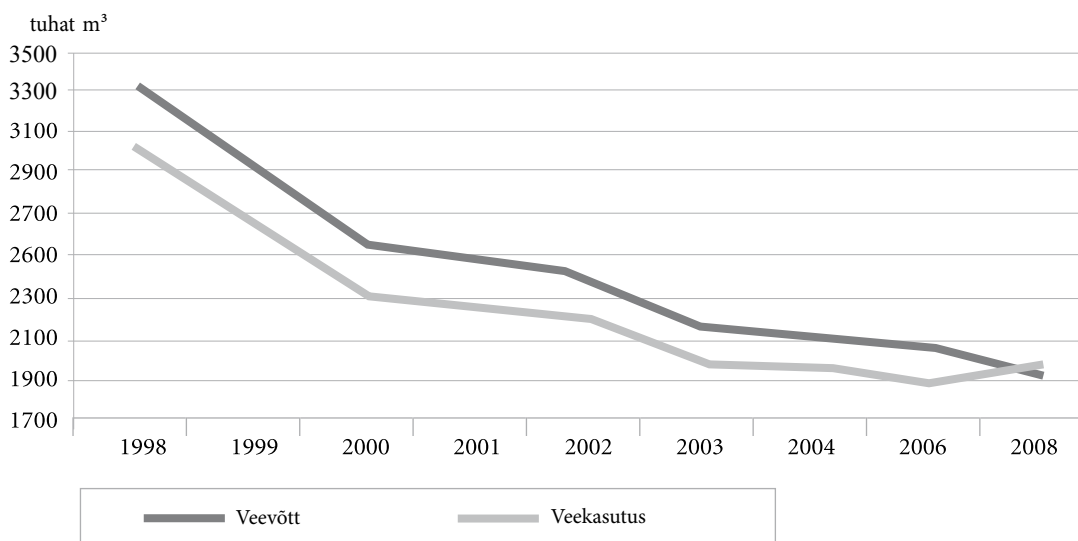
	Arvel olevad veevärgid			Mittekvaliteetse veega veevärgide osakaal, %
	Kokku	Kvaliteetse veega	Mittekvaliteetse veega	
Linnad				
Mõisaküla	1	-	1	100
Viljandi	4	3	1	25
Võhma	1	-	1	100
Vallad				
Abja	4	1	3	75
Halliste	4	-	4	100
Karksi	6	6	-	0
Kolga-jaani	4	-	4	100
Kõo	6	5	1	17
Kõpu	1	1	-	-
Paistu	5	4	1	20
Pärsti	11	4	7	64
Saarepeedi	4	1	3	75
Suure-jaani	19	4	15	79
Tarvastu	9	4	5	56
Viiratsi	9	1	8	89
Kokku	88	34	54	61

Allikas: Tartu Tervisekaitsetalitus.

* PÕHJAVEE SÄÄSTLIK KASUTAMINE

Põhjavee veevõttu Viljandi maakonnas iseloomustab joonis 2.2.1. Võime rääkida veevõtu pidevast vähenemisest. Samal joonisel on veekasutus Viljandi maakonnas, kus vähenemine on viimastel aastatel asendunud stabiilsusega.

Joonis 2.2.1. Põhjavee veevõtt ja veekasutus Viljandi maakonnas, 1998–2006

Allikas: Statistikaamet.

* **NORMATIIVIDELE VASTAV HEITVESI**

Heitvesi on loodusesse tagasi juhitud kasutusel olnud vesi või kanalisatsiooni kaudu ärajuhtiv sademevesi. Statistikaameti andmed heitvee puhastamise kohta Viljandi maakonnas on toodud tabelis 2.2.2. Olukord on hea: puhastamist vajavast heitveest jäi 2006. aastal puhastamata vaid 0,15%.

Tabel 2.2.2. **Heitvee puhastamine Viljandi maakonnas, 2003–2006 (tuhat m³)**

	2003	2004	2005	2006
Heitvesi	1 503	1 493	2 333	2 062
Puhastamist vajav heitvesi	1 503	1 493	2 216	2 062
Puhastamata heitvesi	249	286	4	3
Puhastatud heitvesi	1 254	1 207	2 213	2 058
Mehaanilise puhastusega	1	1	1	1
Mehaanilise ja bioloogilise puhastusega	1 253	1 206	590	474
Biogeenilise puhastusega	-	-	1 621	1 584

Allikas: Statistikaamet.

* **PINNAVEE VEEKVALITEEDI VÕIMALIKULT LÄHEDANE SEISUND LOODUSLIKULE FOONILE**

Jõgede füüsikalise-keemilise kvaliteedinäitajaid uuritakse Viljandi maakonnas süstemaatiliselt neljas kohas (Õhne–Suislepa, Tarvastu suue, Tännassilma–Oiu, Emajõgi–Rannu–Jõesuu). Uuringute tulemused aastate 1992–2007 kohta on toodud lisa 2 tabelis 4. Olukorra hindamisel lähtume keskkonnaministri 22. juuni 2001. aasta määrusest nr 33 „Pinnaveekogude veeklassid, veeklassidele vastavad kvaliteedinäitajate väärtused ja veeklasside määramise kord”. Mõõtmistulemuste ja viidatud määruse alusel võib öelda, et vee kvaliteet füüsikalise-keemiliste näitajate alusel on Viljandi maakonnas uuringu all olevates jõgedes väga hea või hea.

* **NORMATIIVIDELE VASTAV VÄLISÕHK**

Välisõhu saastatuse kohta leidub informatsiooni Statistikaameti avalikus andmebaasis, kus on toodud andmed õhu saastamise kohta paiksetest saasteallikatest (tabel 2.2.3). Paiksetest saasteallikatest õhu saastamisel on Viljandi maakonnas aastatel 2003–2006 väheneva trendiga õhu saastamine vääveldioksiidiga, lämmastikoksiidiga, süsinikoksiidiga ja tahkete osakestega. Suureneva trendiga on aga õhu saastamine lenduvate orgaaniliste ühenditega.

Tabel 2.2.3. **Õhu saastamine paiksetest saasteallikatest Viljandi maakonnas, 2003–2006 (tonni)**

	2003	2004	2005	2006
Lämmastikoksiid	134,1	118,3	112,2	105,2
Vääveldioksiid	132,3	93,9	60,9	53,1
Süsinikoksiid	834,7	770,5	788,0	651,2
Tahked osakesed	497,3	459,0	312,4	315,4
Lenduvad orgaanilised ühendid	412,8	616,6	552,1	642,8

Allikas: Statistikaamet.

* **TAASKASUTUSSE MINEVATE JÄÄTMETE OSAKAALU KASV JÄÄTMETE ÜLDKOGUSEST**

Jäätmete teket ja taaskasutamist Viljandi maakonnas iseloomustavad andmed on toodud tabelis 2.2.4. Kuna aastate lõikes pole arvestusmetoodika olnud ühesugune, siis täpset hinnangut ei ole võimalik trendile anda. Võib prognoosida, et tänu 2008. aastal alanud olmeprügi laialdasele sorteerimisele suureneb taaskasutusse minevate jäätmete hulk edaspidi oluliselt.

Tabel 2.2.4. Jäätmete teke ja taaskasutamine Viljandi maakonnas, 2004–2006 (tonni)

	2004	2005	2006
Koguteke	80 531	84 764	150 593
Taaskasutatud	20 227	25 047	37 773
Taaskasutatud jäätmete osakaal, %	25,1	29,5	25,1

Allikas: Viljandimaa keskkonnateenistus.

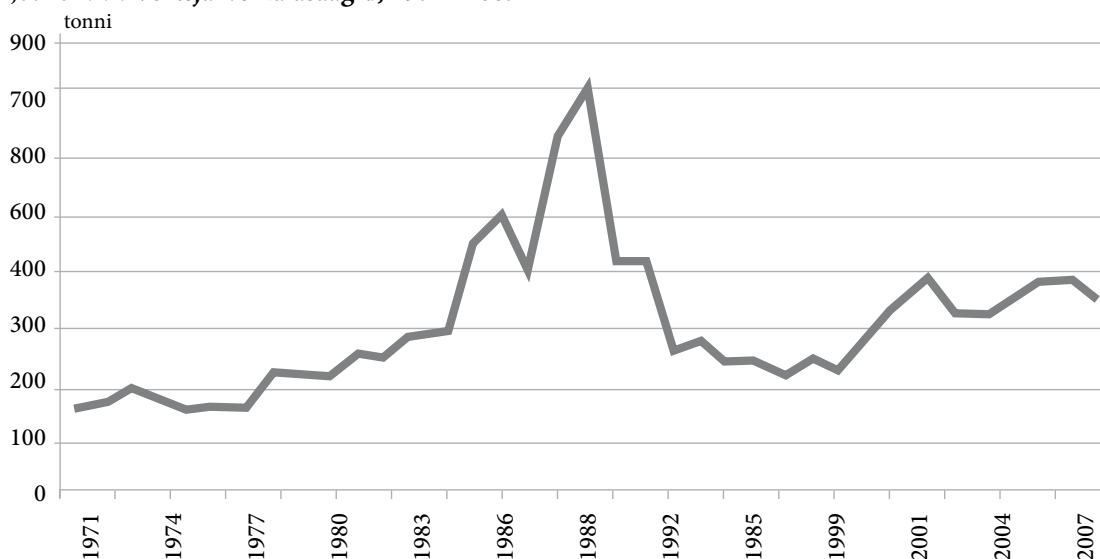
* **VÄÄRTUSLIKE MAASTIKE ALADELE ON KOOSTATUD HOOLDEKAVAD**

Viljandi maakonnas on määratletud 41 väärtuslikku maastikku. Viljandi Maavalitsuse andmetel on 1. jaanuari 2008 seisuga koostatud maastikuhoolde kava neist kolmele.

* **VÖRTSJÄRVE KALADE VÄLJAPÜÜK**

Vörtsjärve kalasaagid aastatel 1971–2007 on kujutatud joonisel 2.2.2. Andmed kalaliikide lõikes on toodud lisas 2 tabelis 5. Viimastel aastatel on kalasaak olnud 350–400 tonni vahel ning Vörtsjärve Limnoloogiakeskuse juhataja Ain Järvalt prognoosib sama taset ka lähiaastateks (koha 40–50 tonni, haug 60–70 tonni, latikas 80–100 tonni, angerjas 25–35 tonni, ahven 20–30 tonni aastas). Stabiilsus kalasaakide osas räägib järve stabiilsest olukorrast.

Joonis 2.2.2. Vörtsjärve kalasaagid, 1971–2007

* 2007. aastal on arvestusest puudu novembri ja detsembri andmed

Allikas: Limnoloogiakeskus, Eesti Maaülikool.

2.3. MAJANDUS. TEHNILISED INFRASTRUKTUURID

VISIOON

Viljandi maakonna majanduskeskkond on konkurentsivõimeline ja keskkonnasõbralik. Seda toetab jätkusuutlik, sotsiaalselt ja regionaalselt tasakaalustatud majanduskasv.

Kvaliteetne, stabiilne ja piisav tehniline infrastruktuur tagab Viljandi maakonna konkurentsivõime kõigis eluvaldkondades.

EESMÄRGID:

1. Viljandimaal on mitmekesine ja konkurentsivõimeline ettevõtlus, kus ressursse säästlikult kasutades saavutatakse maksimaalne toodete lisaväärtus.
2. Viljandi maakonna suurtootmine baseerub välisressurssidel, kasutades efektiivselt kohalikku kõrgelt kvalifitseeritud tööjõudu, maailmatasemel oskusteavet ning uusimaid tehnoloogiaid.
3. Maapiirkondade ettevõtluse edukus tugineb maa ja teiste loodusressursside efektiivsel ja jätkusuutlikul kasutusel ning uusimate tehnoloogiate kiirel kasutuselevõtul.
4. Viljandimaa konkurentsivõime puhkemajanduse sektoris tugineb koostööl, kvaliteetsetel toodetel ning kohalike väärtuste säästval kasutamisel, mis tagavad piirkonna kõrge maine.
5. Tolmuvaba, kvaliteetne teedevõrk.
6. Toimiv ja head teenust pakkuv lennuväli, kus lennukid (täismassiga kuni 7 tonni) saavad ohutult maanduda ja õhku tõusta.
7. Kvaliteetne, stabiilne ja kiire andmeside võimalus üle maakonna.
8. Tehniliste võimaluste piires kõik soovijad varustatud maagaasiga.
9. Töökindel elektri infrastruktuur ja kõik majapidamised varustatud elektrienergiaga.
10. Kvaliteetne ja optimaalne ühistranspordi võrgustik.

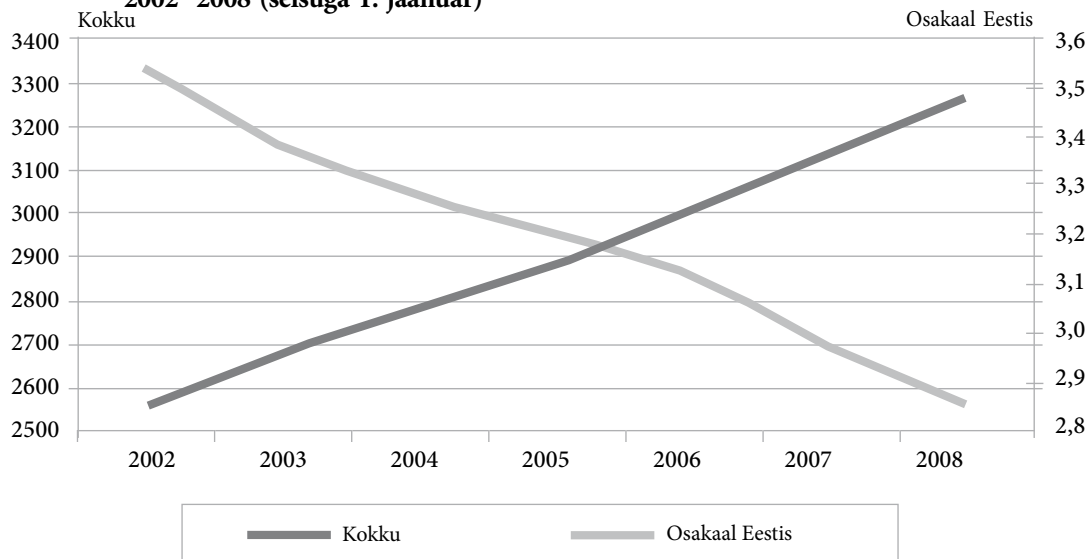
* LOODUD ETTEVÕTETE ARV ON SUUREM KUI LIKVIDEERITUTE ARV

Eduka majanduse üks eeldusi on konkurentsivõimelised ettevõtted. Maakonnaplaneering iseloomustab olukorda järgmiselt: "Ettevõtete arv Viljandi maakonnas on märkimisväärne — 3375 (Eestis kokku 104 725), kuid ettevõtluse aktiivsus jääb siiski riigi keskmisele alla: Viljandi maakonnas on tuhande elaniku kohta 59 ettevõtet, Eesti keskmine on 77."

Vaatleme eesmärgi täitmist läbi äriregistris registreeritud äriühingute ja ettevõtjate arvu (tabel 6 lisa 2). Kuna äriregistris registreeritud äriühingute ja ettevõtjate arv on alates 2003. aastast pidevalt kasvanud, siis järeldub, et maakonnas on loodud rohkem ettevõtteid kui likvideeritud (joonis 2.3.1). Mõtlemisainet annab siin asjaolu, et Viljandi maakonna äriühingute ja ettevõtjate osakaal on äriregistris pidevalt aeglaselt vähenenud.

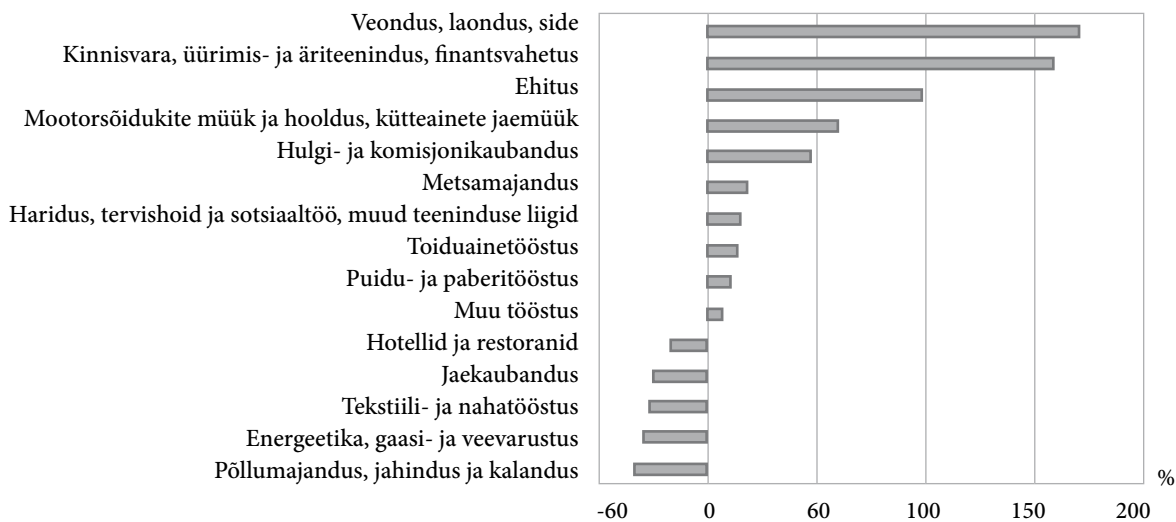
Viljandi maakonna visioonikonverentsi ajaks valmis maavalitsuse tellimusel ettevõtlust iseloomustav trükis "Raamatupidamise aastaaruannete töötusi. Viljandi maakond 2005". Kuna analoogne trükis on ilmunud ka 1994. aasta kohta, siis saame võimaluse anda hinnang ettevõtete arvu muutusele pikema perioodi jooksul ning samuti omavalitsusüksuste lõikes (tabel 7 lisa 2). Ettevõtete arvu muutusest Viljandi maakonna majandusharudes annab ülevaate joonis 2.3.2, kus on majandusharude kaupa võrreldud maakonnas registreeritud ja raamatupidamise aastaaruande esitanud ettevõtete arvu aastatel 1994 ja 2005. Mõnevõrra üllatav on hotellide ja restoranide gruppi kuuluvate ettevõtete arvu vähenemine.

Joonis 2.3.1. Äriregistris registreeritud äriühingud ja ettevõtjad Viljandi maakonnas, 2002–2008 (seisuga 1. jaanuar)

Allikas: Registrate ja Infosüsteemide Keskus.

Joonis 2.3.2. Viljandi maakonnas registreeritud ja raamatupidamise aastaaruande esitanud äriühingute arvu muutus majandusharude järgi, 1994, 2005

Allikas: Kesk-Eesti Statistibüroo, Viljandi Maavalitsus.

Ettevõtete arvu muutumise hindamiseks omavalitsusüksuste kaupa kasutame samuti allikana Viljandi maakonnas registreeritud ja raamatupidamise aastaaruande esitanud äriühingute arvu (tabel 8 lisa 2). Kindlasti ei ole see allikas piisavalt täpne põhjapaneva analüüsi teostamiseks, kuid paremat ei õnnestunud autoril leida. Samuti on äriühingute arv mitmes omavalitsusüksuses statistilise analüüsi jaoks liiga väike. Mõtlemiseks siiski kaks tähelepanekut:

- Viljandi linnas registreeritud äriühingute osatähtsus maakonnas on suurenenud;
- kõik viis omavalitsusüksust, kus äriühingute arv on vähenenud, asuvad maakonna äärealadel. Mõisaküla linn, Abja vald ja Halliste vald moodustavad lausa piirkonna, kus äriühingute arv on vähenenud.

„Viljandimaa on selle poolest eriline, et võrreldes sarnaste maakondadega on siin käibe, kasumi ja töötajate arvu poolest rohkem suuri ettevõtteid (loomulikult Eesti kontekstis suuri) ning nende suurte ettevõtete omanikud on enamasti Viljandimaaga otseselt seotud, neid ei tule otsida Soomest, Rootsist või Indiast. Sageli on Viljandi suured ettevõtted alguse saanud N. Liidu ajal tegutsenutest. Ettevõtted on tugevad ja stabiilsed ning suudavad pakkuda väljakutseid – viljandimaalastel on võimalus end realiseerida. Uute ettevõtete loomine on maakonnas suhteliselt tagasihoidlik. Kui uus ettevõte siiski luuakse, siis tehakse seda kindla peale – Viljandimaa ettevõtted on püsivad.“

Urmas Tuuleveski,
Viljandimaa Arenduskeskuse
juhataja

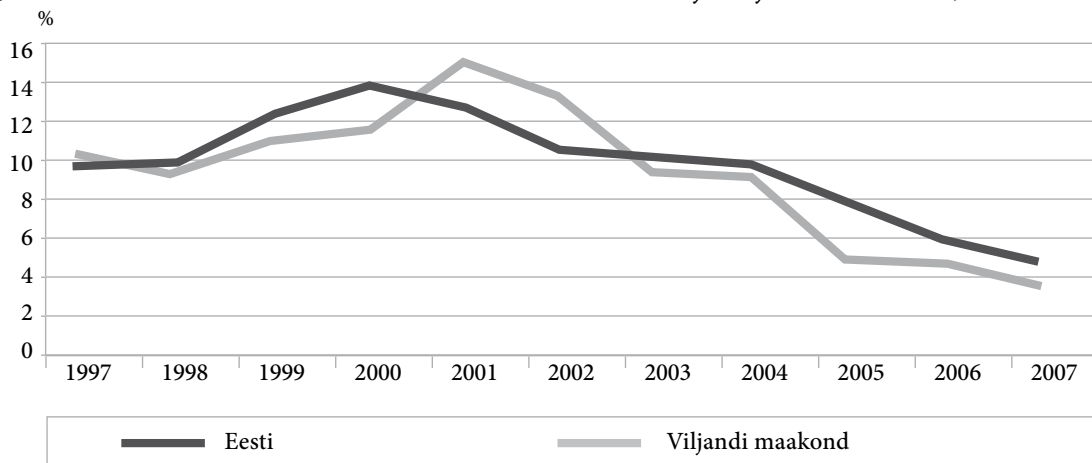
* VILJANDI MAAKONNA TÖÖTUTE OSATÄHTSUS ON VÄIKSEM KUI EESTI KESKMINE

Kui 2007. aasta kontekstis sai öelda, et praeguses majandus-situatsioonis ei ole töötuse probleem (enam) esiplaanil, siis 2008. aasta majanduse jahtumise ning sellega tekkinud hirmude tingimustes on võib-olla õigem öelda, et veel ei ole esiplaanil. Igal juhul on töötus tõsine küsimus ning tööturu olukorra jälgimine töötute osatähtsuse kaudu igati põhjendatav. Kas mõõdikuks peaks olema võrdlus Eesti keskmisega, on vaieldav. Täiesti reaalne on olukord, kus maakonna töötuse tase on vabariigi keskmisest kõrgem, kuid maakonna tööturul on olukord tööpuuduse aspektist hea (töötuse määr Eestis 2%, maakonnas 2,5%). Võimalik on ka vastupidine olukord: maakonna töötus on vabariigi keskmisest madalam, kuid töötuid on maakonnas kriitiliselt palju (töötuse määr Eestis 30%, maakonnas 28%).

Joonisel 2.3.3 on esitatud töötuse määr Viljandi maakonnas ja Eestis aastatel 1997–2007. Näeme, et maakonna planeeringus püstitatud eesmärk – maakonnas on töötute osatähtsus väiksem kui Eestis keskmiselt – on aastatel 2005 ja 2007 täidetud. Samas ületas töötuse määr aastatel 2001 ja 2002 Viljandi maakonnas vabariigi keskmise taseme, mis näitab, et tegemist ei ole igal juhul täidetava eesmärgiga. Alla 4% töötuse määr Viljandi maakonnas ja alla 5% töötuse määr Eestis näitab sedagi, et töötus ei olnud 2007. aastal kriitiline küsimus. See hinnang on

antud makromajanduslikult tasandilt ega kehti tuhande Viljandi maakonna elaniku kohta, kes Statistikaameti andmetel 2007. aastal töötud olid - nende jaoks on sobiva töö mitteleidmine kindlasti tõsine probleem. Maakonna aspektist oleks olukord väga tõsine siis, kui need tuhat inimest oleks koondunud ühte kohta, näiteks Saarepeedi valda (ligikaudu 1300 elanikku). Tegelikult on töötud hajunud mööda maakonda ja sellega on hajunud ka probleemi teravus.

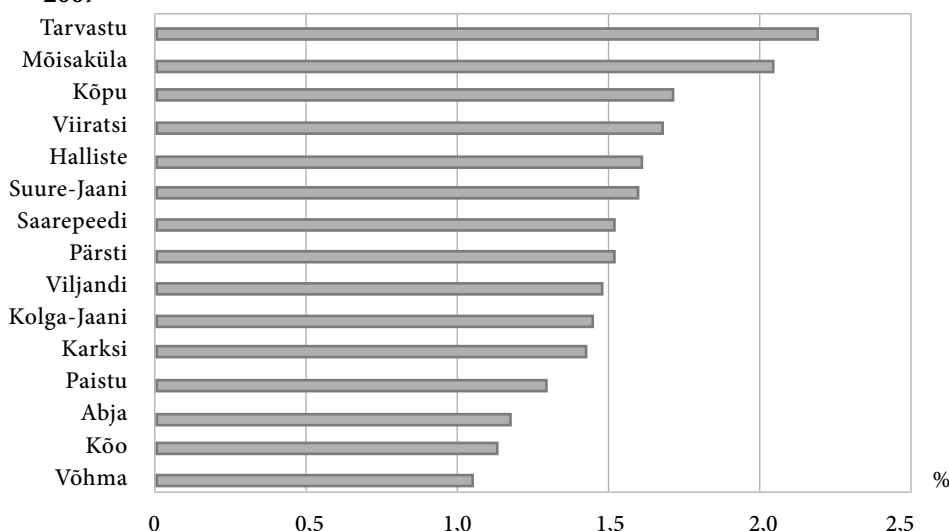
Joonis 2.3.3. 15–74aastaste aastakeskmine töötuse määr Eestis ja Viljandi maakonnas, 1997–2007

Allikas: Statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring.

Eesti tööjõu-uuring ei suuda hinnata töötute arvu omavalitsusüksuste tasandil. Andmaks hinnangut töötuse piirkondlikele erinevustele maakonnas, kasutame Tööturuameti andmeid (tabel 9 lisa 2). Andmed näitavad, et 2007. aastal ei olnud tööpuudus arvestatavaks probleemiks üheski Viljandi maakonna omavalitsusüksuses, sest kui registreeritud töötuse määr on 2% või alla selle (joonis 2.3.4), siis tõsisest probleemist rääkida ei saa. Taas tuleb rõhutada, et igale töötule on selline staatus kindlasti probleemiks.

Joonis 2.3.4. Aastakeskmise registreeritud töötuse määr Viljandi maakonna omavalitsusüksustes, 2007

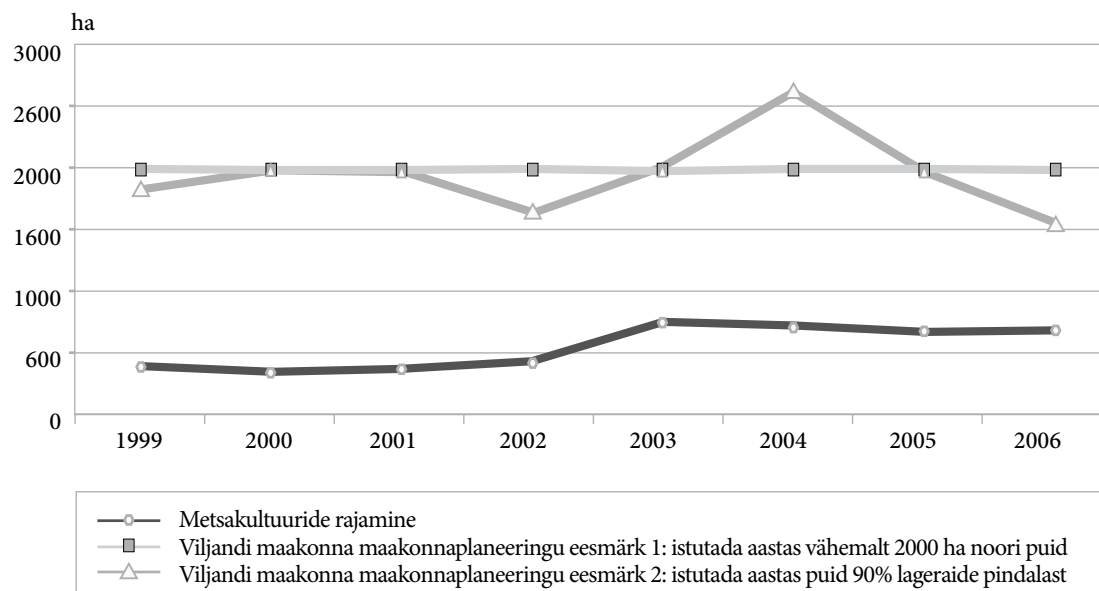

Allikas: Statistikaamet Tööturuameti ja rahvastikuregistri andmetel.

* **RAIELANKIDELE JA SÖÖTIS MAADELE ISTUTATAKSE IGAL AASTAL VÄHEMALT 2000 HEKTARIT NOORI PUID VÕI SIIS ISTUTATAKSE NEID 90% LAGERAIDE PINDALAST**

Metsal on Viljandimaa arengus tähtis koht — mets on maakonna olulisemaid taastuvaid loodusvarasid. Viljandi maakonna metsade pindala oli 2003. aasta statistilise metsainventeerimise andmetel 178 200 hektarit. Viljandimaa metsasus on 49,6% ja metsade üldtagavara 37,4 miljonit tihumeetrit. Puit ja puidutooted on märkimisväärne tööstusharu samuti on mets oluline rekreatsiooni ressurss. Maakonna arenguvision näeb ette kohapealse taastuva ressursi säästlikku kasutamist — seega on mõõdik igati otstarbekas ja vajalik. Püstitatud eesmärgi mõõtmistulemused on toodud joonisel 2.3.5, kust selgub, et eesmärgi täitmisest ollakse väga kaugel. Eesmärgini jõudmiseks peaks metsakultuuride rajamise maht Viljandi maakonnas kasvama rohkem kui kaks korda, praeguse mahu dünaamika alusel sellist kasvu aga prognoosida ei saa. Kui lageraide maht jätkab langemist viimase kahe aasta tempos ja metsakultuuride rajamine püsib viimaste aastate tasemel, siis saab püstitatud eesmärgi teise rajajoone täitmine teoks, kuid 2000-hektariline metsakultuuride rajamine aastas jääb praeguse statistika kohaselt kindlasti püüdmatuks. Muidugi ei tähenda see veel, et metsa pindala maakonnas vähenema peaks, sest kasvama on jäetud ka palju seemnepuid. Kas see aga metsa kui ressursi efektiivne majandamine on, jäägu erialaspetsialistide otsustada.

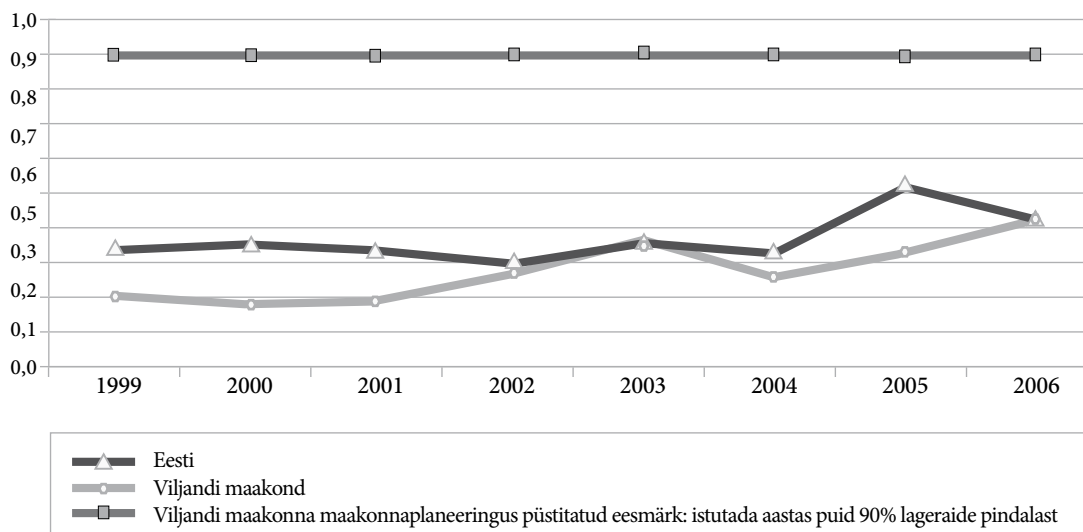
Joonis 2.3.5. Metsakultuuride rajamine Viljandi maakonnas, 1999–2006

Allikas: Statistikaamet.

Viljandi maakond on vaadeldava moodsiku kontekstis Eesti keskmisest veidi halvemal positsioonil (joonis 2.3.6) ja tundub, et seatud eesmärk propageerib pigem rohelist mõtteviisi, kui on realselt täidetav.

Joonis 2.3.6. Metsakultuuride rajamise ja lageraide suhe Eestis ja Viljandi maakonnas, 1999–2006

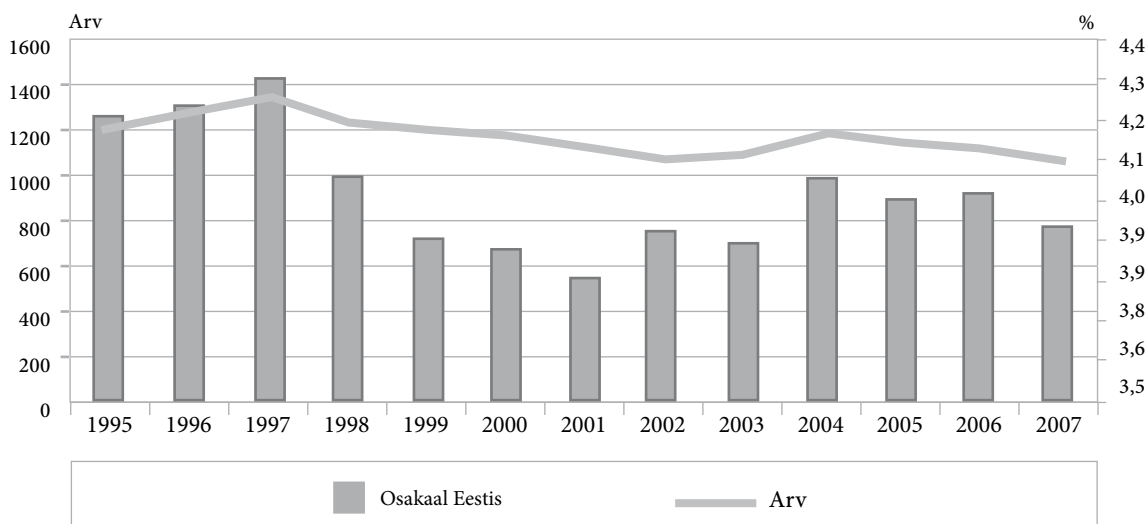
Allikas: Statistikaamet.

* **KUTSEKOOLI LÕPETANUTE ARV ON STABIILNE JA VÄLJAKUKKUNUID ON VÄHEM KUI 5%**

Alates 2005. aastast on Viljandi maakonnas toimunud kutsehariduskoolide õpilaste arvu aeglane, aga pidev langus. Vaadeldes trendi alates aastast 2000 võiksime ehk rääkida Viljandi maakonna kutsehariduskoolides õppivate inimeste arvu stabiliseerumisest 1100–1200 õpilase taseme lähedal, kuid arvestades 2007. aasta tulemust — õpilaste arv 1080 — oleks selline hinnang liiga optimistlik. Pigem murelikuks teeb ka asjaolu, et Viljandi maakonna kutsehariduskoolides õppivate inimeste osatähtsus vastavast arvust Eestis on aeglaselt langenud (joonis 2.3.7).

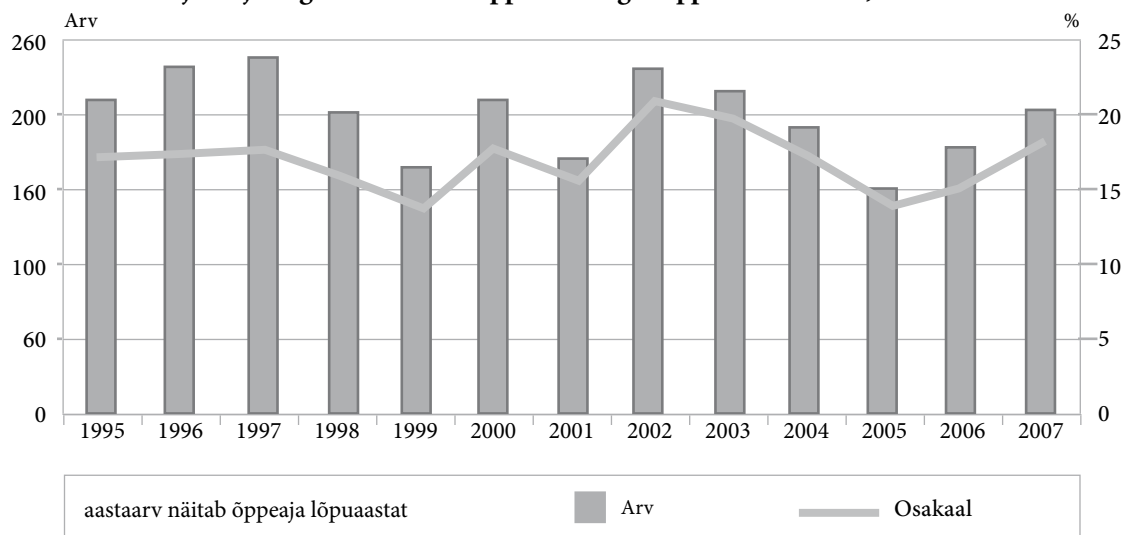
Samas ei ole ettevõtete arengu seisukohalt oluline protsess, vaid tulemus — kui palju inimesi lõpetab kutsehariduskooli ja paljud neist on tegelikult valmis tööle asuma. Tabelis 2.3.1 on andmed Viljandi maakonna kutsehariduskoolidesse vastuvõetute ja lõpetanute kohta. Probleem on nendest numbritest selgelt näha — liiga paljud kooli astunud ei lõpeta seda. Täpsemini iseloomustab olukorda joonis 2.3.8 millest selgub, et püstitatud eesmärgini on veel pikk tee minna ja et viimastel aastatel oleme eesmärgist hoopis kaugenema hakanud.

Joonis 2.3.7. Viljandi maakonna kutsehariduskoolide õpilaste arv ja nende osakaal Eesti kutsehariduskoolide õpilaste arvus õppeaasta algul, 1995–2007

Allikas: Statistikaamet.

Joonis 2.3.8. Viljandi maakonna kutseõppeasutustest õppeaasta jooksul väljalangenud õpilaste arv ja väljalangenute osakaal õppeaasta algul õppima asunudest, 1995–1997

Allikas: Statistikaamet.

Tabel 2.3.1. Vastuvõtt kutsehariduskoolidesse ja õppeaasta jooksul kutsehariduskooli lõpetanud Viljandi maakonnas, 2003–2007

Haridustase	2003	2004	2005	2006	2007
Vastuvõtt (õppeaasta algul)					
Defineerimata baasharidusega kutseõpe	5	20	28	19	18
Kutseõpe põhihariduse baasil	320	345	315	376	334
Kutseõpe keskhariduse baasil	193	149	95	56	40
Kokku	518	514	438	451	392
Lõpetamine (õppeaasta lõpul)					
Defineerimata baasharidusega kutseõpe	24	5	9	8	0
Kutseõpe põhihariduse baasil	135	96	150	180	201
Kutseõpe keskhariduse baasil	113	130	121	99	65
Kokku	272	231	280	287	266

Allikas: Statistikaamet.

* **VILJANDIMAAL ÖÖBIVATE KÜLASTAJATE ARVU IGA-AASTANE JUURDEKASV ON VÄHEMALT 10%. MAJUTUSASUTUSTE VOODIKOHTADE ARV KASVAB AASTAS VÄHEMALT 5%**

Majutuseasutuste arengu mõõdikud ei sõltu ainult puhkemajanduse sektori arengust, kuid see mõjutab neid siiski tugevalt. Viljandimaa maakonnaplaneering käsitleb majutuseasutuste arengu mõõdikuid kui puhkemajanduse arengu näitajaid.

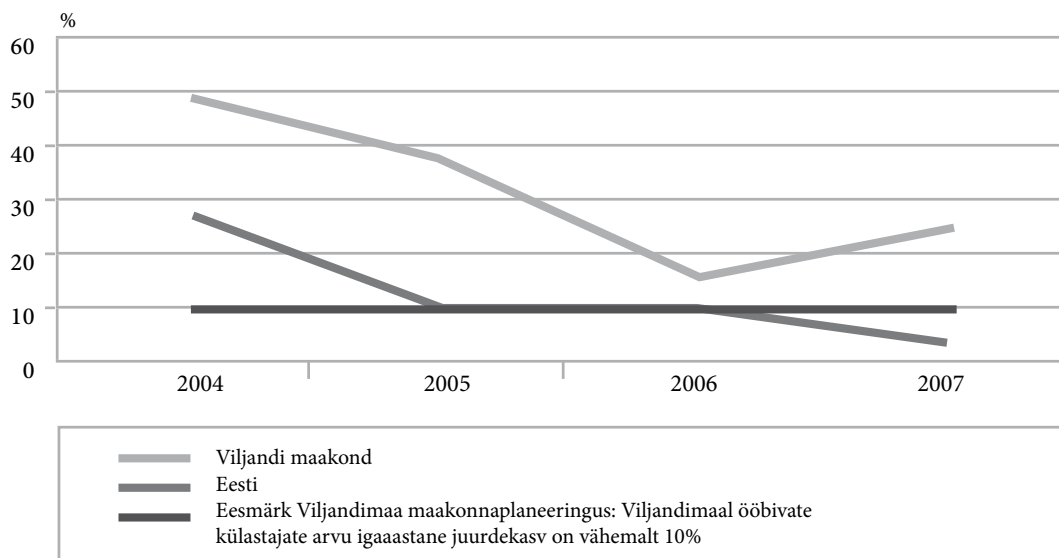
Mõõdikud näitavad, et aastatel 2005 ja 2007 on Viljandi maakonnas puhkemajanduse valdkonnas läinud väga hästi — seatud eesmärgid on mitu korda ületatud (joonis 2.3.9 ja 2.3.10). Puhkemajanduses on läinud lausa nii hästi, et püstitada oleks võinud hoopis kõrgemaid eesmärgi. Samas pole ju 10% ja 5% kasv sugugi väikesed. Vaadates Eesti viimaste aastate arenguid — ööbivate külastajate arvu kasv oli aastatel 2005 ja 2006 10% lähedal ning aastal 2007 3% ringis; voodikohtade arvu kasvutempo langeb pidevalt — võib öelda, et seatud eesmärgid ei ole väikesed.

Tundes heameelt Viljandi maakonna edusammudest majutuseasutuste ja turismi alal, tuleb kasvutempo hindamisel siiski arvestada asjaoluga, et valdkonna areng algas veidi hiljem kui mõnes

teises maakonnas ning tänane kiire kasv põhineb paljus senise mahajäämuse tasatagemisel. Vaatame tabelit 2.3.2, kus on toodud Viljandi ja naabermaakonna Valga osatähtsused Eestis nii voodikohtade arvu kui ööbimiste poolest: Valga maakonna osatähtsus on Eestis oluliselt suurem kui Viljandi maakonnal. Raske on mõõta kahe maakonna potentsiaali puhkemajanduse valdkonnas, kuid objektiivselt asjale lähenedes peab siiski tunnistama, et puhkemajanduse valdkonnas on Viljandi maakonnas arengu stardipauk lihtsalt maha magatud. Kesise baasi pealt (Viljandi maakonnas oli 2001. aastal majutusasutustes 335, Valga maakonnas 1144 voodit) on kasvutempot lihtsam saavutada.

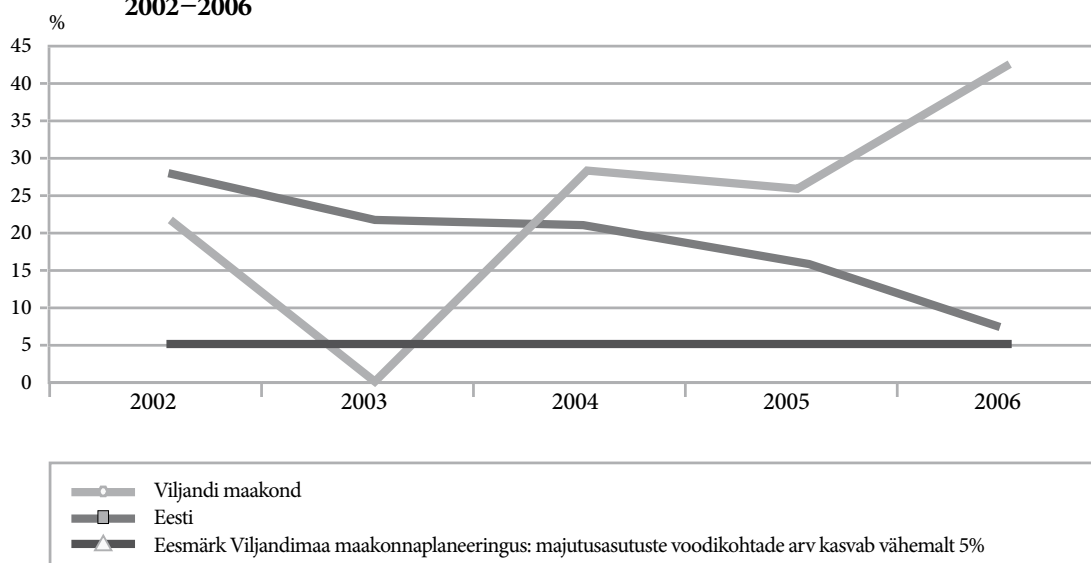
Kui Viljandi maakond jõuab puhkemajanduse valdkonnas teiste maakondadega võrdsele tasemele, siis on seatud kasvutempo säilitamine tõsine ülesanne.

Joonis 2.3.9. Majutatute ööbimised võrreldes eelmise aastaga Eesti ja Viljandi maakonnas, 2004–2007

Allikas: Statistikaamet.

Joonis 2.3.10. Voodikohtade arv võrreldes eelmise aastaga Eesti ja Viljandi maakonnas, 2002–2006

Allikas: Statistikaamet.

Tabel 2.3.2. Viljandi ja Valga maakonna osakaal Eesti majutusasutustes, 2001–2007 (%)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Voodikohad							
Viljandi	1,87	1,78	1,48	1,58	1,72	2,27	2,37
Valga	6,37	5,90	6,30	5,66	5,55	5,45	5,37
Ööbivad külastajad							
Viljandi	1,13	0,77	0,76	0,81	1,02	1,07	1,30
Valga	5,24	3,81	3,66	3,76	3,71	4,37	4,05

Allikas: Statistikaamet.

”Kui võrrelda Viljandimaa turismi arengut naabermaakondadega, on tuntav traditsiooniliste suvituslinnade tõmbetuul. Kui meie majutusasutused saavad pidada suhteliselt heaks tulemuseks näiteks aasta keskmist täituvust 40%, siis Tallinnas on hotelliomanikel häda käes, kui Soomest turistidetulva kahanemine langetab aasta keskmist täituvust 90% suunas. 2007. aastal alanud majanduslangus on sundinud kohalikud majutusettevõtted üha enam mõtlema kulude kokkuhoiule ning lülituma kohati nn raskete aegade üleelamise režiimile. Lähiaegadel on õhus pankrotihõngu ja mõnigi ettevõtte tuleb reorganiseerida. Viljandi maakonnas on arenenud turismialane koostöövõrgustik, mis kohalike turismitoodete reklaamimisel ja propageerimisel pakub tänuväärset kaasabi. Eriti suureks abiks on taoline koostöövõrgustik väiksematele turismitaludele ja loodusturismi harrastavatele ettevõtetele. Klassikalist ja luksuslikumat hotellimajutust otsivat klienti Viljandimaale aga kanuuga jões sulistama ei meelita. Kogu meie piirkonna atraktiivsus on ikka veel alles kujunemas.

Alanud majanduslangus on aga uute väljakutsete aeg. Kui oskame säästumajandamises elavale kliendile pakkuda Pärnu, Saaremaa ja Haapsalu asemel soodsat Viljandit, saame kolme aasta pärast kokkuvõtteid tehes võrreldes mõne naabermaakonnaga ilmselt hoopis teistsugused suhtarvud. Selleks on aga vaja veel ühiselt vaeva näha Viljandi ja maakonna turismialase maine parandamisel.”

Mart Salumäe, Grand Hotel Viljandi suhtekorraldusjuht

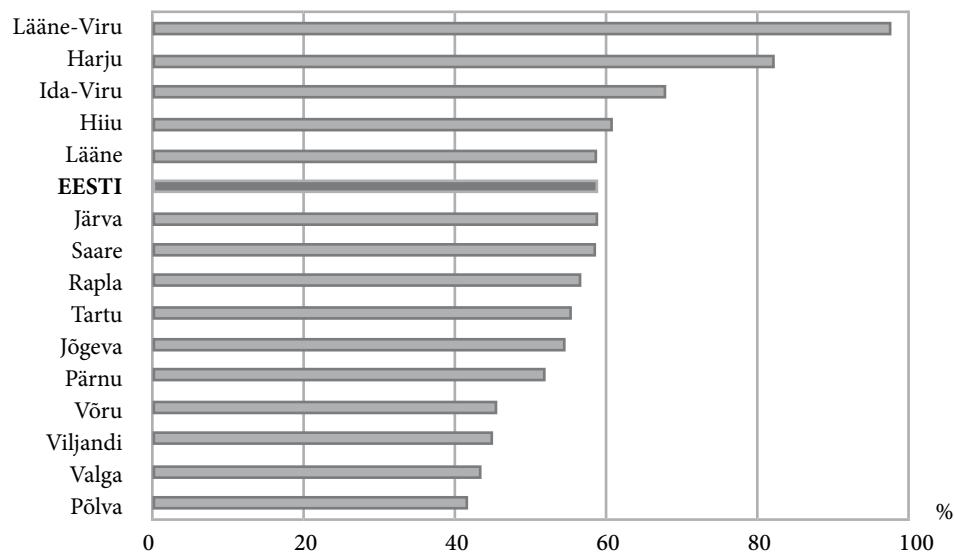
* **KATTEGA TEEDE OSATÄHTSUSE SUURENDAMINE KESKMISEST TIHEDAMA LIIKLUSEGA TEELÕIKUDEL**

Andmed Viljandi maakonna riigiteede olemi kohta on toodud lisa 2 tabelis 10. Kattega teede osatähtsus Viljandi maakonnas asuvatel riigimaanteedel kasvas nii 2005., 2006. kui 2007. aastal. Maakonnaplaneeringus püstitatud eesmärk on täidetud, kuid kas on põhjust rahuloluks? Kindlasti mitte. Kattega teede osatähtsus Viljandi maakonna riigimaanteedel on vabariigi keskmisest endiselt tunduvalt madalam. Viljandi maakonnast on see näitaja väiksem vaid Valga- ja Põlvamaal (joonis 2.3.11). Kattega teede osatähtsus suurenes aastatel 2005 ja 2006 Eestis keskmiselt kiiremini kui Viljandi maakonnas. Aastal 2007 oli Viljandi maakonna kasvutempo selle näitaja osas vaid veidi kõrgem Eesti keskmisest (joonis 2.3.12). Linnatänavate poolest jääb Viljandi maakond samuti Eesti keskmisest tasemest kaugemale maha: Eestis on üle 87% linnatänavate kogupikkusest kõvakattega, Viljandi maakonnas on see number veidi üle 67%.

* **LENNUVÄLJA(DE)L MAANDUMISKORDADE ARV AASTAS ON KASVANUD**

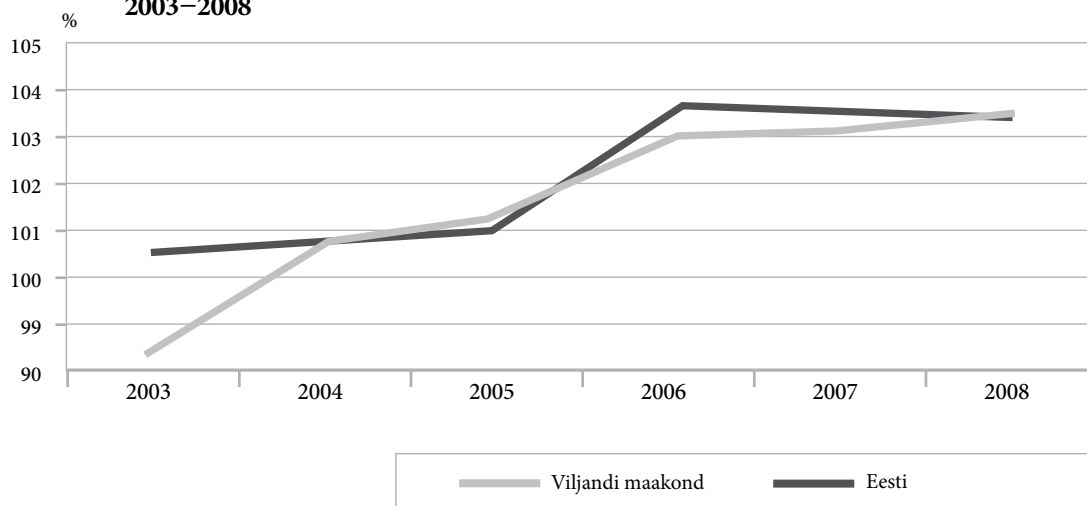
Viljandi Lennuklubi andmetel sooritati 2005. aastal Viljandi lennuväljal 81 maandumist, 2006. aastal 87 ja 2007. aastal (andmed 1. septembri seisuga) 222 maandumist. 2006. aastaga võrreldes kasvas maandumiste arv Viljandi lennuväljal 2007. aastal tunduvalt. Andmeid maakonna teiste lennuväljade kohta saada ei õnnestunud. Lennuväljad jäävad Viljandi maakonna majanduse kontekstis selgelt ebaoluliseks nähtuseks ning maakonna majandusele need olulist mõju ei oma.

Joonis 2.3.11. Kattega teede osakaal riigimaanteedel maakondades, 1. jaanuar 2008

Allikas: Maanteeamet.

Joonis 2.3.12. Kattega teede osatähtsus võrreldes eelmise aastaga Eestis ja Viljandi maakonnas, 2003–2008

Allikas: Maanteeamet.

* **RONGIREISIJATE ARV JA KAUBAVEDU TONNIDES**

Andmeid reisijate arvu kohta ei õnnestunud autoril (Edelaraudteelt) saada. Kaubavedu iseloomustavad andmed on toodud tabelis 2.3.3. Võrreldes 2005. aastaga saame öelda, et 2006. aasta oli suhteliselt edukas, kuid 2007. aastal teatas raudteel opereeriv Edelaraudtee oma soovist lõpetada kaubavedu Viljandi suunal, kui majanduslikult ebaotstarbekas tegevus. Raudteevedude küsimus väljus sellega planeeringus püstitatud eesmärkidega võrreldes hoopis teistsugusele tasandile. Erinevalt lennujaamadest tuleb öelda, et Viljandi ettevõtlusele on raudtee siiski oluline nähtus.

Tabel 2.3.3. Kaubavedu Viljandi maakonna raudteejaamades, 1993–1994, 2005–2006

	1993		1994		2005		2006	
	Laaditi	Tühjendati	Laaditi	Tühjendati	Laaditi	Tühjendati	Laaditi	Tühjendati
Viljandi jaam								
Vagunit	1 475	1 007	760	1 150	363	991	593	1 401
Tonni	16 726	48 431	17 153	68 225
Võhma jaam								
Vagunit	54	...	13
Tonni	1 086	...	147

... – andmed puuduvad

Allikas: Viljandi Maavalitsus.

* MAAGAASI KASUTAJATE ARV ON KASVANUD

Maagaasi tarbimist Viljandi maakonnas iseloomustavad näitajad on koondatud tabelisse 2.3.4. AS Eesti Gaasi hinnangul iseloomustab maagaasi kasutamist tarbijate arvust paremini kasutatud gaasi kogus. Usaldusväärse tarbijate arvu hankimine on lisaks ka küllalt keeruline.

Maagaasi tarbimine on Viljandi maakonnas kasvava trendiga. Aastate 2004–2007 suurim kasv toimus 2005. aastal, mil gaasi hakkas kasutama Paalalinna uus kaugküttekattlamaja.

Tabel 2.3.4. Maagaasi tarbimine Viljandi maakonnas, 2004–2007

	2004	2005	2006	2007
Klientide arv	...	33	43	...
Tarbitud kogus, miljonit m ³	6,2	10,2	11,0	11,9

... – andmed puuduvad

Allikas: Eesti Gaas AS.

* TÕRGETE ARV ELEKTRI INFRASTRUKTUURIS

Tõrgete arv elektri infrastruktuuris on toodud tabelis 2.3.5.

Tabel 2.3.5. Elektrivõrgu püsirikked Viljandi maakonnas, 2005–2006

	2005	2006	2007
Madalpinges			
Arv	1 147	892	1 129
Kogukestus, tundi	8 893	3 120	4 460
Rikke keskmine kestus, tundi	7,7	3,4	3,9
Kõrgpinges			
Arv	397	241	322
Kogukestus, tundi	3 249	1 213	1 848
Rikke keskmine kestus, tundi	8,1	5,0	5,7

Allikas: Eesti Energia.

* ANDMESIDE ÜHENDUSI KOKKU

Andmeside on üks kiiremini arenevaid valdkondi. 2008. aasta algul võib öelda, et maakonnaplaneeringu koostamise ajal olnud probleemid on tänaseks lahendatud. Samas on nõudmiste kasv andmesidele hüppeliselt kasvanud ning see on tinginud uusi probleeme. Mõõdiku seisukohalt vaadatuna võib öelda, et andmeside ühenduste arv ei mõõda enam sisuliselt valdkonna arengut ja see näitaja pole ka enam üheselt defineeritav.

„2008. aasta alguse seisuga on Viljandi maakonnas ligikaudu 228 WiMaxi klienti, 9 WiMaxi tugi-jaama, lisaks on ehitamisel 3 WiMaxi tugijaama. Eitavaid vastuseid on Norby ja Elionile laekunud avaldustele antud ligikaudu 200.

2006. aasta oktoobris ehitas Norby Telecom AS Viljandimaale KülaTee3 programmi raames andmesidevõrgu 7 WiMax tugijaamaga (Olustvere, Viiratsi, Kõpu, Kärstna, Karksi-Nuia, Mõisaküla, Oiu), millele lisas erilahenduse Kootsis (Suure-Jaani vald).

2007. aasta novembris toimunud KülaTee3 jätkuprojekti hangete tulemusel ehitatakse 2008. aasta märtsiks Viljandimaale juurde 2 WiMaxi tugijaama (Kõo ja Saarepeedi) ning teenust saavad veel vähemalt 20 täna interneti avaldust esitanud isikutperet. Lisaks on Norby Telecom AS lubanud Tarvastusse omafinantseerimisel ehitada ühe WiMaxi tugijaama.

KülaTee3 raames on Norby Telecom ASil Viljandimaal 151 WiMaxi klienti, eitavalt on vastatud 173 interneti soovijale ja järjekorras on 14 internetisoovijat, kes ootavad tehnikute kohalesõitu.

Elion Ettevõtte AS on Viljandimaale samuti ehitanud 2 WiMaxi tugijaama (Viiratsi ja Kolga-Jaani) ning kvaliteetset WiMaxi interneti püsitenust pakutakse 77 kliendile.

Lisaks on Viljandimaal asuvatest Eesti Energia esindusest välja võetud 1478 KÕU seadet, mis võimaldab saada internetiteenust majapidamisel, kuhu WiMaxi tehnoloogia alusel pole võimalik teenust pakkuda.

Tiheasustusaladel ei ole andmeside pakujatega enam probleeme. Ka hajali asuvates küldes on andmeside probleemid paljuski lahenenud.

Juurde on tulnud palju uusi pakkujaid ning ka tehnoloogiate areng on toonud juurde võimalusi (G3, WiMax, CDMA jne).

Vaadeldes täna üle interneti pakutavate teenuste andmeside kiiruste vajadust, on näha, et tuleviku arengus on tähtis kiire ja kvaliteetse andmeside võimaldamine ka hajaasustustes elavatele kodanikele (teenused: IPTV, erinevad meediakanalid jne) — ühel päeval võib KÕU netist väheks jääda.”

Kaupo Kase, Viljandi Maavalitsuse infotalituse juhataja

2.4. SOTSIAALELU

2.4.1. KULTUUR

VISIOON

Euroopa kultuuriruumis aktiivselt osalev, kultuuritraditsioonidele, kodanikualgatusele ja ühistegevusele, tugevatele kultuuri- ja haridusasutustele tuginev rahvakultuuri säilitav ja arendav maakond

EESMÄRGID:

1. Kättesaadav arenev kultuurikeskkond.
2. Säilinud ja arenev kultuuripärand.
3. Kultuurivaldkonna tasakaalustatud areng.

* KULTUURI- JA RAHVAMAJADE, RAAMATUKOGUDE NING MUUSEUMIDE ARV SÄILINUD

2004. aastal oli Viljandi maavalitsuse andmetel maakonnas 24 kultuuri-, rahva-, küla- või seltsimaja. Aprillis 2008 oli maakonnas 29 kultuuri-, rahva-, küla või seltsimaja. Võrgustikus toimunud muudatusi kajastab tabel 12 lisa 2.

Statistikaameti andmetel oli Viljandi maakonnas 2006. aastal 42 üldkasutatavat rahvaraamatukogu. See arv on püsinud muutumatuna vähemalt aastast 2002. Kui tavaliselt asub enamik asutusi maakonnakeskuses, siis üldkasutatavate rahvaraamatukogude puhul on olukord teisiti, nende jaotumine Viljandimaa omavalitsusüksustes on toodud tabelis 2.4.1.1.

Tabel 2.4.1.1 Üldkasutatavate rahvaraamatukogud Viljandi maakonna omavalitsusüksustes, 2006

Üldkasutatavate rahvaraamatukogud	Omavalitsusüksus
5	Pärsti vald, Suure-Jaani vald
4	Halliste vald, Karksi vald, Kolga-Jaani vald, Tarvastu vald, Viiratsi vald
2	Abja vald, Kõu vald, Paistu vald, Saarepeedi vald
1	Mõisaküla linn, Viljandi linn, Võhma linn, Kõpu vald

Allikas: Statistikaamet.

Statistikaameti andmetel oli Viljandi maakonnas 2004. aastal ja 2005. aastal 10 ning 2006. aastal 11 muuseumi. Teadustööga tegeldakse neist vaid Viljandi Muuseumis.

* RAHVAKULTUURIGA TEGELEVATE KOLLEKTIIVIDE ARV SÄILINUD

Andmed rahvakultuuriga tegelevate kollektiivide arvu kohta on toodud tabel 11 lisa 2. Erinevate aastate andmeid on küll keeruline hinnata, kuid võib siiski öelda, et püstitatud eesmärk on 1. oktoobri 2007 seisuga täidetud. Tegelikult on enamuses vaadeldavates lõigetes kollektiivide arv kasvanud. Eraldi väärib esiletõstmist laste rahvatantsurühmade arvu hüppeline kasv. Mis on ehk seletatav sellega, et vaadeldavasse perioodi jääb 2007. aasta suvel toimunud X noorte laulu- ja tantsupidu „Ilmapuu lävel“.

* **HUVIALAKOOLIDE JA ERIALADE ARV SÄILINUD**

2004. aastal oli Viljandi maakonnas maavalitsuse andmetel 12 huvikooli: Viljandi Muusikakool, Abja-Paluoja Muusikakool, Karksi-Nuia Muusikakool, Tarvastu Muusika- ja Kunstikool, Võhma Muusikakool, Viljandi Spordikool, Viljandi Noorte Huvikeskus, MTÜ Oma Stuudio, Tantsu- ja Moekool Face, Laste- ja Noorteteater REKY, Karksi-Nuia Kunstistuudio, Karksi-Nuia Spordikool. Kõik need koolid tegutsesid ka seisuga 10. oktoober 2007 ning lisaks neile veel Viljandi Kunstikool, kokku 13 huvikooli. Huvikoolides õpetatavate erialade arvu 2004. aastal ei fikseeritud. Olukord 10. oktoobril 2007 on toodud tabelis 2.4.1.2. Tabelis on toodud andmed 11 huvikooli kohta: spordikoolide andmed on toodud alalõigus „Sport”.

Tabel 2.4.1.2. **Viljandi maakonna huvikoolid, 10. oktoober 2007**

Huvikool	Erialade arv	Erialad
Viljandi Kunstikool	1	Kunst
Viljandi Noorte Huvikeskus	11	Eve Stuudio, kitarr, kunsti- ja keraamika, laevamudelism, laul, lilleseade, muusika- ja kunstistuudio Tuju, pärimustuba, rahvatants, S-stuudio, võistlustants
MTÜ Oma Stuudio	3	Kaasaegne tants, väikekannel, laul
Tantsu- ja Moekool Face	1	Tants
Laste- ja Noorteteater Reky	1	Teater
Viljandi Muusikakool	25	Akordion, basskitarr, dirigeerimine, eufonium, flööt, kannel, kitarr, klarnet, klaver, kontrabass, ksülofon, laul, lööts, löökpillid, metsasarv, oboe, orel, plokkflööt, saksofon, tensorsarv, torupill, tromboon, trompet, tsello, viiul
Abja Muusikakool	6	Klaver, akordion, kitarr, löökpillid, flööt, saksofon
Võhma Muusikakool	7	Klaver, viiul, kitarr, plokkflööt, saksofon, süntesaator, trumm
Karksi-Nuia Kunstistuudio	1	Kunst
Karksi-Nuia Muusikakool	10	Klaver, viiul, akordion, kannel, trompet, tromboon, klarnet, saksofon, flööt, plokkflööt
Tarvastu Muusika- ja Kunstikool	7	Kunst, klaver, akordion, viiul, kitarr, flööt, saksofon

Allikas: Viljandi Maavalitsus.

* **KULTUURIMÄLESTISTE ARV SÄILINUD**

Maakonnaplaneeringu koostamise ajal oli Viljandi maakonnas 958 kultuurimälestist, sh 65 ajaloo-, 414 kunsti-, 176 arheoloogia- ja 303 arhitektuurimälestist.

16. aprilli 2008 seisuga oli Kultuurimälestiste riiklikus registris <http://register.muinas.ee> asukohaga „Viljandi maakond“ arvel 68 ajaloo-, 354 kunsti-, 176 arheoloogia- ja 303 arhitektuurimälestist. Kokku maakonnaplaneeringu kontekstis vaadeldud kultuurimälestisi 901.

* **KULTUURISPETSIALISTIDE ARV KOHALIKES OMAVALITSUSTES SUURENENUD**

2004. aastal töötas Viljandi maakonna kultuuri-, küla-, rahva- ja seltsimajades ning kohalikes omavalitsustes 32 palgalist kultuuritöötajat, 2005. aastal oli selliseid töötajaid 34. Lisaks neile Viljandimaa Omavalitsuste Liidu haridus- ja kultuurinõunik ning Rahvakultuuri Arendus- ja Koolituskeskuse spetsialist.

2008. aastal töötas Viljandimaal 42 kultuuritöötajat, lisaks neile Viljandi Maavalitsuse kultuurispetsialist, Viljandimaa Omavalitsuste Liidu haridus- ja kultuurinõunik ning Rahvakultuuri Arendus- ja Koolituskeskuse spetsialist (tabel 12 lisa 2).

2.4.2. RAHVASTIKU TERVIS

VISIOON

Tagada eeldused ja tingimused Viljandi maakonna kõigi inimeste jaoks nende tervisepotentsiaali saavutamiseks.

EESMÄRGID:

1. Lastele tervisliku arengu võimaluste tagamine.
2. Eelduste ja tingimuste loomine tervise säilitamist ja arendamist soodustavatele füüsilisele ja psühhosotsiaalsele keskkonnale.
3. Tervislike valikute ja eluviisi soodustamine.
4. Vajadustest lähtuva, õiglase ja efektiivse tervishoiusüsteemi arendamine.

* LIIKUMISES „TERVIST EDENDAV KOOL” OSALEB VÄHEMALT 1/3 KOOLIDEST

2007. aasta lõpuks osales liikumises „Tervist edendav kool”, st oli võrgustikuga liitunud või potentsiaalne liituja (potentsiaalne liituja — kool, mis on aktiivselt osalenud Viljandi maakonna tervist edendava kooli võrgustiku töös või avaldanud soovi liituda selle võrgustikuga, kuid pole veel vajalikke dokumente vormistanud), 36,4% Viljandi maakonna päevastest üldhariduskoolidest. Maakonna gümnaasiumide osalusprotsent oli 70, põhikoolidel 22,2 ja algkoolidel 20. Need protsendid näitavad arenguruumi olemasolu, ehkki maakonnaplaneeringus püstitatud eesmärk on täidetud. Arenguruumi näitab ka asjaolu, et võrgustikuga liitujate osakaal oli vaid 12,1%. Üldistavad andmed liikumises „Tervist edendav kool” on toodud tabelis 2.4.2.1 ja detailsem info lisas 2 olevas tabelis 13.

Tabel 2.4.2.1. Viljandi maakonna päevaste üldhariduskoolide osalemine liikumises „Tervist edendav kool”, 31. detsember 2007

	Algkoolid	Põhikoolid	Gümnaasiumid	Kokku
Koolide arv	5	18	10	33
Võrgustikuga liitunuid	1	1	2	4
Osalejaid (potentsiaalsed liitujad)	0	3	5	8
Ei osale	4	14	3	21
Liikumises osalemise %	20,0	22,2	70,0	36,4
Võrgustikuga liitunute %	20,0	5,6	20,0	12,1

Allikas: Viljandi Maavalitsus.

* LIIKUMISES „TERVIST EDENDAV LASTEAED” OSALEB VÄHEMALT 90% KOOLIEELSETEST LASTEASUTUSTEST

Seisuga 31. detsember 2007 osales liikumises „Tervist edendav lasteaed” Viljandi maavalitsuse andmetel 18 maakonna koolieelset lasteasutust, mis teeb osalemismääraks 48,6% (liitunuid on 14 ehk 37,8% koguarvust). Liikumises osalemine tähendab, et lasteaed on võrgustikuga liitunud või potentsiaalne liituja (potentsiaalne liituja — lasteaed, mis on aktiivselt osalenud Viljandi maakonna tervist edendava lasteaia võrgustiku töös või avaldanud soovi liituda selle võrgustikuga, kuid pole veel vajalikke dokumente vormistanud). Maakonnaplaneeringus püstitatud eesmärk on kaugel ja see jääb täitmata, kui liitumine jätkub viimaste aastate tempos — üks liitumine kahe aasta kohta. Täpsem informatsioon tabelites 2.4.2.2 ja 2.4.2.3.

Tabel 2.4.2.2. **Viljandi maakonna koolieelsete lasteasutuste osalemine liikumises „Tervist edendav lasteaed”, 31. detsember 2007**

Võrgustikuga liitunud	Osalejad, potentsiaalsed liitujad	Ei osale
Abja lasteaed Karksi-Nuia lasteaed Kõidama lasteaed Traksik Paistu lasteaed Põnnipesa Viiratsi lasteaed Rüblik Viljandi lasteaed Karlsson Viljandi lasteaed Kröll Viljandi lasteaed Mesimumm Viljandi lasteaed Männimäe Vambola Lasteaed Viljandi lasteaed Mängupesa Päri lasteaed Kärstna PK lasteaiarühm	Sürgavere lasteaed Vembu Vana-Võidu lasteaed Väluste Lasteaed-Algkool Kõpu PK lasteaiarühm	Halliste lasteaed Heimtali lasteaed Kolga-Jaani lasteaed Tähekild Leie lasteaed Mõisaküla lasteaed Olustvere lasteaed Piilu Pärsti PK lasteaiarühm Saarepeedi PK lasteaiarühm Suure-Jaani lasteaed Sipsik Tarvastu lasteaed Uusna lasteaed Tõruke Võhma lasteaed Mänguveski Õisu lasteaed Puiatu Lasteaed-Algkool Ramsi Lasteaed-Algkool Suislepa Lasteaed-Algkool Viljandi Vaba Waldorflasteaed Vastemõisa lasteaed Päevalill

Allikas: Viljandi Maavalitsus.

Tabel 2.4.2.3. **Viljandi maakonna koolieelsed lasteasutused liikumisega „Tervist edendav lasteaed” liitumise aasta järgi, 31. detsember 2007**

Aasta	Liitujad
2001	Kõidama lasteaed Traksik, Paistu lasteaed Põnnipesa, Viiratsi lasteaed Rüblik, Viljandi lasteaed Mesimumm, Viljandi lasteaed Midrimaa, Viljandi lasteaed Männimäe, Viljandi lasteaed Mängupesa
2002	-
2003	Abja lasteaed, Karksi-Nuia lasteaed
2004	Viljandi lasteaed Karlsson, Viljandi lasteaed Kröll
2005	Päri lasteaed, Vambola lasteaed
2006	-
2007	Kärstna PK lasteaiarühm

Allikas: Viljandi Maavalitsus.

*** IGAS ROHKEM KUI 200 ÕPILASEGA KOOLIS ON OLEMAS NÕUETEKOHANE KOOLIMEDITSIINI KABINET**

Viljandi Maavalitsuse andmetel oli maakonnas 1. septembri 2008 seisuga üheksa kooli, milles õppis rohkem kui 200 õpilast (Abja Gümnaasium, C. R. Jakobsoni nimeline Gümnaasium, Karksi-Nuia Gümnaasium, Suure-Jaani Gümnaasium, Valuoja Põhikool, Viljandi Maagümnaasium, Võhma Gümnaasium, Viljandi Paalalinna Gümnaasium, Tarvastu Gümnaasium). Tartu Tervisekaitsetalituse Viljandi osakonna andmetel puudus neist kahes ruum tervishoiuteenuste osutamiseks (Viljandi Maagümnaasium ja Võhma Gümnaasium).

*** KÕIK ALGKOOLI LÕPETANUD LAPSED OSKAVAD UJUDA**

Viljandi Maavalitsuse haridusosakonna andmetel läbis ujumise algkursuse 2006/2007 õppeaasta jooksul 612 teise klassi õpilast (Karksi-Nuia gümnaasiumi ujulas 150 last, Viljandi Jakobsoni gümnaasiumi ujulas 356 last, Olustvere ujulas 106 last). Andmed kursuse läbinute ujumisoskuste kohta puuduvad. Samuti puudub informatsioon, kui palju oli kursuse läbinutest Viljandi maakonna koolide õpilasi (maakonna koolide teistes klasside õppis 2006/2007 õppeaastal 469 last). Toodud andmed on ainsad kättesaadavad, mis iseloomustavad algkooli õpilaste ujumisoskust.

* **KÕIGILE ELANIKELE ON TAGATUD
EUROOPA LIIDU NÕUETELE VASTAV
JOOGIVESI**

Joogivee kvaliteedist Viljandi maakonnas räägib peatükk
2.2. Keskkond

* **TERVISEDENDUSLIKE OMAVALITSUSTE
LIIKUMISE OSALEB VÄHEMALT
1/3 OMAVALITSUSTEST**

Tervisedenduslikuks omavalitsuseks olemine ja selleks saamine on protsess, mille kaudu paikkonna inimesed teadvustavad oma probleemid ja vajadused, määratledes ühtlasi oodatavad tulemused paikkonna tervises.

Viljandimaa kohalike omavalitsuste hindamisel tervisedenduse seisukohalt lähtuti Maailma Terviseorganisatsiooni (WHO) tervisliku paikkonna tunnustest, mille alusel Viljandimaa Tervisetuba koostas kohalike omavalitsuste hindamise skaala. Hindamisel arvestati tervise edendamise valdkonna kajastamist kohaliku omavalitsuse arengukavas ja tervisenõukogu olemasolu. Hindamise maksimumtulemiks oli 20 punkti, mis viitaks, et kohalikud omavalitsused on teadlikud oma rahva tervise olukorrast ning on planeerinud meetmed tervise arendamiseks. See kõik oleks eelduseks Viljandimaa elanike tervislike valikute ja eluviiside soodustamisel.

Viljandimaa Tervisetöös 2008. aasta alguses tehtud analüüs näitas, et Viljandi maakonnas ei ole ühtki kohaliku omavalitsust, mida võiks lugeda tervisedenduslikuks. Parimad eeldused tervisedenduslike kohalike omavalitsuste hulka jõudmiseks on momendil Viljandi linnal, Karksi-Nuia, Viiratsi, Tarvastu ja Suure-Jaani vallal, kes kogusid hindamisel 10–11 punkti.

* **PEREARSTIPRAKSISTE ARV EI OLE
VÄHENENUD**

Viljandi maakonnaarsti andmetel oli 1. jaanuaril 2008 Viljandi maakonnas 33 perearstipraksist. Perearstipraksiste arv ei ole aastatel 2005–2008 Viljandi maakonnas muutunud. Samuti ei ole muutunud perearstipraksiste jagunemine omavalitsusüksuste vahel, mis seisuga 1. jaanuar 2008 on toodud tabelis 2.4.2.4.

„Alates 1. jaanuarist 1998 mindi Eestis üle süsteemile, kus üldarstiabi osutab täisvastutusega perearst.

Lähtudes Viljandi maakonna elanike arvust, maakonnas tegutsenud jaoskonnaarstide arvust ja maa-ambulatoriumide asukohast, planeeriti maakonda 35 perearsti nimistut. Vastavalt seadusele korraldati kõikidele nimistutele perearsti leidmiseks konkurss, kuhu esitati kokku 54 avaldust, see tähendab, et vabu arste oli rohkem kui vabu nimistuid.

1. jaanuarist 1998 kuni 1. jaanuarini 2008 on Viljandi maakonna elanike arv vähenenud ca 8000 inimese võrra (62 782lt 55 004le). Elanike arvu vähenemine on mõjutanud perearstiabi toimimist maakonnas. Elanike ja sellest tingituna nimistus olevate inimeste arvu vähenemine vähendab perearsti sissetulekut ning põhjustab arstide lahkumist maapiirkonnast. Konkursid lahkunud perearstidele asendaja leidmiseks maale on ebaõnnestunud, sest ei ole leidunud ühtegi soovijat. Senini on olnud lahenduseks perearstita jäänud nimistu liitmine naabruses tegutseva perearsti nimistuga, aga ka sellisel võimalusel on piirid. Viljandi linna naaber- valdades, kus elanike arv on vähenenud, on olnud võimalus säilitada perearstiabi, andes seal tegutsevatele perearstile luba avada vastuvõtt ka Viljandis, mis on vältinud tema nimistu vähenemise. Loomulikult vähendab selline tegevus perearstiabi ajalist kättesaadavust maal, alternatiiviks oleks aga arsti tegutsemise täielik lõppemine väljaspool Viljandi linna.

Elanike arvu vähenemine on avaldanud mõju ka käesoleval, 2008. aastal: alates 1. märtsist lõpetas tegevuse Mõisaküla perearst ning tema nimistu patsiendid tuli liita Abja perearsti nimistuga. Seega on perearsti nimistute arv Viljandi maakonnas hetkel 32.“

Henn Sepp, Viljandi maakonnaarst

Tabel 2.4.2.4.a **Perearsti praksiste arv Viljandi maakonna omavalitsusüksustes, 1. jaanuar 2008**

Perearsti praksiste arv	Omavalitsusüksus
14	Viljandi linn
4	Suure-Jaani vald
3	Abja vald, Tarvastu vald
2	Karksi vald, Viiratsi vald
1	Mõisaküla linn, Võhma linn, Kolga-Jaani vald, Kõpu vald, Paistu vald
0	Halliste vald, Kõo vald, Pärsti vald, Saarepeedi vald

Allikas: Viljandi Maavalitsus.

Tabel 2.4.2.4.b **Viljandi maakonna perearsti nimistute jagunemine nimistu suuruse järgi**

Perearsti nimistus olevate inimeste arv	01.12.1998	01.12.2007
> 2000 inimest	13	4 sh 2 liidetud nimistut
1600 – 2000 inimest	11	16
1200 – 1600 inimest	8	8
< 1200 inimest	3	5 sh 3 < 1000
Kokku nimistuid	35	33
Kokku inimesi perearsti nimistutes*	62 804	54 486

* Erinevus 1998. aasta elanike ja perearstide nimistutes olevate inimeste arvu vahel on tingitud haigekassa tolleaegse registri ebatäiuslikkusest

Allikas: Viljandi maakonnaarst.

* **HAMBARAVIASUTUSED TEGUTSEVAD KÕIGI OMAVALITSUSÜKSUSTE KESKUSTES**

Viljandi maakonnaarsti andmetel tegutsesid 2008. aasta alguses hambaraviasutused üheteistkümne Viljandi maakonna omavalitsusüksuse keskuses ning puudusid neljas (Mõisaküla linn, Halliste vald, Kõpu vald, Saarepeedi vald).

* **VILJANDI HAIGLAS ON AVATUD KUNI 140 AKTIIVRAVIVOODIT, SÄILINUD ON ERIARSTIABI VÄHEMALT PÕHIERIALADEL, SÄILINUD ON SÜNNITUSABI VOODID, TÖÖTAB GERIAATRIA OSAKOND**

Viljandi maakonnaarsti andmetel oli Viljandi haiglas 1. jaanuaril 2008 154 aktiivravi ja 13 sünnitusabi voodit. Aastatel 2005–2008 ei ole Viljandi haiglas aktiivravi- ega sünnitusabi voodite arv muutunud ning olukord nende näitajate osas vastab maakonnaplaneeringu eesmärkidele. Geriaatriaosakond Viljandi haiglas 1. jaanuaril 2008 puudus — maakonnaplaneeringus püstitatud eesmärk on senini täitmata.

1. jaanuaril 2008 oli ambulatoorne eriarstiabi Viljandi haiglas kättesaadav järgmistel erialadel: lastehaigused, sisehaigused, sünnitusabi- ja naistehaigused, vaimuhaigused, üldkirurgia, kõrva-, nina- ja kurguhaigused, naha- ja suguhaigused, närvihaigused, silmahaigused, kopsuhaigused, kuseteede haigused, liigestehaigused, reumahaigused, seedeelundite haigused, sisenõrenäärmete haigused, südamehaigused, taastusravi ja füsiatria, töötervishoiuteenused, logopeed.

* **ABJA, SUURE-JAANI JA VILJANDI HAIGLATES ON VÄHEMALT 100 HOOLDUSRAVI VOODIT**

2007. aasta alguses oli maakonna kolmes haiglas maakonnaarsti andmetel kokku 90 hooldusravi voodit, mis haiglate vahel jagunesid järgmiselt: Abja haigla — 20 voodit, Suure-Jaani haigla — 30 voodit, Viljandi haigla — 40 voodit. Aastatel 2005-2008 hooldusravivoodite arvus ega nende jaotuses haiglate vahel muutusi toimunud ei ole. Maakonnaplaneeringus püstitatud eesmärgi täitmiseks on vajalik veel 10 voodikoha tekitamine. Tegelikult on selles valdkonnas olukord keerulisem. Maakonnaarsti käsutuses olevad numbrid näitavad Tervishoiuameti poolt litsentseeritud kohtade arvu. Tegelikult kasutuses olevate kohtade arv sõltub aga haigekassaga sõlmitud lepingutest ning need lepingud ei võimalda kasutada kõiki litsentseeritud kohti. Näiteks katab haigekassa Viljandi haiglas 40 hooldusravi kohast tegelikult 16-19 kohta. Haigla kasutab „vabu kohti” tasuliste hoolekandekohtadena. Ülevaate kirjutamise ajaks on selgunud ka see, et alates 1. aprillist 2008 on Suure-Jaani haiglas, mis on muutunud SA Lõhavere Ravi- ja Hooldekeskuseks 20 litsentseeritud hooldusravi voodit.

* **ERAKORRALINE MEDITSIIINIABI (KIIRABI) ON VÄHEMALT 90% JUHTUDEST KÄTTESAADAV MAKSIMAALSELT 20 MINUTI JOOKSUL**

Viljandi maakonnas asusid 2006. aastal kiirabibrigaadid kolmes punktis: Abjas, Suure-Jaanis ja Viljandis. Erakorralise meditsiiniabi kättesaadavust Viljandi maakonnas iseloomustas maakonnaarst tuginedes Tervishoiuameti andmetele kahe näitajaga: kiirabibrigaadide normajaga kohalejõudmine (% väljakutsetest) (tabel 2.4.2.5) ja kiirabibrigaadide keskmine ooteaeg väljakutse saamisest brigaadi kohalejõudmiseni (minutit) (2.4.2.6).

Kiirabiteenuse kättesaadavuse hindamine läbi keskmiste statistika on vastuoluline: iga üksik juhtum, kus esmaabi hilineb on traagiline. Raske on ka toodud näitajate alusel maakonnale üldise hinnangu andmine. Maakonnaarstilt saadud lisainfo põhjal on Viljandi maakonna näitajad Eesti keskmisest halvemad (kiirabi kohalejõudmine on Eestis rahuldatud 70% kutsete korral). Selge on, et Abja piirkonnas on teenuse kättesaadavus halvem kui ülejäänud maakonnas ja et arenguruumi on nii Viljandi kui ka Suure-Jaani piirkonnas. Andmed näitavad, et nende inimeste vastutus, kes hindavad väljakutse prioriteeti, on ülisuur. Näiteks läheb Suure-Jaani piirkonnas võimaliku eluohtliku seisundis haigeni jõudmiseks keskmiselt kaks korda rohkem aega kui eluohtlikus seisundis haigeni jõudmisel. Absoluutnumbrites on selle näite puhul vahe 13 minutit (normatiivne vahe on üks minut!). Andmata olukorrale üldist hinnangut, tuleb rõhutada, et väga oluline on see, et asi liiguks paremuse poole. Võrdlusandmete puudumisel ei saa täna rääkida arengusuundadest, aga ehk on see võimalus olemas siis, kui viiakse läbi maakonnaplaneeringus püstitatud eesmärkide järgmine monitooring.

Tabel 2.4.2.5. **Viljandi maakonna kiirabibrigaadide normajaga kohalejõudmine, 2006** (% väljakutsetest)

Kiirabibrigaad	Prioriteet C (norm 17 minutit)	Prioriteet D (norm 16 minutit)
Abja	36	54
Suure-Jaani	48	68
Viljandi	63	70

Allikas: Viljandi maakonnaarst Tervishoiuameti andmetel.

Tabel 2.4.2.6. **Viljandi maakonna kiirabibrigaadide keskmine ooteaeg väljakutse saamisest brigaadi kohalejõudmiseni, 2006 (minutit)**

Kiirabibrigaad	Prioriteet C (norm 17 minutit)	Prioriteet D (norm 16 minutit)
Abja	29	22
Suure-Jaani	26	13
Viljandi	21	15

Allikas: Viljandi maakonnaarst Tervishoiuameti andmetel.

2.4.3. SOTSIAALHOOLEKANNE

VISIOON

Kõigi elanike võimalikult parim elukvaliteet ja sotsiaalne turvalisus. Kvaliteetse ja isikust lähtuva sotsiaalteenuse õigeaegne kättesaadavus.

EESMÄRGID:

1. Laste ja lastega perede, eakate, puudega ja erivajadustega isikute ning vaeste kõrge elukvaliteet ja toimetulek.
2. Tagada kõikide inimeste sotsiaalne kaasatus. Kõikidel inimestel on võimalus osaleda täisväärtuslikult ühiskonna elus, sealhulgas töötada ja olla majanduslikult aktiivne.
3. Ühendada erinevate klientide toimetulekut toetavaid ressursse valdkonna sees ja sidusvaldkondade vahel.
4. Abisõltuvuse ennetamine.

* 1 LASTEKAITSETÖÖTAJA 1000 LAPSE KOHTA JA 1 SOTSIAALTÖÖTAJA 1800 TÄISEALISE INIMESE KOHTA

2007. aasta lõpul oli Viljandi maakonnas 1000 lapse (inimene vanuses 0–17 aastat) kohta 0,7 lastekaitsetöötajat, mida on rohkem kui 2005. aasta ja 2006. aasta lõpul. Seega liigub maakond püstitatud eesmärgi suunas, kuid selle täitmiseks on vajalik veel vähemalt kolme lastekaitsetöötaja tööle rakendamine. Samas on antud mõõdiku puhul tegemist klassikalise näitega, kus keskmine ei iseloomusta sisulist olukorda, sest nendes linnades ja valdades, kus lastekaitsetöötaja puudub — hetkel on maakonnas selliseid kohalikke omavalitsusi üheksa (tabel 14 lisa 2) — on lastekaitse teenuse kättesaadavus vaatamata maakondlikule heale keskmisele näitajale ikkagi problemaatiline.

Matemaatiliselt võiks Paistu valla lastekaitsetöötaja tegelda ka Tarvastu valla lastega, nii oleks olukord neis kahes vallas normile üsna lähedal, aga see ei ole täna reaalne ega otstarbekas: tuleb otsida muid lahendusi. Näitaja ja elu sisuline vahekord selgub Paistu vallavanema teemale lisatud kommentaarist. Sotsiaaltöötajaid on maakonnas keskmiselt üks iga 1800 täisealise inimese kohta ning see vastab maakonnaplaneeringus püstitatud eesmärgile (tabel 15 lisa 2). Sellegi näitaja puhul ei iseloomusta maakondlik keskmine olukorda maakonnas täielikult, sest omavalitsusüksuse tasandilt vaadatuna peab ütleva, et neljas kohalikus omavalitsuses (Viljandi linn, Abja, Karksi ja Pärsti vald) on vähem kui üks sotsiaaltöötaja 1800 täisealise inimese kohta. Mingeid muutusi aastatel 2005–2007 sotsiaaltöötajate arvus Viljandi maakonnas toimunud ei ole.

„Lastekaitsetöötajaid ei ole 9 kohalikus omavalitsuses, kuid samas on kõigis neis 1800 inimese kohta 1,1–2,9 sotsiaaltöötajat. Sisuliselt on lastekaitse küsimused korraldatud kõikides omavalitsustes ja sellekohane teenus on paika pandud töötajate ametijuhendis. Paistu vallas peaks arvuliste näitajate põhjal olema 0,3 lastekaitsetöötaja kohta ja 0,7 sotsiaaltöötaja kohta tööks täisealistega. Lastekaitsetöötaja täidab ühtlasi ka noorsootöö korralduse ülesandeid.“

Ene Saar, Paistu vallavanem

* 100 HOOLDUSRAVI KOHTA MAAKONNAS, HOOLDEKODU KOHAD ON KINDLUSTATUD KÕIGILE VAJAJATELE

Viljandi Maavalitsuse andmed üldtüüpi hoolekandekohtade arvu kohta on toodud tabelis 2.4.3.1. Lisaks tabelis esitatule on Viljandi haiglas kasutusel 20–25 tasulist kohta, tulenevalt sellest, kuidas haigla hooldusravi kohtade kasutamine on kaetud haigekassa lepingutega. Kuigi hoolekandekohtade täpse arvu määramine on problemaatiline, võib kindlat väita, et kohtade arv on suurenenud. Kõigile soovijatele hetkel kohti siiski ei jagu. Viljandi Maavalitsuse poolt läbiviidud kohalike omavalitsuste küsitlus näitab, et hooldekodu kohtade järjekord 2008. aasta alguses oli maakonnas hinnanguliselt suurem kui 80 inimest ning kohtade vajaduse prognoos 2010. aastaks on 390.

Tabel 2.4.3.1. Üldtüüpi hoolekandekohad vanuritele Viljandi maakonna hoolekandeesutustes ja haiglates aasta lõpu seisuga, 2005–2007

Hoolekandeesutus	2005	2006	2007
Viljandi Hooldekodu	31	31	31
Viiratsi Hoolekandekeskus	40	40	44
Pilistvere Hooldekodu	26	25	24
Polli Hooldekodu	23	26	26
Kärstna Hooldekodu	26	26	26
Möisaküla Hoolekandekeskus	24	24	24
Paistu Sotsiaal- ja Tervisekeskus	18	18	18
Pärsti Pansionaat	42	44	44
Kolga-Jaani Hooldekodu	12	19	19
Kõpu Hooldekodu	20	21	21
SA Lõhavere Ravi- ja Hooldekeskus	-	20	30
SA Abja Haigla	-	10	23
Kokku	262	314	330

Allikas: Viljandi Maavalitsus.

Hooldusravi vooditest antakse ülevaade alalõigus 2.4.2. Rahvastiku tervis.

* **VÄHENENUD ON TÖÖTUTE PROTSENT**

Töötuse määra muutust on kajastatud majanduse ja infrastruktuuri mõõdikuid käsitlevas osas. Siinkohal tuleb nentida, et töötuse määr on Viljandi maakonnas vähenenud 2005., 2006. ja 2007. aastal sellise tasemeni, et edasist olulist vähenemist oodata pole mingit põhjust.

* **ALLA TOIMETULEKUPIIRI ELAVATE INIMESTE/PEREDE HULK ON VÄHENENUD**

Viljandi Maavalitsuse andmetel vähenes alla toimetulekupiiri elavate inimeste ja perede arv nii aastal 2006 kui ka 2007 (tabel 2.4.3.2).

Tabel 2.4.3.2. Alla toimetulekupiiri elavate inimeste ja perede arv Viljandi maakonnas, 2005–2007

	2005	2006	2007
Inimesed	3 762	2 612	1 400
Pered	1 723	1 305	796
Toimetuleku piir, krooni	750	750	900

Allikas: Viljandi Maavalitsus.

2.4.4. SPORT

VISIOON

Viljandimaa elanikud on sportliku eluviisiga ja kehaliselt vormis. Sport on suurim noorsoo- ja vaba aja liikumine Viljandimaal.

EESMÄRGID:

1. Läbi spordi luua eeldused ja tingimused, mis tagavad viljandimaalastele harmoonilise elu, loovuse ja kehalise vormisoleku.
2. Tagatud ühiste sportlike suurürituste korraldamine, noorte ja täiskasvanute võistlussüsteemid.
3. Tagatud spordi tehnilise infrastruktuuri pidev arendamine laialdase spordiliikumise elluviimiseks, soodustades piirkondlike spordiklubide teket ja tööd noortega.
4. Spordi viimine inimestele lähemale.

* SPORTIMISVÕIMALUSTE MITMEKESISUSE SÄILITAMINE

Seisuga 1. jaanuar 2005 oli Viljandi Maavalitsuse andmetel maakonnas 3 siseujulat, 4 täismõõtmelist staadioni, 3 suurt, 12 keskmist ja 14 väiksemat spordisaali. Olukord 2008. aasta alguses on toodud tabelis 16 lisas 2.

* SUURÜRITUSTE TRADITSIOONI JÄTKAMINE

Viljandi maakonna traditsioonilised spordi suurüritused on Suurjooks ümber Viljandi järve, Viljandi linnajooks, laste Paala järve jooks, Mulgi rattamaraton, Sakala mängud, Mulgi kross, V. Kalmi mälestusvõistlused kergejõustikus, ümber Karksi järve jooks, Võrtsjärve mängud. Kõik Viljandi maakonna spordi suurüritused on maakonnaplaneeringu kehtimise ajal toimunud.

* KOOLINOORTE JA TÄISKASVANUTE VÕISTLUSSÜSTEEMI OLEMASOLU

Viljandi maakonnas on säilinud koolidevaheliste võistluste süsteem ning nende jätkumist peetakse endiselt väga oluliseks.

Toimuvad ka maakonna meistrivõistlused traditsiooniliselt harrastatavatel spordialadel. Eesmärgiks on maakonna meistrivõistluste korraldamine vähemalt 16 alal. Viljandi Maavalitsuse andmetel on aastatel 2005–2007 võistlused toimunud.

* SPORDIKOOLIDE JA KLUBIDE TREENERITE OLEMASOLU

* NOORTE ORGANISEERITUD TREENINGUVÕIMALUSTE SÄILITAMINE – TREENINGRUPPIDE OLEMASOLU

„Spordikoolide säilimine on maakonna spordielule hästi mõjunud, nad annavad noortele stabiilse võimaluse spordiga tegelda ja olla edukad. Edukuse näiteks on noored võrkpallurid – Viljandi tüdrukud on aastaid olnud vabariigi parimad. Edukad on ka sõudjad – täna on kaks Viljandi Spordikooli kasvandikku reaalsed Pekingi olümpia kandidaadid.“

Urmus Müür, Viljandi Spordikooli direktor

Maavalitsuse andmetel oli 2007/2008 õppeaasta algul Viljandi maakonnas olemas kaks spordikooli (munitsipaalasutus Viljandi Spordikool ja Karksi-Nuia Spordikool). Spordikoolide põhinäitajad on toodud tabelis 2.4.4.1. Viljandi Spordikooli osakonnad on aerutamine, akadeemiline sõudmine, ilu- ja rühmvõimlemine, poiste üldarendav rühm, jalgpall, judo, kergejõustik, korvpall, käsipall, laskmine, lauatennis, suusatamine, suusakahevõistlus ja suusahüpped, vabamaadlus, vibulaskmine ja võrkpall.

Tabel 2.4.4.1. Viljandi maakonna spordikoolide põhiandmed
2007/2008 õppeaasta algul

	Viljandi Spordikool	Karksi-Nuia Spordikool
Osakondade arv	16	2
Õpilaste arv	964	81
Treenerite arv	34	5 (1,3 ametikohta)

Allikas: Viljandi Maavalitsus.

Maavalitsuse andmetel oli 2007. aastal Viljandi maakonnas 82 spordiklubi. Statistikaameti andmed Viljandimaal tegutsevate spordiklubi-de kohta on toodud tabelis 2.4.4.2. Need erinevad veidi maavalitsuse andmetest, sest mitte kõik spordiklubid ei pea vajalikuks esitada riik-likku statistilist aruandlust.

Möödiku seisukohalt asjale vaadates võib tõdeda, et Viljandi maakon-nas on olemas spordikoolid ja spordiklubid, ning kõigis klubides on tööl treenerid (tabel 2.4.4.3). Kas olukord on rahuldav, sellele küsimu-sele seatud möödik vastust ei anna.

„Spordisaalidega on olukord Viljandi maakonnas hea. Li-saks olemasolevatele käib spordisaali ehitus Heimtalis (avati 29. augustil 2008, toim) ja kohe-kohe alustatakse Halliste Põhikooli võimala ehitusega (nurgakivi asetati 1. septembril 2008, toim). Kõige nukram on staadionite olukord. Kolm arvestatavat – Viljandi, Nuia, Suure-Jaani – on kõik amortiseerunud. Väga on vaja maakonnaujulat.“

Ilmar Kütt, Viljandi Maavalit-suse haridus- ja kultuuriosakonna juhataja

Tabel 2.4.4.2. Spordiklubid Viljandi maakonnas, 2003–2006

	2003	2004	2005	2006*
Klubide arv	49	62	68	63
Liikmete arv	3 553	3 928	3 984	2 871
Tegutsejate arv	4 475	4 696	5 077	3 881
Naised	809	888	1 004	1 024
Noored	1 902	1 688	1 755	1 859

* 2006. aastast ei hõlma spordiklubide statistika enam jahiseltse
Allikas: Statistikaamet.

Tabel 2.4.4.3. Spordiklubide töötajad Viljandi maakonnas, 2003–2006

	2003	2004	2005	2006*
Töötajad kokku	157	186	188	197
Juhid	44	45	23	38
Treenerid	86	81	90	83
Palgalised	6	..	8	7
Põhikohaga	5	..	8	7
Eriharidusega	42	37	42	37
Muud töötajad	27	47	30	36

* alates 2006. aastast loetakse erihariduseks spordialast kõrgharidust.
Allikas: Statistikaamet.

2.4.5. TURVALISUS

VISIOON

Turvaline elukeskkond, kus on teadvustatud ohufaktorid, tegeldakse nende vältimisega ning osatakse nende saabumisel käituda.

EESMÄRGID:

1. Kuritegevus Viljandimaal on viidud minimaalseks.
2. Võimalikult väikesed katastroofi- ja looduskahjud.
3. Olmeturvaline ühiskond.
4. Turvalise liiklusega maakond.
5. Noorte kuritegevus Viljandimaal minimaalne.
6. Hästi töötav päästeteenistuse süsteem.
7. Turvalised massiüritused – koostöö erinevate ametite vahel (kohalik omavalitsus ja politsei).

* KURITEGUDE ARVU VÄHENEMINE, KÕRGEM AVASTAMISPROTSENT

Kuritegevuse analüüsimiseks võib kasutada Justiitsministeeriumi või Politseiameti statistikat (viimasel põhineb ka Statistikaameti poolt avaldatu). Pikemas perspektiivis on õigem orienteeruda Justiitsministeeriumi statistikale, kuid kuna süsteem on alles väljatöötamise järgus, siis kasutame Statistikaameti vahendatud Politseiameti statistikat. Põhiandmed Viljandi maakonna ja taustaks ka Eesti kohta on toodud lisa 2 tabelis 17. Kuritegude arvu järgi saame olukorda Viljandimaal aastatel 2003–2006 hinnata stabiilseks. Olukord Eestis on olnud aeglase langeva trendiga. Samas näitab kuritegude arv 10 000 elaniku kohta Viljandi maakonnas Eesti keskmisest tunduvalt paremat olukorda. Toodud statistikast võib positiivsena esile tuua varguste arvu vähenemist Viljandi maakonnas.

* KODUS JA TÖÖL SAADUD TRAUMADE VÄHENEMINE

Kodus saadud traumade kohta kättesaadav informatsioon puudub. Raskete tööõnnetuste arv vähenes võrreldes eelmise aastaga nii 2006. kui 2007. aastal, kuid arvude väiksuse tõttu mingist kindlast trendist rääkida ei saa. Võib öelda, et tööõnnetuste osas on Viljandimaal olukord stabiilne. Muidugi on oluline vahe, kas aastas toimub 130 või 150 tööõnnetust, mille läheduses arv aastas kõigub, aga olemasolevad andmed trendi ei näita (tabel 2.4.5.1).

Tabel 2.4.5.1. Tööõnnetused Viljandi maakonnas, 2002–2007

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Tööõnnetusi kokku	112	139	141	153	132	150
Raskeid	33	34	30	34	29	25
Lõppenud surmaga	0	0	1	1	0	0

Allikas: Tööinspektiooni Viljandimaa büroo.

* LIIKLUSÕNNETUSTE ARVU VÄHENEMINE

Andmed liiklusõnnetuste kohta Viljandi maakonnas on toodud tabelis 2.4.5.2. Statistika ei näita küll olukorra paranemist, kuid õnneks ei pea 2007. aasta tulemusi vaadates rääkima ka kasvutrendist. Võib öelda, et viimastel aastatel on olukord stabiliseerunud, kuid on kahjuks 1990. aastate algusega võrreldes liiklusõnnetuste arvu ja neis viga saanute osas oluliselt kõrgemal tasemel. Kindlasti on üli-malt positiivne, et liiklusõnnetustes hukkunute arv oli 2007. aastal Viljandi maakonnas aastate 1992–2007 väikseim, kuid siiski hukkus 2007. aastal maakonna teedel 4 inimest.

Tabel 2.4.5.2. Inimkannatanutega liiklusõnnetused Viljandi maakonnas, 2003–2007

	2003	2004	2005	2006	2007
Liiklusõnnetused	75	82	101	112	101
Hukkunud	9	7	11	11	4
Vigasaanud	109	99	165	179	159

Allikas: Statistikaamet.

* TULEKAHJUDE JA MUUDE ÕNNETUSTE ARVU VÄHENEMINE

Enamikul viimastest aastatest registreeritakse päästeteenistuses Viljandi maakonnas üle neljasaja tulekahju. Sekka juhtub ka mõni parem aasta: 2001. registreeriti Viljandi maakonnas 268 tulekahju ja 2005. 280 tulekahju. Kahjuks ei anna sellised aastad põhjust rääkida tulekahjude arvu vähenemise trendist Viljandi maakonnas (tabel 2.4.5.3).

Tabel 2.4.5.3. Päästeteenistuses registreeritud tulekahjud Viljandi maakonna omavalitsusüksustes, 2003–2006

	2003	2004	2005	2006
Linnad				
Mõisaküla	5	3	6	7
Viljandi	119	128	109	132
Võhma	9	8	6	15
Vallad				
Abja	34	25	17	27
Halliste	12	14	10	15
Karksi	26	30	12	29
Kolga-Jaani	16	16	10	21
Kõo	8	13	10	13
Kõpu	12	8	5	10
Paistu	13	15	11	8
Pärsti	38	29	18	27
Saarepeedi	15	12	4	9
Suure-Jaani	49	47	18	45
Tarvastu	43	34	28	52
Viiratsi	27	25	16	28
Kokku	426	407	280	438

Allikas: Statistikaamet Päästeameti andmetel.

Muudest õnnetustest Viljandi maakonnas annab ülevaate tabel 2.4.5.4, kus on toodud Viljandi maakonnas toimunud ja päästeteenistuses registreeritud sündmused. Jättes välja liiklusõnnetused ja tulekahjud, saame öelda, et õnnetusi toimub statistilises mõttes Viljandi maakonnas vähe. Loomulik on, et loodusjõudude poolt põhjustatud sündmused kõiguvad aastate jooksul suurel määral.

Tabel 2.4.5.5. Päästeteenistuses registreeritud sündmused Viljandi maakonnas, 2003–2006

	2003	2004	2005	2006
Tulekahjud	426	407	280	438
Naftasaadustega saastumine	16	10	14	17
Loodusjõududest põhjustatud sündmus	1	2	70	10
Väljasõit liiklusõnnetuse paika	35	35	57	61
Raudteeavarii	-	-	-	1
Õnnetus veekogul	6	2	4	4
Gaasiavarii	2	2	-	5
Tootmisavarii	-	-	1	-
Teadlikult vale väljakutse	2	-	-	-
Ekslik väljakutse	35	46	26	24
Teenus	7	7	10	-

Allikas: Statistikaamet Päästeameti andmetel.

* AVALIKU KORRA RIKKUMISTE ARVU VÄHENEMINE

Nagu enamuse turvalisuse mõõdikute juures tuleb ka avaliku korra rikkumiste puhul rääkida trendide puudumisest: näitaja nn paremad aastad ja halvemad aastad vahelduvad ning väärtused kõiguvad suures osas. Ilmselgelt mõjutab turvalisuse mõõdikuid suurel määral juhus.

Viljandi maakonnas võiks rääkida avaliku korra raskete rikkumiste arvu vähenemisest viimastel aastatel — seda näitavad numbrid, aga et muutusi trendina käsitleda, peaks vaadeldav aegrida pikem olema.

Avaliku korra rikkumiste statistika näitab, et kergemate rikkumiste puhul (karistusseadustiku paragrahv 262) on Viljandi maakonna osakaal Eesti kogurikkumistest veidi üle 2%, mis on kindlasti hea tulemus. Samas raskete rikkumiste korral (karistusseadustiku paragrahv 263) oli aastatel 2005 ja 2006 Viljandi maakonna osakaal üle 5%, mis arvestades rahvaarvuga on pigem negatiivne tulemus. Õnneks oli see näitaja 2007. aastal 2,6%, mis on juba hea tulemus, eriti kui arvestada ka näitaja absoluutarvu vähenemist (tabel 2.4.5.6).

Tabel 2.4.5.6. Politseis registreeritud avaliku korra rikkumised (karistusseadustiku paragrahvid 262 ja 263) Viljandi maakonnas, 2002–2007

	2002*	2003	2004	2005	2006	2007
Avaliku korra rikkumine (§ 262)	35	130	136	189	157	170
Avaliku korra raske rikkumine (§ 263)	37	75	61	86	71	47
Viljandi maakonna osakaal Eestis, %						
Avaliku korra rikkumine (§ 262)	0,9	1,5	1,7	2,3	2,0	2,1
Avaliku korra raske rikkumine (§ 263)	3,3	4,8	3,6	5,0	5,2	2,6

* karistusseadustik hakkas kehtima 01.09.2002

Allikas: Politseiameti analüüsi- ja planeerimisosakond.

* **KOHTULIKULT KARISTATUD ALAEALISTE PROTSENDI VÄHENEMINE**

Alaealiste õigusrikkumiste statistika on toodud tabelis 2.4.5.7. Kolme aasta trend näitab alaealiste kuritegude vähenemist ja väärtegede kasvu.

Tabel 2.4.5.7. Alaealiste õigusrikkumised Viljandi maakonnas, 2005–2007

	2005	2006	2007
Väärteod	1 551	1 871	2 036
Kuriteod	214	166	109

Allikas: Viljandi politseiosakond.

2.4.6. HARIDUS

VISIOON

Igale inimesele kättesaadav, tema vaimseid ja füüsilisi eeldusi arvestav ja arendav, terviklikku isiksust kujundav, konkurentsivõimeline haridus ning võimalused pidevõppeks. Igale noorele on loodud tingimused arendavaks tegevuseks väljaspool perekonda, õpinguid ja tööd.

EESMÄRGID:

1. Viljandimaal on kõikidel lastel võimalus kvaliteetse alus- ja üldhariduse saamiseks kaasaegses õpikeskkonnas.
2. Maakonnas on heal tasemel täiskasvanute koolitus, mis võimaldab nii taseme-, täiend- kui ka vabahariduslikku koolitust.
3. Kutseõppeasutused on konkurentsivõimelised.
4. Viljandimaa noor on ühiskonnapädev, tööturul toimetulev, algatusvõimeline ja igakülgselt haritud kodanik.

* **IGAS OMAVALITSUSÜKSUSES ON OMA LASTEAED JA PÕHIKOOL**

Seisuga 1. oktoober 2007 oli igas Viljandi maakonna omavalitsusüksuses vähemalt üks põhikool ja vähemalt üks lasteaed (tabel 2.4.6.1).

„Lähiaastatel jääb olukord, kus igas omavalitsusüksuses on põhikool ja lasteaed olemas kindlasti püsima. Pikemas perspektiivis on põhikooli säilimine mõneski omavalitsusüksuse probleemaatiline.“

Ilmar Kütt,
Viljandi Maavalitsuse haridus- ja kultuuriosakonna juhataja

Tabel 2.4.6.1. **Viljandi maakonna põhikoolid ja lasteaiad omavalitsusüksuste lõikes, 1. oktoober 2007**

Omavalitsusüksus	Põhikool	Lasteaed
Linnad		
Mõisaküla	Mõisaküla Kool	Mõisaküla Lasteaed
Viljandi	Valuoja Põhikool, C. R. Jakobsoni nim. Gümnaasium, Viljandi Maagümnaasium, Paalalinna Gümnaasium	Viljandi lasteaed Karlsson, Viljandi lasteaed Kröll, Viljandi lasteaed Mesimumm, Viljandi lasteaed Mõdrimaa, Viljandi lasteaed Mängupesa, Viljandi lasteaed Männimäe, Viljandi Vaba Waldorflasteaed
Võhma	Võhma Gümnaasium	Võhma Lasteaed
Vallad		
Abja	Abja Gümnaasium	Abja Lasteaed
Halliste	Halliste Põhikool	Halliste Lasteaed, Õisu Lasteaed
Karksi	Karksi-Nuia Gümnaasium	Karksi-Nuia Lasteaed
Kolga-Jaani	Kolga-Jaani Põhikool, Leie Põhikool	Kolga-Jaani Lasteaed, Leie Lasteaed
Kõo	Kirivere Põhikool	Kõo Lasteaed
Kõpu	Kõpu Põhikool	Kõpu Põhikooli lasteaiarühmad
Paistu	Paistu Põhikool, Holstre Põhikool	Paistu Lasteaed, Holstre Põhikooli lasteaiarühmad
Pärsti	Raudna Põhikool, Pärsti Põhikool	Heimtali Lasteaed, Päre Lasteaed, Puiatu Lasteaed-Algkool, Ramsi Lasteaed-Algkool, Pärsti Põhikooli lasteaiarühmad
Saarepeedi	Saarepeedi Põhikool	Saarepeedi Põhikooli lasteaiarühmad
Suure-Jaani	Kildu Põhikool, Olustvere Põhikool, Sürgavere Põhikool, Tääksi Põhikool, Suure-Jaani Gümnaasium	Kõidama Lasteaed, Olustvere Lasteaed, Suure-Jaani Lasteaed, Sürgavere Lasteaed, Vastemõisa Lasteaed
Tarvastu	Tarvastu Gümnaasium, Kärstna Põhikool	Kärstna Põhikooli lasteaiarühmad, Suislepa Lasteaed-Algkool, Tarvastu Lasteaed, Vambola Lasteaed, Väluste Lasteaed
Viiratsi	Kalmetu Põhikool	Uusna Lasteaed, Vana-Võidu Lasteaed, Viiratsi Lasteaed

Allikas: Viljandi Maavalitsus.

„Viljandi maakonnas on järjekorrad umbes 45% lasteaedades. See arv on püsinud märkimisväärsemate muutusteta samal tasemel mitmeid aastaid. Järjekorrad on Viljandi linna ja selle ümbruse lasteaedades ning neid tekitab ka lasteaiakohtade defitsiit ise. Vanemate ettenägelikkus on pannud lapsed kohaotele ning mitte kõik järjekorras olevad lapsed ei tule esimesel võimalusel lasteaeda.

Samas on Viljandi maakonnas koolieelsete laste (1,5–7 eluaastat) hõivatus lasteaedades olnud läbi aegade üks väiksemaid vabariigis – maakonnas elavatest lastest käib lasteaedades 2008. aastal umbes 60% (vabariigi keskmine 2007. aastal 71%).

Tendents on, et järjest rohkem pannakse lapsi lasteaedadesse, mis loob vajaduse uute kohtade järele.”

Kaja Land, Viljandi Maavalitsuse haridus- ja kultuuriosakonna peaspetsialist

* **KOHTADE ARV LASTEAEDADES**

Tuginedes Statistikaameti ja Viljandi Maavalitsuse andmetele saame väita, et võrreldes 2007. aasta viimast kvartalit 2004. aastaga, on laste arv lasteaedades maakonnas kasvanud (1809-lt 1902-le). Kasv on saavutatud seetõttu, et on suurenenud kohtade arv ja veidi on kasvanud ka kohtade kasutamise intensiivsus. Samas on lasteaiakohtade juures kõige olulisem see, et kõik soovijad saaksid koha. Arvud näitavad, et selles osas peame rääkima olukorra stabiilsusest ehk endiselt on maakonnas veidi üle 150 lapse, kelle vanemad soovivad neile lasteaiakohta, aga kes seda ei saa. Lasteasutusi iseloomustavad näitajad on toodud lisas 2 olevates tabelites 18 ja 19.

* **KLASSIKOMPLEKTIDE ARV OMAVALITSUSÜKSUSTES**

Klassikomplektide arv päevastes üldhariduskoolides on Viljandi maakonnas aastatel 2004 – 2007 pidevalt langenud. Langevas trendis on enamus kohalikke omavalitsusüksusi, tõusvas trendis pole aga ükski (tabel 2.4.6.2, andmed koolide lõikes tabel 20 lisas 2).

Tabel 2.4.6.2. Klassikomplektide arv Viljandi maakonna päevastes üldhariduskoolides omavalitsusüksuste lõikes, 2004/05–2007/08 õppeaasta

	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08
Linnad				
Mõisaküla	9	10	7	6
Viljandi	145	143	144	118
Võhma	16	15	14	14
Vallad				
Abja	18	17	17	15
Halliste	13	12	11	11
Karksi	22	22	22	22
Kolga-Jaani	17	16	14	14
Kõo	9	7	9	7
Kõpu	7	7	9	7
Paistu	15	16	13	13
Pärsti	22	22	21	15
Saarepeedi	11	11	9	9
Suure-Jaani	54	55	55	51
Tarvastu	30	30	28	27
Viiratsi	15	15	15	15

Allikas: Viljandi Maavalitsus.

* **ÕPILASI ARVUTI KOHTA PÄEVASTES ÜLDHARIDUSKOOIIDES**

Õpilaste arv õpilaste käsutuses oleva arvuti kohta on toodud tabelis 2.4.6.3. Tabel peegeldab 19. novembri 2007 seisuga kajastatavat olukorra muutust ajas. Olukorrale ühest hinnangut anda on selle tabeli põhjal keeruline. Silma torkab siiski Viljandi Maagümnaasiumi oluline mahajäämus.

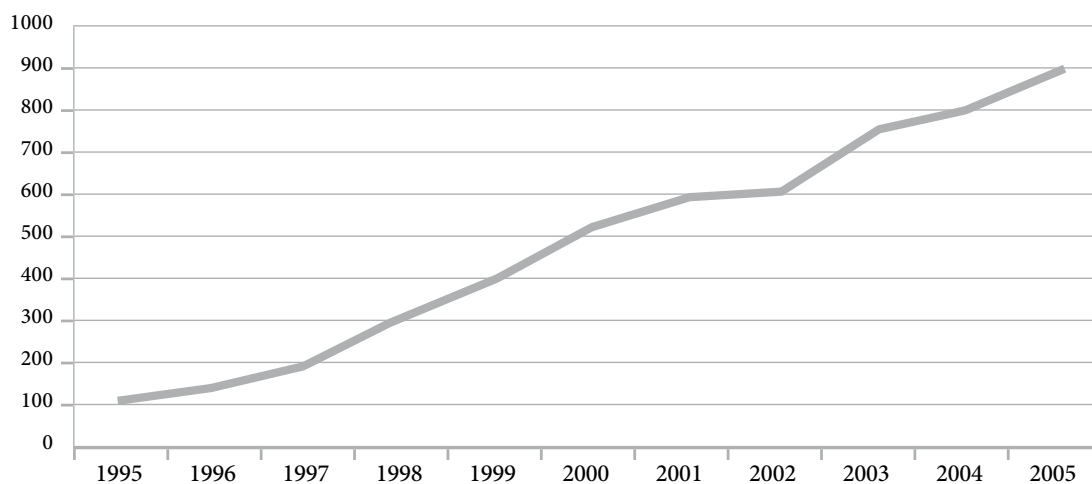
Arvutite arvu muutumisest Viljandi maakonna üldhariduskoolides annab ettekujutuse joonis 2.4.6.1 – kasvutrend on ilmne.

Tabel 2.4.6.3. Õpilaste arv ühe õpilaste käsutuses oleva arvuti kohta, 19. november 2007

Õpilaste arv	Kool
0	Koskilla Algkool, Ramsi Lasteaed-Algkool
45	Viljandi Maagümnaasium
27	C. R. Jakobsoni nim. Gümnaasium
24	Tarvastu Gümnaasium
23	Paalalinna Gümnaasium
21	Valuoja Põhikool, Täiskasvanute Gümnaasium (päevaõpe)
17	Abja Gümnaasium
16	Võhma Gümnaasium
14	Karksi-Nuia Gümnaasium, Lahmuse Eriinternaatkool
12	Ämmuste Kool, Viljandi Vaba Waldorfkool
11	Viiratsi Algkool
10	Kõpu Põhikool
9	Halliste Põhikool, Kolga-Jaani Põhikool, Kirivere Põhikool, Kildu Põhikool, Suure-Jaani Gümnaasium
8	Pärsti Põhikool, Sürgavere Põhikool, Kalmetu Põhikool
7	Leie Põhikool, Saarepeedi Põhikool, Olustvere Põhikool, Tääksi Põhikool
6	Paistu Põhikool, Holstre Põhikool, Raudna Põhikool, Kärstna Põhikool, Mõisaküla Kool, Kaare Kool
4	Puiatu Lasteaed-Algkool, Suislepa Lasteaed-Algkool, Puiatu Erikool

Allikas: Viljandi Maavalitsus Eesti Hariduse Infosüsteemi (EHIS) andmetel.

Joonis 2.4.6.1. Arvutite arv Viljandi maakonna üldhariduskoolides, 1995–2005

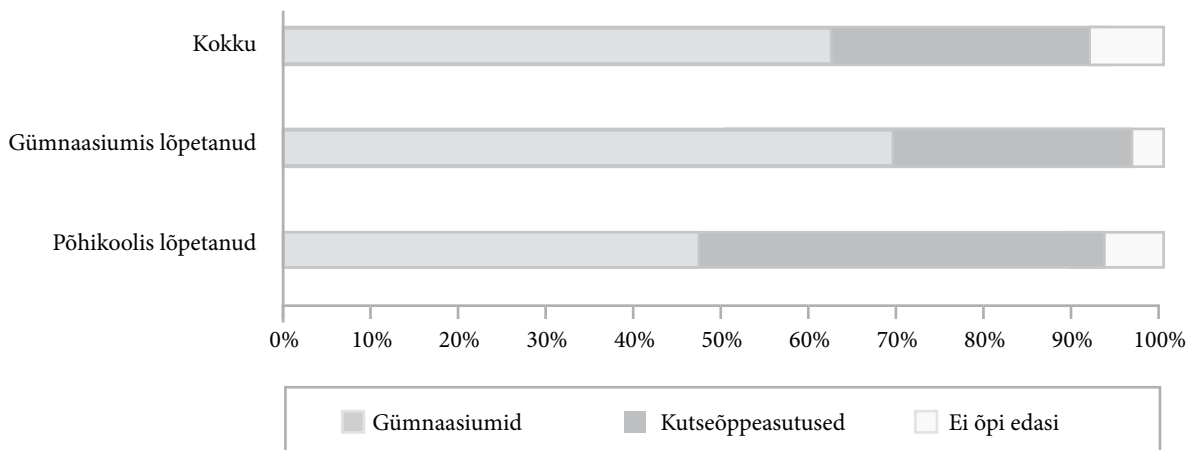
Allikas: Statistikaamet.

* **EDASIÕPPIMINE JÄRGMISES KOOLIASTMES (PÕHIKOOLIST, GÜMNAASIUMIST)**

2007. aastal jätkas pärast põhikooli lõpetamist õpinguid 95,1% lõpetajatest, sh 62,8% gümnaasiumides ja 32,3% kutseõppeasutustes. Olulised erinevused põhikooli lõpetajate edasiõppimisel on nende laste vahel, kes lõpetasid põhikooliastme gümnaasiumis või põhikoolis. Gümnaasiumides põhikooli lõpetajad suunduvad edasi õppima eelkõige gümnaasiumisse. Põhikooli lõpetajad jagunevad edasiõppimise seisukohalt gümnaasiumide ja kutseõppeasutuste vahel pea võrdselt. Kõige olulisem erinevus, protsendiliselt küll vaid 1,2 protsendipunkti, on siiski selles, et neid, kes ei jätka õpinguid, on põhikooli lõpetajate seas rohkem (joonis 2.4.6.2). Andmed koolide kaupa on toodud lisas 2 tabelis 21.

Maakonna gümnaasiumide lõpetajad jätkavad enamuses õpinguid kõrgkoolides. Veidi üle üheksa protsendi suundub siiski pärast keskhariduse saamist õppima kutseõppeasutustesse. Teadaolevad andmed on toodud lisa 2 tabelis 22.

Joonis 2.4.6.2. Viljandi maakonna päevaste munitsipaalkoolide põhikooliastme lõpetajate edasiõppimine, 2007

Allikas: Viljandi Maavalitsus.

* ÕPILASTE ARV TÄISKASVANUTE GÜMNAASIUMIS

Õpilaste arv Viljandi Täiskasvanute Gümnaasiumi kaugõppes ja õhtuses õppes ei ole 2004. ja 2007. aasta andmete võrdluses oluliselt muutunud (tabel 2.4.6.4)

Tabel 2.4.6.4. Õpilaste arv Viljandi Täiskasvanute Gümnaasiumi kaugõppes ja õhtuses õppes õppeaasta alguses, 2004, 2007

Klass	VIII	IX	X	XI	XII	Kokku
2004	12	44	80	45	49	230
2007	18	22	78	67	37	222

Allikas: Viljandi Maavalitsus.

* ERIALADE TÄITUMUS MAAKONNA KUTSEÕPPEASUTUSTES

Erialade täitumus Viljandi maakonna kahes kutseõppeasutuses oli 2007. aastal Viljandi Maavalitsuse andmetel kardinaalselt erinev. Viljandi Ühendatud Kutsekoolis jäid täitmata kohad vaid veoautojuhi erialal, Olustvere Tehnika- ja Maamajanduskoolis polnud ühtegi eriala, kus oleksid olnud täidetud kõik kohad. Toiduainete tehnoloogia erialal oli täitumus vaid 5%.

* MAAKONNA KUTSEÕPPEASUTUSTE LÕPETANUTE ARV ON STABIILNE JA VÄLJALANGENUTE PROTSENT ON VÄHEM KUI 5

Seda mõõdikut käsitletakse majandust puudutavas osas

* TÖÖHÕIVE 6 KUU JOOKSUL PÄRAST MAAKONNA KUTSEÕPPEASUTUSE LÕPETAMIST

Tööhõivet uurivad koolid õpilaste küsitlemise teel. Kogutavad andmed ei anna välja korrektse statistika mõõtu ning seetõttu me neid ei avalda. Kogutust võib siiski järeldada, et kooli lõpetajatel tööle saamisega probleeme ei teki.

* **PÕHIKOOLI- JA GÜMNAASIUMIHARIDUSE BAASIL MAAKONNA
KUTSEÕPPEASUTUSTESSE SISSEASTUNUTE JA LÕPETANUTE ARV**

2007. aastal Viljandi maakonnas põhikooli lõpetanutest suundus Viljandi Maavalituse andmetel kutsehariduskoolidesse õppima 243 last, kellest 134 (55,1% neist, kes jätkasid õpinguid kutseharidussüsteemis) valis õppimiskohaks Viljandi Ühendatud Kutsekeskkooli ja 24 (9,9%) Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskooli. Kutseõppeasutustesse suundus oma haridusteed jätkama ka 35 Viljandi maakonna gümnaasiumilõpetajat, kuid puuduvad andmed, millise õppeasutuse nad valisid. Võib väita, et enamus Viljandi koolide lõpetajatest, kes otsustavad oma haridusteed jätkata kutseõppeasutuses, valivad selleks Viljandi maakonnas asuva kooli, kuid ligikaudu kolmandik selle tee valinutest jätkab õpinguid väljaspool maakonda.

* **NOORTEKESKUSTE JA ALAEALISTE KOMISJONIDE ARV MAAKONNAS**

Noortekeskused ja alaealiste komisjonid, samuti noorte osaluskogud Viljandi maakonnas on loetletud tabelis 23 lisa 2. Kõikide nende institutsioonide arv on maakonnas kasvanud, mis räägib kohalike omavalitsuste suurenenud tähelepanust tööle noortega — seda kinnitab ka fakt, et kui 2005. aastal oli noorsootöö ülesannete täitmiseks ametnik tööle võetud kaheksas maakonna kohalikus omavalituses, siis 2008. aastal juba kolmeteistkümnes (puudub Kõpu Vallavalitsuses ja Võhma Linnavalitsuses) — ja samuti noorte suurenenud aktiivsusest. Mõlemad on vaieldamatult positiivsed trendid.

Lisa 1. Viljandimaa maakonnaplaneeringu 2005–2010 mõõdikud

ASUSTUS JA HALDUSJAOTUS. RAHVASTIK

- I, II ja III tasandi keskuste arv ei ole vähenenud.
- Viljandi linna ja seda ümbritsevate valdade elanike osakaal maakonnas ei ole suurenenud.
- Maarahvastiku osakaal ei vähene.
- Tõmbekeskustele vastav haldusjaotus.
- Investeeringute mahu kasv.
- Omaavalitsusüksuste elujõulisuse indeks.

KESKKOND

- Kättesaadava joogiveega elanikkonna protsent on suurenenud.
- Põhjavee säästlik kasutamine.
- Normatiividele vastav heitvesi.
- Pinnavee veekvaliteedi võimalikult lähedane seisund looduslikule foonile.
- Normatiividele vastav välisõhk.
- Taaskasutusse minevate jäätmete osakaalu kasv jäätmete üldkogusest.
- Väärtuslike maastike aladele on koostatud hooldekavad.
- Kaitsealadel hooldatud maastike protsent kaitsealade koguarvust.
- Kaitsealuste liikide arvukus.
- Võrtsjärve kalade väljapüük.

MAJANDUS. TEHNILISED INFRASTRUKTUURID

- Loodavate ettevõtete arv on suurem kui likvideeritavate ettevõtete arv.
- Viljandi maakonna töötute osakaal on väiksem kui Eesti keskmine.
- Raielankidele ja söötis maadele istutatakse igal aastal vähemalt 2000 ha noori puid või siis 90% lageraiete pindalast.
- Kutsekooli lõpetajate arv on stabiilne ja väljakukkujaid on vähem kui 5%. Kutsekooli lõpetavate inimeste töötuks jäämise protsent on väiksem kui 10.
- Kutsekooli ja ettevõtjate vahel on loodud vähemalt 4 nn praktikabaasi, kus õpilastel on võimalik realses töökeskkonnas omandada kutseharidust ja töötada kaasaegsete seadmetega.
- Söötis põllumaa osakaal on väiksem kui 1% kogu maakonna pindalast.
- Metsaga kaetud pind maakonnas ei ole väiksem kui 45%.
- Viljandimaal ööbivate külastajate arvu igaaastane juurdekasv on vähemalt 10%.
- Majutusasutuste voodikohtade arv kasvab iga-aastaselt vähemalt 5%.

- Kattega teede osakaalu suurenemine keskmisest tihedama liiklusega teelõikudel.
- Kõvakattega teede osakaal maakonnas on suurenenud.
- Lennuvälja(de)l maandumiskordade arv aastas on kasvanud.
- Andmeside ühendusi kokku.
- Maagaasi kasutajate arv on kasvanud.
- Tõrgete arv (elektri infrastruktuuris).
- Lahendamata taotluste arv (elekter).
- Rongireisijate arv ja kaubavedu tonnides.

SOTSIAALELU

HARIDUS

- Igas omavalitsusüksusel on oma lasteaed ja põhikool.
- Lasteaedade ja lasteaedades kohtade arv omavalitsuseti.
- Põhikoolid ja klassikomplektid omavalitsuseti.
- Õpilasi arvuti kohta.
- Edasiõppimine järgmises kooliastmes (põhikoolist; gümnaasiumist).
- Täiskasvanute Gümnaasiumi klassikomplektid, õpilaste arv.
- Erialade täitumus (protsentides).
- Lõpetanute arv on stabiilne ja väljalangenute protsent on vähem kui 5.
- Tööhõive 6 kuu jooksul pärast kooli lõpetamist.
- Põhikooli ja gümnaasiumi hariduse baasil sisseastunute ja lõpetanute arv aastatel 2005, 2006, 2007.
- Kohalike omavalitsuste valimistel kandideerinud noorte osakaal noorte koguarvust.
- Noortekeskuste ja alaealiste komisjonide arv 2005, 2006, 2007.

KULTUUR

- Kultuuri- ja rahvamajade, raamatukogude ning muuseumide arv säilinud.
- Rahvakultuuriga tegelevate kollektiivide arv säilinud.
- Huvialakoolide ja erialade arv säilinud.
- Kultuurimälestiste arv säilinud.
- Kultuurispetsialistide arv kohalikes omavalitsustes suurenenud.

RAHVASTIKU TERVIS

- Õppetöövälise kehakultuuri ja spordiga tegeleb vähemalt 3 korda nädalas vähemalt 66% õpilastest.
- Liikumises “Tervist edendav kool” osaleb vähemalt 1/3 koolidest.
- Liikumises “Tervist edendav lasteaed” osaleb vähemalt 90% koolieelsetest lasteasutustest.
- Igas rohkem kui 200 õpilasega koolis on olemas nõuetekohane koolimeditsiini kabinet.

- Kõik algkooli lõpetanud lapsed oskavad ujuda.
- Kõigile elanikele on tagatud Euroopa Liidu nõuetele vastav joogivesi.
- Tervisedenduslike omavalitsuste liikumises osaleb vähemalt 1/3 omavalitsustest.
- Regulaarse tervisetreeninguga (vähemalt 2 x nädalas) tegelejate arv suureneb 5%.
- Igapäevasuitsetajate osakaal väheneb 5%.
- Kangete alkoholsete jookide tarbimise sagedus väheneb 5%.
- Taimse rasva kasutamine peamise rasvaina toidu valmistamisel tõuseb 90%.
- Vähesse naatriumisisaldusega soola tarbimise osakaal suureneb 10%.
- Perearstipraksiste arv ei ole vähenenud.
- Hambaraviasutused tegutsevad kõigis praegustes omavalitsuskeskustes.
- Viljandi Haiglas on avatud kuni 140 aktiivravivoodit, säilinud on eriarstiabi vähemalt põhierialadel, säilinud on sünnitusabivoodid, töötab geriaatria osakond.
- Abja, Suure-Jaani ja Viljandi haiglas on vähemalt 100 hooldusravi voodit.
- Erakorraline meditsiiniabi (kiirabi) on vähemalt 90% juhtudest kättesaadav maksimaalselt 20 minuti jooksul.

SOTSIAALHOOLEKANNE

- 1 lastekaitsetöötaja 1000 lapse kohta ja 1 sotsiaaltöötaja 1800 täisealise inimese kohta.
- 100 hooldusravi kohta maakonnas, hooldekodu kohad on kindlustatud kõigile vajajatele.
- Sotsiaaltoetusteks eraldatava raha diferentseeritud kasutamine.
- Vähenenud on töötute protsent.
- Alla toimetulekupiiri elavate inimeste/perede hulk on vähenenud.

SPORT

- Sportimisvõimaluste mitmekesisuse säilitamine.
- Noorte organiseeritud treeninguvõimaluste säilitamine – treeninggruppide olemasolu.
- Suurürituste traditsiooni jätkamine.
- Koolinoorte ja täiskasvanute võistlussüsteemi olemasolu.
- Spordikoolide ja klubide treenerite olemasolu.

TURVALISUS

- Kuritegude arvu vähenemine, kõrgem avastamisprotsent.
- Katastroofide tagajärjel ei ole inimesid kaotatud.
- Kodus ja tööl saadud traumade vähenemine.
- Liiklusõnnetuste arvu vähenemine.
- Kohtulikult karistatud alaealiste protsendi vähenemine.
- Tulekahjude ja muude õnnetuste arvu vähenemine.
- Avaliku korra rikkumiste arvu vähenemine.

Lisa 2. Tabelid

- Tabel 1 Viljandi maakonna registreeritud rahvastik omavalitsusüksustes aasta alguse seisuga, 2005–2008
- Tabel 2 Materiaalsete ja immateriaalsete varade soetamine ja renoveerimine, 2004–2007
- Tabel 3 Sihtotstarbelised toetused põhivara soetamiseks Eestis ja Viljandi maakonnas toetuse allikate järgi, 2004–2007
- Tabel 4 Füüsikalis-keemilised kvaliteedinäitajad Viljandi maakonna jõgedes, 1992–2007
- Tabel 5 Võrtsjärve kalasaagid, 1971–2007
- Tabel 6 Äriregistris registreeritud äriühingud ja ettevõtjad Viljandi maakonnas, 2002-2008
- Tabel 7 Viljandi maakonnas registreeritud ja raamatupidamise aastaaruande esitanud äriühingud majandusharude järgi, 1994, 2005
- Tabel 8 Viljandi maakonnas registreeritud ja raamatupidamise aastaaruande esitanud äriühingud omavalitsusüksuste kaupa, 1994, 2005
- Tabel 9 Kuukeskmise registreeritud töötute arv Viljandi maakonna omavalitsusüksustes, 2005–2007
- Tabel 10 Teede olem Viljandi maakonnas, 1. jaanuar 2004–2008
- Tabel 11 Viljandi maakonna kohalike omavalitsuste kultuuriasutused ja palgalised töötajad neis, 2004–2008
- Tabel 12 Viljandi maakonna taidluskollektiivid, 2004, 2007
- Tabel 13 Viljandi maakonna üldhariduskoolid, mis osalevad liikumises “Tervist edendav kool”, 31. detsember 2007
- Tabel 14 Sotsiaaltöötajad Viljandi maakonna kohalikes omavalitsustes aasta lõpu seisuga, 2005–2007
- Tabel 15 Lastekaitsetöötajad Viljandi maakonna kohalikes omavalitsustes aasta lõpu seisuga, 2005–2007
- Tabel 17 Viljandi maakonna lasteasutusi iseloomustavad näitajad aasta alguses, 2004–2007
- Tabel 17 Registreeritud kuriteod Viljandi maakonnas ja Eestis, 2003-2006
- Tabel 18 Laste arv Viljandi maakonna lasteaedades, 01.10 2007
- Tabel 19 Klassikomplektide arv Viljandi maakonna päevastes üldhariduskoolides, 2004/05–2007/08 õppeaasta
- Tabel 20 Viljandi maakonna päevastes munitsipaalkoolides 2007. aastal põhikooli lõpetanute edasiõppimine
- Tabel 21 Viljandi maakonna päevastes munitsipaalkoolides 2007. aastal keskkooli/gümnaasiumi lõpetanute edasiõppimine
- Tabel 22 Noortekeskused ja -toad, noorte osaluskogud ja alaealiste komisjonid Viljandi maakonnas, 2005-2008

Tabel 1 **Viljandi maakonna registreeritud rahvastik omavalitsusüksustes aasta alguse seisuga, 2005–2008**

	2005	2006	2007	2008
Linnad	23 246	22 896	22 500	22 348
Mõisaküla	1 106	1 075	1 032	1 018
Viljandi	20 456	20 175	19 866	19 726
Võhma	1 684	1 646	1 602	1 604
Vallad	34 352	33 855	33 028	32 656
Abja	2 861	2 804	2 706	2 652
Abja-Paluoja linn	1 432	1 433	1 375	1 376
Halliste	1 818	1 788	1 706	1 700
Karksi	4 299	4 248	4 140	4 048
Karksi-Nuia linn	2 083	2 062	2 027	1 975
Kolga-Jaani	1 785	1 731	1 698	1 681
Kõo	1 274	1 231	1 209	1 203
Kõpu	850	816	778	768
Paistu	1 663	1 652	1 649	1 629
Pärsti	3 912	3 826	3 673	3 617
Saarepeedi	1 268	1 264	1 237	1 254
Suure-Jaani	6 411	6 323	6 163	6 094
Suure-Jaani linn	1 246	1 243	1 209	1 190
Tarvastu	4 476	4 412	4 327	4 246
Viiratsi	3 735	3 760	3 742	3 764
Viljandi maakond	57 598	56 751	55 528	55 004
linnarahvastik	28 007	27 634	27 111	26 889
maarahvastik	29 591	29 117	28 417	28 115
Viljandi linn koos ümbritsevate valdadega	31 034	30 677	30 167	29 990

Mõisted:

Linnarahvastik: Mõisaküla linna, Viljandi linna, Võhma linna, Abja-Paluoja linna, Karksi-Nuia linna ja Suure-Jaani linna rahvastik

Maarahvastik: maakonna kogurahvastik välja arvatud linnarahvastik

Viljandi linna ümbritsevad vallad: Paistu, Pärsti, Saarepeedi, Viiratsi

Allikas: Viljandi Maavalitsus, rahvastikuregister.

Tabel 2 **Materiaalsete ja immateriaalsete varade soetamine ja renoveerimine, 2004–2007 (tuhat krooni)**

	2004	2005	2006	2007
Eesti	1 998 269,9	2 628 039,8	3 937 215,9	4 054 885,3
Viljandi maakond	76 758,6	88 313,8	115 278,7	182 367,6
Linnad				
Mõisaküla	261,1	-	590,7	65,0
Viljandi	26 694,5	33 299,6	34 517,5	94 063,2
Võhma	1 805,8	1 027,8	3 389,1	5 342,3
Vallad				
Abja	1 472,2	6 775,6	3 674,2	10 145,9
Halliste	315,0	-	439,8	552,3
Karksi	9 147,1	6 641,0	28 025,7	8 483,2
Kolga-Jaani	6 502,8	3 278,8	1 435,9	4 161,7
Kõo	1 017,9	1 355,7	2 089,9	2 650,5
Kõpu	1 443,9	391,8	4 160,5	2 608,5
Paistu	2 402,0	6 265,2	6 431,6	5 528,4
Pärsti	2 049,7	7 778,5	2 427,4	7 448,9
Saarepeedi	1 769,1	668,2	1 900,3	3 198,7
Suure-Jaani	17 695,8	8 989,1	16 241,4	8 654,6
Tarvastu	1 359,2	2 245,4	5 397,6	18 074,3
Viiratsi	2 822,2	9 597,2	4 557,1	11 390,1

Allikas: Statistikaamet Rahandusministeeriumi andmetel (eelarvete täitmise kassapõhine kuuaruanne).

Tabel 3 Sihtotstarbelised toetused põhivara soetamiseks Eestis ja Viljandi maakonnas toetuse allikate järgi, 2004–2007 (tuhat krooni)

Tunnus	Kirje nimetus	2004	2005	2006	2007
VILJANDI					
3502	Sihtotstarbelised toetused põhivara soetamiseks	43 380,9	30 900,9	56 548,7	64 858,5
3502.9	Toetused mitteresidentidelt	241,8	-	1 599,0	5 701,5
3502.0	Valitsussektorisisesed toetused	42 590,8	27 945,3	53 588,4	58 725,6
3502.00	Toetused riigilt ja riigiasutustelt	36 636,1	20 326,8	40 648,6	51 920,4
3502.00.02	Haridus- ja Teadusministeerium	23 196,9	2 500,0	12 000,0	17 100,0
3502.00.05	Keskonnaministeerium	12,0	98,0	-	-
3502.00.06	Kultuuriministeerium	6 868,0	8 072,7	6 011,5	9 264,0
3502.00.07	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium	4 007,0	6 907,0	18 285,2	24 953,0
3502.00.08	Põllumajandusministeerium	-	776,2	-	-
3502.00.09	Rahandusministeerium	1 151,2	172,9	-	-
3502.00.10	Siseministeerium	-	1 800,0	432,0	103,5
3502.00.11	Sotsiaalministeerium	-	-	3 920,0	500,0
3502.00.16	Vabariigi Valitsuse reserv	1 401,0	-	-	-
3502.01	Toetused kohaliku omavalitsuse üksustelt ja omavalitsusasutustelt	6,9	-	-	-
3502.02	Toetused valitsussektoris kuuluvatelt av.-õiguslikelt jur.-telt isikutelt	320,5	586,3	-	1 363,1
3502.03	Toetused valitsussektoris kuuluvatelt sihtasutustelt	5 627,3	7 032,1	12 939,8	5 442,1
3502.8	Toetused muudelt residentidelt	548,3	2 955,6	1 361,3	431,4
EESTI					
3502	Sihtotstarbelised toetused põhivara soetamiseks	637 648,6	611 637,4	1 164 469,5	1 252 876,6
3502.9	Toetused mitteresidentidelt	19 533,4	25 658,8	56 987,3	23 757,7
3502.0	Valitsussektorisisesed toetused	611 524,1	567 258,1	1 066 753,0	1 201 395,6
3502.00	Toetused riigilt ja riigiasutustelt	525 432,9	422 512,2	766 260,0	954 703,3
3502.00.02	Haridus- ja Teadusministeerium	306 875,0	24 096,0	171 784,1	196 998,0
3502.00.05	Keskonnaministeerium	5 956,6	3 209,1	16 380,4	7 600,8
3502.00.06	Kultuuriministeerium	116 770,3	129 611,3	144 013,0	194 646,7
3502.00.07	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium	75 790,5	162 606,3	300 669,0	445 032,8
3502.00.08	Põllumajandusministeerium	2 526,9	5 647,3	419,9	211,2
3502.00.09	Rahandusministeerium	3 753,5	31 341,8	62 133,0	30 273,1
3502.00.10	Siseministeerium	-	41 933,5	41 355,7	45 839,3
3502.00.11	Sotsiaalministeerium	3 833,7	7 281,0	29 505,0	26 252,2
3502.00.16	Vabariigi Valitsuse reserv	9 475,8	14 785,9	-	-
	Vabariigi Valitsuse omandireformi reservfond	450,7	-	-	7 849,1
3502.01	Toetused kohaliku omavalitsuse üksustelt ja omavalitsusasutustelt	809,2	4 188,3	6 270,1	7 461,3
3502.02	Toetused valitsussektoris kuuluvatelt av.-õiguslikelt jur.-telt isikutelt	2 300,5	7 916,3	8 917,9	8 588,8
3502.03	Toetused valitsussektoris kuuluvatelt sihtasutustelt	82 981,5	132 638,3	285 305,0	230 642,2
3502.8	Toetused muudelt residentidelt	6 591,0	18 420,5	40 729,2	27 723,3

Allikas: Statistikaamet Rahandusministeeriumi andmetel (eelarvete täitmise kassapõhine kuuaruanne).

Tabel 4 Füüsilikis-keemilised kvaliteedinäitajad Viljandi maakonna jõgedes, 1992–2007

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007		
Ammooniumisisaldus (mgNH ₄ /l)																		
Õhne–Suislepa	NH ₄ -N	0,32	0,23	0,22	0,06	0,05	0,04	0,05	0,07	0,11	0,08	0,10	0,08	väga hea	0,11	0,11	0,07	väga hea
Tarvastu suue	NH ₄ -N	0,14	0,21	0,17	0,14	0,13	0,11	0,09	0,10	0,12	0,09	0,15	0,09	väga hea	0,11	0,11	0,08	väga hea
Tänassilma–Oiu	NH ₄ -N	0,31	0,38	0,40	0,10	0,25	0,05	0,09	0,13	0,07	0,08	0,16	0,08	väga hea	0,13	0,15	0,05	väga hea
Emajõgi–Rannu–Jõesuu	NH ₄ -N	0,11	0,15	0,13	0,04	0,12	0,05	0,08	0,04	0,05	0,12	0,24	0,08	väga hea	0,16	0,25	0,12	hea
Lämmastikuisaldus (mgN/l)																		
Õhne–Suislepa	Ntot	2,42	2,33	2,05	1,85	1,81	1,99	1,78	1,25	1,42	1,54	1,82	1,78	väga hea	1,53	1,59	1,83	väga hea
Tarvastu suue	Ntot	3,09	3,08	2,70	2,68	2,99	3,33	2,70	2,28	2,75	2,71	2,82	2,59	hea	2,28	2,67	2,90	hea
Tänassilma–Oiu	Ntot	1,92	1,92	2,10	1,56	1,70	2,01	1,89	1,51	1,66	1,64	1,87	2,65	hea	1,84	1,83	2,33	hea
Emajõgi–Rannu–Jõesuu	Ntot	1,30	1,46	1,30	1,01	1,50	1,49	0,89	1,10	1,00	1,30	1,43	1,33	väga hea	1,32	1,35	1,62	väga hea
Lahustunud hapniku sisaldus (% küllastusastmest)																		
Õhne–Suislepa	O ₂ %	96,95	87,30	88,32	85,76	90,73	92,50	80,45	79,48	81,77	86,18	76,83	86,31	väga hea	87,21	83,00	87,43	väga hea
Tarvastu suue	O ₂ %	102,23	92,27	100,42	97,65	96,76	103,49	92,71	94,90	96,60	94,17	90,25	104,14	väga hea	100,23	104,08	100,52	väga hea
Tänassilma–Oiu	O ₂ %	85,78	75,39	74,91	76,51	81,68	80,92	59,53	74,10	75,76	82,86	74,75	76,59	väga hea	77,79	84,67	86,57	väga hea
Emajõgi–Rannu–Jõesuu	O ₂ %	102,17	98,97	93,15	102,75	96,68	97,71	95,23	94,04	106,80	97,25	92,83	108,36	väga hea	103,59	103,42	105,87	väga hea
ph (ph ühik)																		
Õhne–Suislepa	pH	7,93	7,87	7,84	7,97	7,89	7,99	7,85	7,85	7,75	7,86	7,76	7,78	väga hea	7,90	7,88	7,91	väga hea
Tarvastu suue	pH	8,13	14,02	8,03	8,05	7,98	8,11	8,03	8,04	7,92	7,92	7,91	7,99	väga hea	8,05	8,04	8,04	väga hea
Tänassilma–Oiu	pH	7,93	7,78	7,78	7,89	7,84	7,90	7,77	7,81	7,72	7,83	7,78	7,66	väga hea	7,87	7,87	7,94	väga hea
Emajõgi–Rannu–Jõesuu	pH	8,30	8,19	8,24	8,38	8,19	8,38	8,23	8,26	8,38	8,17	8,17	8,24	väga hea	8,27	8,26	8,41	väga hea
Fosforisisaldus (mgP/l)																		
Õhne–Suislepa	Ptot	0,05	0,07	0,06	0,05	0,05	0,06	0,06	0,06	0,12	0,05	0,07	0,06	hea	0,06	0,05	0,05	väga hea
Tarvastu suue	Ptot	0,06	0,10	0,12	0,07	0,07	0,08	0,06	0,05	0,05	0,08	0,06	0,05	väga hea	0,05	0,05	0,04	väga hea
Tänassilma–Oiu	Ptot	0,14	0,16	0,16	0,10	0,11	0,07	0,07	0,08	0,07	0,07	0,09	0,08	hea	0,08	0,09	0,07	hea
Emajõgi–Rannu–Jõesuu	Ptot	0,04	0,05	0,04	0,06	0,07	0,04	0,04	0,06	0,04	0,04	0,04	0,04	väga hea	0,04	0,05	0,04	väga hea

Allikas: Keskkonnaministeerium.

Tabel 5 Vörtsjärve kalasaigid, 1971–2007 (tonni)

aasta	Angerjas	Koha	Haug	Latikas	Luts	Ahven	Muud*	Peenkala	Kokku
1971	6,5	28,1	12,9	20,1	2,7	4,5	0,5	75,3	150,6
1972	16,4	32,3	14,0	21,4	2,4	3,3	0,8	80,7	161,4
1973	21,3	43,0	11,5	16,0	1,2	3,8	0,4	92,3	184,6
1974	18,7	50,7	17,6	25,9	2,7	0,9	0,2	42,6	161,9
1975	36,9	51,8	12,3	23,8	1,3	1,6	0,3	41,3	151,1
1976	41,6	46,3	9,0	27,1	1,6	1,0	0,1	33,1	155,1
1977	50,0	45,3	12,8	33,2	1,7	0,6	0,3	20,8	156,3
1978	45,0	62,0	17,8	31,7	2,6	2,7	0,3	42,1	209,2
1979	19,0	73,0	19,0	26,1	3,0	3,0	0,8	40,3	210,2
1980	17,8	50,9	24,8	42,0	11,2	9,1	0,6	53,1	210,7
1981	16,4	42,4	29,3	63,0	17,9	7,9	0,4	68,4	247,1
1982	10,8	55,2	34,5	45,8	8,8	9,2	0,3	72,0	242,2
1983	24,6	50,5	51,4	60,0	7,4	8,8	0,6	85,3	274,8
1984	66,7	36,9	50,4	59,9	8,9	7,2	0,3	104,0	292,2
1985	71,9	59,0	39,0	100,1	7,4	5,4	0,3	168,4	446,3
1986	55,6	68,2	61,4	74,7	6,9	9,4	0,6	205,4	498,5
1987	61,2	45,5	35,0	76,9	6,6	7,0	1,2	163,3	391,1
1988	103,7	53,4	48,7	127,0	6,6	6,3	1,2	330,4	634,8
1989	47,6	44,5	56,4	196,7	5,9	7,4	1,4	303,6	719,6
1990	56,1	18,8	45,8	194,4	2,5	4,4	1,0	147,8	414,7
1991	48,5	26,7	30,5	139,4	4,8	3,7	1,4	212,5	419,0
1992	31,0	14,0	25,0	100,0	3,3	6,2	0,3	97,7	246,5
1993	49,0	36,0	32,0	81,0	7,0	8,0	0,8	107,0	271,8
1994	36,9	25,5	23,4	87,8	4,2	5,4	1,4	79,1	226,8
1995	38,8	28,3	19,4	68,7	1,4	5,2	0,1	112,8	235,9
1996	34,1	22,3	28,1	69,1	3,0	2,1	0,0	88,2	212,8
1997	40,3	20,7	19,3	92,3	3,4	2,4	0,1	98,0	236,2
1998	21,8	43,7	16,1	70,5	3,8	2,9	0,1	81,9	219,0
1999	37,4	34,5	24,9	47,8	2,6	12,1	0,0	116,7	275,9
2000**	38,8	29,5	40,7	54,4	3,8	18,3	2,0	150,1	337,6
2001	37,6	32,8	50,8	56,8	4,0	12,6	0,2	191,7	376,5
2002	20,4	25,2	44,8	30,5	3,5	9,7	0,1	184,3	318,8
2003	26,4	19,2	49,8	42,3	6,0	14,2	0,1	157,9	315,9
2004	20,1	27,3	55,5	59,1	4,1	10,1	0,1	176,9	353,2
2005	17,6	46,7	52,6	57,3	2,5	15,4	0,0	192,5	379,1
2006	19,9	42,3	79,5	65,5	2,8	44,1	0,1	127,9	381,7
2007***	21,5	29,7	55,9	102,6	3,5	16,4	0,0	120,3	347,4

* muud - linask, koger, hõbekoger, säinas

** 2000. - 2006. aastal on arvestatud kutselisele püügile lisaks ka piiratud või harrastuspüüki

*** 2007. aastal on arvestustes puudu novembri ja detsembri andmed

Allikas: Limnoloogiakeskus, Eesti Maaülikool.

Tabel 6 Äriregistris registreeritud äriühingud ja ettevõtjad Viljandi maakonnas, 2002–2008 (seisuga 1. jaanuar)

	Äriühingud					Füüsilisest isikust ettevõtja	Välismaa äriühingu filiaal	Kokku	Viljandi osakaal Eestis
	aktsiaselts	osaühing	tulundusühistu	täisühing	usaldusühing				
2002	184	876	33	5	12	1 458	2	2 570	3,5
2003	162	962	33	5	15	1 497	3	2 677	3,4
2004	148	1 031	30	5	17	1 542	2	2 775	3,3
2005	136	1 160	27	5	20	1 534	2	2 884	3,2
2006	130	1 320	27	5	23	1 491	2	2 998	3,1
2007	136	1 561	26	5	26	1 379	2	3 135	3,0

Allikas: Registrate ja Infosüsteemide Keskus.

Tabel 7 Viljandi maakonnas registreeritud ja raamatupidamise aastaaruande esitanud äriühingud majandusharude järgi, 1994, 2005

Majandusharu	Arv		Osatähtsus, %		Muutus 1994, 2005, %
	2005	1994	2005	1994	
Põllumajandus, jahindus ja kalandus	74	114	7,2	13,8	-35,1
Metsamajandus	44	37	4,3	4,5	18,9
Toiduainetööstus	23	20	2,2	2,4	15,0
Tekstiili- ja nahatööstus	16	22	1,6	2,7	-27,3
Puidu- ja paberitööstus	45	40	4,4	4,8	12,5
Muu tööstus	73	68	7,1	8,2	7,4
Energeetika, gaasi- ja veevarustus	14	20	1,4	2,4	-30,0
Ehitus	117	58	11,4	7,0	101,7
Mootorsõidukite müük ja hooldus, kütteenete jaemüük	62	38	6,0	4,6	63,2
Hulgi- ja komisjonikaubandus	111	74	10,8	9,0	50,0
Jaekaubandus	115	155	11,2	18,8	-25,8
Hotellid ja restoranid	36	43	3,5	5,2	-16,3
Veondus, laondus, side	63	23	6,1	2,8	173,9
Kinnisvara, üürimis- ja äriteenindus, finantsvahetus	178	68	17,4	8,2	161,8
Haridus, tervishoid ja sotsiaaltöö, muud teeninduse liigid	54	46	5,3	5,6	17,4
Kokku	1 025	826	100,0	100,0	24,1

Allikas: Kesk-Eesti Statistikabüroo, Viljandi Maavalitsus.

Tabel 8 Viljandi maakonnas registreeritud ja raamatupidamise aastaaruande esitanud äriühingud omavalitsusüksuste kaupa, 1994, 2005

	1994	2005	Muutus 2005,1994	Osakaal	
				1994	2005
Linnad					
Viljandi	405	572	167	49,0	55,8
Mõisaküla	9	3	-6	1,1	0,3
Võhma	12	18	6	1,5	1,8
Vallad					
Abja	42	28	-14	5,1	2,7
Halliste	25	19	-6	3,0	1,9
Karksi	64	71	7	7,7	6,9
Kolga-Jaani	20	11	-9	2,4	1,1
Kõo	9	14	5	1,1	1,4
Kõpu	6	12	6	0,7	1,2
Paistu	12	19	7	1,5	1,9
Pärsti	44	54	10	5,3	5,3
Saarepeedi	16	16	0	1,9	1,6
Suure-Jaani	71	89	18	8,6	8,7
Tarvastu	54	43	-11	6,5	4,2
Viiratsi	37	56	19	4,5	5,5
Kokku	826	1 025	199	100,0	100,0

Allikas: Kesk-Eesti Statistikabüroo, Viljandi Maavalitsus.

Tabel 9 Kuukeskmine registreeritud töötute arv Viljandi maakonna omavalitsusüksustes, 2005–2007

	2005	2006	2007
Linnad			
Mõisaküla	17	13	12
Viljandi	318	177	181
Võhma	33	24	10
Vallad			
Abja	68	33	19
Halliste	59	20	18
Karksi	108	54	38
Kolga-Jaani	23	11	15
Kõo	22	8	9
Kõpu	7	7	8
Paistu	26	14	14
Pärsti	66	34	36
Saarepeedi	17	11	13
Suure-Jaani	109	61	62
Tarvastu	165	72	60
Viiratsi	74	45	41
Viljandi maakond	1 110	584	535

Allikas: Statistikaamet Tööturuameti andmetel.

Tabel 10 Teede olem Viljandi maakonnas, 1. jaanuar 2004–2008

	Kokku	sh							
		asfalt- betoon	mustkate	tuhkbe- toon ja -stabilisee- rimine	pinnatud kruus	kruusa- teed	pinnas- teed	Kattega teid*	
								kokku	osa- tähtsus,%
Riigimaanteed									
2008	1 223,278	164,833	302,981	13,842	66,303	675,319	-	547,959	44,8
2007	1 223,278	164,283	300,883	13,842	49,842	694,428	-	528,850	43,2
2006	1 223,200	146,912	313,773	13,902	37,532	711,081	-	512,119	41,9
2005	1 223,200	140,269	318,399	13,902	24,856	725,774	-	497,426	40,7
2004	1 223,435	136,441	322,106	13,902	18,885	732,101	-	491,334	40,2
Põhimaanteed									
2008	96,396	67,226	29,170	-	-	-	-	96,396	100,0
2007	96,396	67,226	29,170	-	-	-	-	96,396	100,0
2006	96,347	51,779	44,568	-	-	-	-	96,347	100,0
2005	96,347	45,122	51,225	-	-	-	-	96,347	100,0
2004	96,347	41,429	54,918	-	-	-	-	96,347	100,0
Tugimaanteed									
2008	207,193	32,515	151,737	-	1,882	21,059	-	186,134	89,8
2007	207,193	32,515	151,737	-	0,434	22,507	-	184,686	89,1
2006	207,229	32,343	151,945	-	0,434	22,507	-	184,722	89,1
2005	207,229	32,343	151,945	-	0,434	22,507	-	184,722	89,1
2004	207,229	32,344	151,944	-	-	22,941	-	184,288	88,9
Kõrvalmaanteed									
2008	917,506	63,775	121,208	13,842	64,421	654,260	-	263,246	28,7
2007	917,506	63,225	119,110	13,842	49,408	671,921	-	245,585	26,8
2006	917,477	61,606	116,297	13,902	37,098	688,574	-	228,903	24,9
2005	917,477	61,620	114,266	13,902	24,422	703,267	-	214,210	23,3
2004	917,712	61,484	114,281	13,902	18,885	709,160	-	208,552	22,7

kattega teed = tsementbetoon + asfaltbetoon + mustkate + tuhkbetoon ja -stabiliseerimine + pinnatud kruus (tsementbetoon kattega teed Viljandi maakonnas puuduvad)

Allikas: Maanteeamet.

Tabel 11 Viljandi maakonna taidluskollektiivid, 2004, 2007

	sügis 2004	01.10.2007
	arv	arv
Rahvatantsurühmad	65	92
lasterühmad	22	40
noorte segarühmad	1	4
täiskasvanute segarühmad	9	11
tantsuveteranide segarühmad	2	2
neiduderühmad	1	1
naisrühmad	13	17
memmede tantsurühmad	17	17
Koorid	52	70
mudilaskoorid	18	25
lastekoorid	14	17
neidudekoorid	x	2
poistekoorid	4	7
segakoorid	10	14
naiskoorid	2	2
meeskoorid	2	2
ülemaakonnalsed koorid	2	1
Folkloorikollektiivid	1	5
Puhkpilliorkestrid	-	5
Rahvamuusika kollektiivid	8	9
noorte rahvamuusikaansamlid	2	6
rahvamuusikaansamlid	6	3
Sõnakunsti kollektiivid	19	24
teatrid koolide juures / laste- ja noorte harrastusteatrid	19	16
täiskasvanute harrastusteatrid	-	8
Muud tantsukollektiivid	32	26
laste/noorte loometants	27	17
täiskasvanute loometants	2	7
eakate loometants	3	2

Allikas: Viljandi Maavalitsus, Viljandimaa Omavalitsuste Liit, Viljandimaa rahvakultuurispetsialist.

Tabel 12 Viljandi maakonna kohalike omavalitsuste kultuuriasutused ja palgalised töötajad neis, 2004–2008

2004	2005	2005	april 2008	Asutus	Juhataja	april 2008	Asutus	Juhataja
				Asutus	Juhataja		Asutus	Juhataja
1	Abja kultuurimaja	Aime Hunt	1	Abja kultuurimaja	Aime Hunt	1	Abja kultuurimaja	Aime Hunt, Triinu Menning
2	Halliste rahvamaja	Laine Pedaja	2	Halliste rahvamaja	Laine Pedaja	2	Halliste rahvamaja	Laine Pedaja
3	Kaarli rahvamaja	Kai Kannistu	3	Kaarli rahvamaja	Kai Kannistu	3	Kaarli rahvamaja	Tiina Kuusik
4	Karksi rahvamaja	Riina Hupponen	4	Karksi külamaja	Riina Hupponen	4	Karksi külamaja	
5	Karksi-Nuia rahvamaja	Sirje Sossi	5	Karksi valla kultuurikeskus	Linda Arro, Sirje Sossi	5	Karksi valla kultuurikeskus	Maryo Sljateris, Kai Kannistu, Anneli Arraste
6	Kärstna rahvamaja	Silvia Meister	6	Kolga-Jaani rahvamaja	Anu Annuk	6	Kolga-Jaani Villem Reimani nim. rahvamaja	Hovard Nurme*
7	Lilli rahvamaja	Alli Laande	7	Kärstna rahvamaja	Silvia Meister	7	Kärstna rahvamaja, Kärstna Vaba Aja Keskus	Märt Tomp
8	Mustla rahvamaja	Alli Laande	8	Lilli külamaja	Alli Laande	8	Lilli külamaja	Malle Erreline
9	Mõisaküla kultuurimaja	Ivo Hakkaja	9	Mustla rahvamaja	Margit Aigro-Siibak	9	Mustla rahvamaja	Inge Toomsoo
10	Olustvere seltsimaja	Tiiu Kotsar	10	Mõisaküla kultuurimaja	Ivo Hakkaja	10	Mõisaküla kultuurimaja	Laila Hakkaja, Maarika Kori
11	Paala rahvamaja	Tiiu Sepp	11	Paala rahvamaja	Tiiu Sepp	11	Paala rahvamaja	Liia Viigand
12	Paistu rahvamaja	Piia Mänd	12	Paistu rahvamaja	Piia Mänd	12	Paistu rahvamaja	Piia Mänd
13	Pilistvere rahvamaja	Aare Järvik	13	Pilistvere rahvamaja	Aare Järvik	13	Pilistvere rahvamaja	Jane Nirgi
			14	Polli külamaja	Tiina Ilusmets	14	Polli külamaja	Sinaida Taal
			15	Saarepeedi rahvamaja	Merek Nõmmik	15	Ramsi Vaba Aja Keskus	Maire Rahnel
14	Saarepeedi kultuurimaja	Merek Nõmmik	16	Saarepeedi rahvamaja	Merike Moks	16	Saarepeedi rahvamaja	Ille Mirka
15	Suislepa rahvamaja	Heli Kikas	17	Suislepa rahvamaja	Heli Kikas	17	Suislepa rahvamaja	Heli Kikas
16	Suure-Jaani kultuurimaja	Maret Aaboja	18	Suure-Jaani kultuurimaja	Maret Aaboja	18	Suure-Jaani kultuurimaja	Anneli Kundla, Tiiu Sepp
17	Sürgavere kultuurimaja	Helgi Linnas	19	Sürgavere kultuurimaja	Helgi Linnas	19	Sürgavere kultuurimaja	
			20	Tuhalaane külamaja	Anneli Anijärv	20	Tuhalaane külamaja	Anneli Anijärv
18	Tänassilma rahvamaja	Pille Silver	21	Tänassilma rahvamaja	Pille Silver	21	Tänassilma rahvamaja	Pille Silver
19	Uue-Kariste rahvamaja	Ivi Alp	22	Uue-Kariste rahvamaja	Ivi Alp	22	Uue-Kariste rahvamaja	Ivi Alp
			23	Uusna külamaja		23	Uusna külamaja	Ulve Kannimäe, Ilme Künnap
			24	Vana-Kariste seltsimaja		24	Vana-Kariste seltsimaja	Merle Hüva

Tabel 12 Viljandi maakonna kohalike omavalitsuste kultuuriasutused ja palgalised töötajad neis, 2004-2008, järg

20	Vastemõisa rahvamaja	Rein Luup	22	Vastemõisa rahvamaja	Rein Luup	25	Vastemõisa rahvamaja	Rein Luup
21	Viiratsi rahvamaja	Ivar Pai	23	Viiratsi rahvamaja	Ivar Pai	26	Viiratsi rahvamaja	Lee Lipp
22	Viljandi kultuurimaja	Tiit Kalmet, Malle Allese, Aivar Trallmann, Vaike Rajaste	24	Viljandi kultuurimaja	Tiit Kalmet, Malle Allese, Aivar Trallmann, Vaike Rajaste	27	Viljandi kultuurimaja	Tiit Kalmet, Malle Allese, Anett Suits, Priit Noorhani, Vaike Rajaste
23	Viljandi Kultuuriselts „Koit” seltsimaja	Kersti Villers	25	Viljandi Kultuuriselts „Koit” seltsimaja	Kersti Villers			
24	Võhma kultuurikeskus	Riina Pakane	26	Võhma kultuurikeskus	Riina Pakane	28	Võhma kultuurikeskus	Riina Pakane
						29	Rimmu raamatukogu-rahvatuba	Aino Nugis
	Kolga-Jaani Vallavalitsus	Anu Annuk						
	Kõo Vallavalitsus	Aare Järvik						
	Kõpu Vallavalitsus	Kätlin Kink		Kõpu Vallavalitsus	Kätlin Kink		Kõpu Vallavalitsus	Kaimar Männigo
	Pärsti Vallavalitsus	Marju Must		Pärsti Vallavalitsus	Marju Must		Pärsti Vallavalitsus	Marju Must
							Suure-Jaani Vallavalitsus	Leili Kuusk
	Tarvastu Vallavalitsus	Piret Kuropatkin		Tarvastu Vallavalitsus	Piret Kuropatkin		Tarvastu Vallavalitsus	Maive Feldmann
	Viljandi Linnavalitsus	Katrin Mändmaa		Viljandi Linnavalitsus	Katrin Mändmaa		Viljandi Linnavalitsus	Ivi Lillepuu
							Viljandi Maavalitsus	Anu Sööt
	Viljandimaa Omavalitsuste Liit	Ele Saar		Viljandimaa Omavalitsuste Liit	Ele Saar		Viljandimaa Omavalitsuste Liit	Ele Saar
	Rahvakultuuri Arendus- ja Koostöökeskuse spetsialist	Vaike Rajaste		Rahvakultuuri Arendus- ja Koostöökeskuse spetsialist	Vaike Rajaste		Rahvakultuuri Arendus- ja Koostöökeskuse spetsialist	Vaike Rajaste
	* ei ole kohaliku omavalitsuse palgal							

Allikas: Viljandi Maavalitsus.

Tabel 13 Viljandi maakonna üldhariduskoolid, mis osalevad liikumises “Tervist edendav kool”, 31. detsember 2007

	Võrgustikuga liitunud	Osalejad, potentsiaalsed liitujad	Ei osale
Algkoolid	Viiratsi Algkool		Kosksilla Algkool
			Puiatu Lasteaed-Algkool
			Ramsi Lasteaed-Algkool
			Suislepa Lasteaed- Algkool
Kokku	1	0	4
Põhikoolid	Tääksi Põhikool	Kõpu Põhikool	Holstre Põhikool
		Kärstna Põhikool	Kalmetu Põhikool
		Halliste Põhikool	Kildu Põhikool
			Kirivere Põhikool
			Kolga-Jaani Põhikool
			Leie Põhikool
			Olustvere Põhikool
			Paistu Põhikool
			Pärsti Põhikool
			Raudna Põhikool
			Saarepeedi Põhikool
			Sürgavere Põhikool
			Valuoja Põhikool
			Viljandi Kaare Kool
Kokku	1	3	14
Gümnaasiumid	C.R.Jakobsoni nim. Gümnaasium	Karksi-Nuia Gümnaasium	Abja Gümnaasium
	Võhma Gümnaasium	Suure-Jaani Gümnaasium	Mõisaküla Keskkool
		Tarvastu Gümnaasium	Viljandi Täiskasvanute Gümnaasium
		Viljandi Paalalinna Gümnaasium	
		Viljandi Maagümnaasium	
Kokku	2	5	3

Tabel 14 Lastekaitsetöötajad Viljandi maakonna kohalikes omavalitsustes aasta lõpu seisuga, 2005–2007

	Laste- kaitse- töötajate arv			Laste arv*, 01.01			Lastekaitse- töötajate arv 1000 lapse kohta		
	2005	2006	2007	2006	2007	2008	2005	2006	2007
Linnad									
Mõisaküla	-	-	-	174	158	144	-	-	-
Viljandi	-	2	2	4 126	4 003	3 822	-	0,5	0,5
Võhma	-	-	-	318	294	296	-	-	-
Vallad									
Abja	1	1	1	555	494	451	1,8	2,0	2,2
Halliste	-	-	-	382	339	319	-	-	-
Karksi	1	1	1	790	742	683	1,3	1,3	1,5
Kolga-Jaani	-	-	-	347	334	311	-	-	-
Kõo	-	-	-	272	244	226	-	-	-
Kõpu	-	-	-	157	138	139	-	-	-
Paistu	-	1	1	350	352	330	-	2,8	3,0
Pärsti	1	1	1	829	738	686	1,2	1,4	1,5
Saarepeedi	-	-	-	254	235	226	-	-	-
Suure-Jaani	-	-	-	1 362	1 282	1 216	-	-	-
Tarvastu	-	-	-	983	929	865	-	-	-
Viiratsi	1	1	1	788	747	749	1,3	1,3	1,3
Kokku	4	7	7	11 687	11 029	10 463	0,3	0,6	0,7

* lapsed – inimesed vanuses 0–17

Allikas: Viljandi Maavalitsus, rahvastikuregister.

Tabel 15 Sotsiaaltöötajad Viljandi maakonna kohalikes omavalitsustes aasta lõpu seisuga, 2005–2007

	Sotsiaaltöötajate arv			Täisealiste inimeste arv*, 01.01			Sotsiaaltöötajate arv 1800 täisealise kohta		
	2005	2006	2007	2006	2007	2008	2005	2006	2007
Linnad									
Mõisaküla	1	1	1	901	874	874	2,0	2,1	2,1
Viljandi	6	6	6	16 049	15 863	15 904	0,7	0,7	0,7
Võhma	1	1	1	1 328	1 308	1 308	1,4	1,4	1,4
Vallad									
Abja	1	1	1	2 249	2 212	2 201	0,8	0,8	0,8
Halliste	1	1	1	1 406	1 367	1 381	1,3	1,3	1,3
Karksi	1	1	1	3 458	3 398	3 365	0,5	0,5	0,5
Kolga-Jaani	2	2	2	1 384	1 364	1 370	2,6	2,6	2,6
Kõo	1	1	1	959	965	977	1,9	1,9	1,8
Kõpu	1	1	1	659	640	629	2,7	2,8	2,9
Paistu	1	1	1	1 302	1 297	1 299	1,4	1,4	1,4
Pärsti	1	1	1	2 997	2 935	2 931	0,6	0,6	0,6
Saarepeedi	1	1	1	1 010	1 002	1 028	1,8	1,8	1,8
Suure-Jaani	3	3	3	4 961	4 881	4 878	1,1	1,1	1,1
Tarvastu	2	2	2	3 429	3 398	3 381	1,0	1,1	1,1
Viiratsi	2	2	2	2 972	2 995	3 015	1,2	1,2	1,2
Kokku	25	25	25	45 064	44 499	44 541	1,0	1,0	1,0

* täisealised on 18aastased ja vanemad inimesed
Allikas: Viljandi Maavalitsus, rahvastikuregister.

Tabel 16 Spordibaasid Viljandi maakonnas 2008. aasta algul

Baasid	Iseloomustus
400 meetri rajaga staadionid	
Viljandi linna staadion	8 rada fispol kate
Karksi-Nuia staadion	6 rada rezdor plaat
Suure-Jaani staadion	6 rada rezdor plaat + tellisepuru
Abja-Paluoja staadion	4 rada tuhakate
Viiratsi staadion	4 rada tellisepuru
300 meetri rajaga staadionid	
CRJG staadion	4 rada rezdor plaat
Paala Gümnaasiumi staadion	4 rada rezdor plaat
Mustla staadion	4 rada tellisepuru
Kolga-Jaani staadion	4 rada tuhakate
Suislepa Põhikooli staadion	4 rada tuhakate
Olustvere staadion	4 rada tuhakate
Vana-Võidu staadion	4 rada tellisepuru
Võhma Gümnaasiumi staadion	4 rada rezdor plaat
Suured spordisaalid	
Paala viihhall	60x24 m
Viljandi Spordihoone	44x33 m
Maagümnaasiumi võimla	42x24 m
Suure-Jaani Gümnaasiumi võimala	42x24 m
Keskised spordisaalid	
Viljandi Spordihoone	36x17 m
Päri Spordihoone	56x17 m
Vana-Võidu spordihoone	32x18 m
Mustla Gümnaasiumi võimla	36x18 m
Kolga-Jaani Põhikooli võimla	36x18 m
CRJG võimla	32x18 m
Karksi-Nuia Gümnaasiumi võimla	30x18 m
Võhma linna võimla	30x15 m
Sürgavere Põhikooli võimla	36x18 m
	36x15 m
Kõpu Spordihoone	36x18 m
Tääksi Põhikooli võimla	36x17 m
Väikesed spordisaalid	
Paala Gümnaasiumi võimla	24x12 m
Vene Gümnaasiumi võimla	24x12 m
Abja Gümnaasiumi võimla	24x12 m
Mõisaküla kooli võimla	29x14 m
Suure-Jaani Gümnaasiumi võimla	24x12 m
Leie Põhikooli võimala	22x12 m
Kalmetu Põhikooli võimla	32x12,5 m
Saarepeedi võimla	22x12 m
Olustvere võimla	26x10 m
Võhma võimla	30x12 m
Kildu Põhikooli võimla	24x18 m
Politseimaja võimla	24x12 m
Kirivere Põhikooli võimla	30x12 m
Lahmuse Eriinternaatkooli võimla	22x11,5 m

Tabel 16 Spordibaasid Viljandi maakonnas 2008. aasta algul, järg

Baasid	Iseloomustus
Paistu Põhikooli võimla	26x13 m
Holstre Põhikooli võimla	26x13 m
Ujulad	
CRJG ujula	25 m 4 rada
Karksi-Nuia Gümnaasiumi ujula	25 m 4 rada
Olustvere ujula	20 m 2 rada
Jalgpalliväljakud	
Viljandi Spordikeskus (2 väljakut), Viiratsi, Karksi-Nuia Gümnaasium, Suure-Jaani Gümnaasium, Võhma, Abja-Paluoja Gümnaasium, Mõisaküla	
Tenniseväljakud	
Viljandi Spordikeskus (4+1 väljakut), Karksi-Nuia Gümnaasium (1 väljak), Abja-Paluoja (2 väljakut), Sammuli (2 väljakut) Suure-Jaani Gümnaasium (1 väljak, Olustvere (1 väljak), Kõpu Põhikool (1 väljak)	
Püsisuusarajad	
Holstre-Polli Suusabaas	3 km, 5 km, 10 km ja 15 km rada, rollerirada 3 km
Päri suusarajad	3 km, 5 km, 10 km rajad
Viiratsi valgustatud rada	3 km
Vana-Võidu valgustatud rada	2 km
Saatepeedi valgustatud rada	1,4 km
Varese mägede suusarajad	1 km, 2 km, 3 km, 5 km rajad
Karksi valla rada	5 km
Viljandi suusahüppemägi, Viljandi slaalomirada	
Jõusaalid	
„Poweri” jõusaal CRJG-s, Vana-Võidu jõusaal, Spordihoone jõusaal, Mõisaküla kooli trestesaal, Fortiuse jõusaal Viljandis, Karksi-Nuia Gümnaasiumi jõusaal	
Maadluspaigad	
Võhma maadlusmatt, Suure-Jaani maadlusmatt, Mustla maadlusmatt, Viljandi Spordihoone maadlusmatt, Paala Gümnaasiumi judotatami, Kalmetu Põhikooli maadlusmatt, Karksi-Nuia maadlusmatt	
Lasketiirud	
Suure-Jaani Gümnaasiumi lasketiir	50 m 4 rada
Karksi-Nuia Gümnaasiumi välistiir	50 m 3 rada
Paalalinna Gümnaasiumi lasketiir	23,5 m 3 rada
Abja Gümnaasiumi lasketiir	50 m 5 rada
Välisväljakud	
Suure-Jaani Gümnaasium (korvpall ja võrkpall (2)), Viiratsi (korvpall, kurn), Vana-Võidu (võrkpall), Mõisaküla (võrkpall), Saarepeedi (võrkpall), Ulge (võrkpall (2)), Kolga-Jaani Põhikool (võrkpall (2), korvpall), Karksi-Nuia Gümnaasium (korvpall, võrkpall), Raudna Põhikool (korvpall), Viljandi (korvpall), Tääksi (korvpall), Olustvere (korvpall), Abja-Paluoja (võrkpall, korvpall), Halliste Põhikool (korvpall, võrkpall), Kõpu Põhikool (korvpall)	
Muud baasid	
Viljandi Sõudebaas, Viljandi Aerutamisbaas, Vana-Võidu vibustaadion, Viljandi jääväljak	

Allikas: Viljandi Maavalitsus.

Tabel 17 Registreeritud kuriteod Viljandi maakonnas ja Eestis, 2003–2006

	Viljandi maakond				Eesti			
	2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006
Kuriteod kokku	1 257	1 191	1 200	1 259	53 595	53 048	52 916	48 317
Muutus võrreldes eelmise aastaga, %	12	-5	1	5	1	-1	0	-9
I astme kuriteod	50	31	47	68	2 976	2 804	2 884	2 491
I astme kuritegude osatähtsus kuritegude koguarvus, %	4	3	4	5	6	5	5	5
Tapmine, mõrv	5	1	2	1	147	105	113	91
Vägistamine	6	2	1	11	107	121	159	100
Raske tervisekahjustuse tekitamine	1	3	1	2	200	233	120	110
Vargus	733	627	487	461	34 675	31 768	30 036	25 939
vargus eluruumist (korter, suvila, eramu, talumaja, ühiselamu)	127	124	122	107	6 495	5 752	4 766	3 928
vargus sõidukist	68	35	36	27	7 385	5 625	5 501	4 720
Kuritegusid 10 000 elaniku kohta	220	209	212	223	395	393	393	359
Kuritegude tagajärjel hukkunud inimesed	23	12	19	12	579	408	348	330
Kuritegudega tekitatud kahju, miljonit krooni	15	6	7	4	965	718	789	482
Avastatud kuriteod	705	821	878	884	20 266	23 853	27 964	26 932
avastatud I astme kuriteod	40	31	47	59	1 383	1 663	2 136	1 905

Allikas: Statistikaamet Politseiameti andmetel.

Tabel 18 Viljandi maakonna lasteasutusi iseloomustavad näitajad aasta alguses, 2004–2007

	2004	2005	2006	2007
Linnas				
Lasteasutuste arv	10	10	12	11
Kohtade arv	960	970	1170	1015
Laste arv	956	1001	1178	1031
Kohta ootavate laste arv	78	84	120	91
Lapsi 100 koha kohta	100	103	101	102
Maal				
Lasteasutuste arv	29	27	25	24
Kohtade arv	904	895	716	682
Laste arv	853	836	693	660
Kohta ootavate laste arv	55	60	54	71
Lapsi 100 koha kohta	94	93	97	97
Kokku				
Lasteasutuste arv	39	37	37	35
Kohtade arv	1864	1865	1886	1697
Laste arv	1809	1837	1871	1691
Kohta ootavate laste arv	133	144	174	162
Lapsi 100 koha kohta	97	98	99	100

Allikas: Statistikaamet.

Tabel 19 Laste arv Viljandi maakonna lasteaedades, 01. oktoober 2007

	Lasteasutus	Laste arv	Lapsi järjekorras	Märkused
1	Abja Lasteaed	57	-	
2	Halliste Lasteaed	19	3	
3	Heimtali Lasteaed	18	-	
4	Holstre Kool	11	-	
5	Karksi-Nuia Lasteaed	142	-	
6	Kolga-Jaani Lasteaed	32	-	
7	Kõidama Lasteaed	30	-	
8	Kõo Lasteaed	26	-	
9	Kõpu Kool	25	2	
10	Kärstna Kool	13	-	
11	Leie Lasteaed	22	1	
12	Mõisaküla Lasteaed	29	6	kõik soovivad lasteaiakohta al.01.09.2008
13	Olustvere Lasteaed	44	13	
14	Paistu Lasteaed	32	8	
15	Puiatu Lasteaed-alkkool	15	2	
16	Päri Lasteaed	36	13	
17	Pärsti Kool	12	-	
18	Ramsi Lasteaed-Algkool	55	8	
19	Saarepeedi Kool	2	34	
20	Suislepa Lasteaed-Algkool	14	-	
21	Suure-Jaani Lasteaed	40	11	
22	Sürgavere Lasteaed	20	10	
23	Tarvastu Lasteaed	34	4	
24	Uusna Lasteaed	15	4	
25	Vambola Lasteaed	48	-	
26	Vana-Võidu Lasteaed	26	1	
27	Vastemõisa Lasteaed	30	17	
28	Viiratsi Lasteaed	65	33	soovivad kohta 2008 aastal
29	Viljandi lasteaed Karlsson	119	2	
30	Viljandi lasteaed Kröll	116	6	
31	Viljandi lasteaed Mesimumm	40	43	40 lapsel on koht jaan.2008 valmivas lasteaias
32	Viljandi lasteaed Midrimaa	202	-	
33	Viljandi lasteaed Mängupesa	193	3	
34	Viljandi lasteaed Männimäe	199	-	
35	Viljandi Waldorflasteaed	28	2	
36	Võhma Lasteaed	63	12	
37	Väluste Lasteaed	19	-	
38	Õisu Lasteaed	11	-	
		1 902	238	

Allikas: Viljandi Maavalitsus.

Tabel 20 Klassikomplektide arv Viljandi maakonna päevastes üldhariduskoolides, 2004/05–2007/08 õppeaasta alguses

	2004/ 05	2005/ 06	2006/ 07	2007/ 08	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	I-	-	-I	-II
Abja vald	18	17	17	15	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1	1	2
Abja Gümnaasium	18	17	17	15	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1	1	2
Halliste vald	13	12	11	11	1	1	2	1	1	2	1	1	1	-	-	-
Halliste Põhikool	9	9	8	9	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-
Kosksilla Algkool	3	3	3	2	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Vana-Kariste Algkool	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Karksi vald	22	22	22	22	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	2
Karksi-Nuia Gümnaasium	22	22	22	22	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	2
Kolga-Jaani vald	17	16	14	14	1	1	2	2	-	2	2	2	2	-	-	-
Kolga-Jaani Põhikool	9	8	7	7	1	-	1	1	-	1	1	1	1	-	-	-
Leie Põhikool	8	8	7	7	-	1	1	1	-	1	1	1	1	-	-	-
Kõo vald	9	7	9	7	-	1	-	1	1	1	1	1	1	-	-	-
Kirivere Põhikool	9	7	9	7	-	1	-	1	1	1	1	1	1	-	-	-
Kõpu vald	7	7	9	7	1	-	1	1	-	1	1	1	1	-	-	-
Kõpu Põhikool	7	7	9	7	1	-	1	1	-	1	1	1	1	-	-	-
Paistu vald	15	16	13	13	2	-	2	2	1	1	2	2	1	-	-	-
Paistu Põhikool	8	8	7	7	1	-	1	1		1	1	1	1	-	-	-
Holstre Põhikool	7	8	6	6	1	-	1	1	1	-	1	1	-	-	-	-
Pärsti vald	22	22	21	15	1	1	3	2	1	2	2	1	2	-	-	-
Puiatu Lasteaed- Algkool	2	2	2	2	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Raudna Põhikool	9	8	8	8	1	-	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-
Pärsti Põhikool	9	10	9	3	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-
Ramsi Lasteaed- Algkool	2	2	2	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Saarepeedi vald	11	11	9	9	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-
Saarepeedi Põhikool	11	11	9	9	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-
Suure-Jaani vald	54	55	55	51	4	5	4	5	5	5	6	6	5	2	2	2
Kildu Põhikool	9	9	9	9	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-
Olustvere Põhikool	9	9	9	9	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-
Suure-Jaani Gümnaasium	19	19	19	17	1	1	1	1	1	1	2	2	1	2	2	2

Tabel 20 Klassikomplektide arv Viljandi maakonna päevastes üldhariduskoolides, 2004/05–2007/08 õppeaasta, järg

	2004/ 05	2005/ 06	2006/ 07	2007/ 08	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Sürgavere Põhikool	8	9	9	7	-	1	-	1	1	1	1	1	1	-	-	-
Tääksi Põhikool	9	9	9	9	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-
Tarvastu vald	30	30	28	27	1	3	3	4	1	4	2	3	3	1	1	1
Tarvastu Gümnaasium	19	20	20	19	1	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1
Kärstna Põhikool	6	6	5	5	-	1	-	1	-	1	-	1	1	-	-	-
Suislepa Lasteaed- Algkool	3	3	3	3	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Väluste Algkool	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vambola Lasteaed- Algkool	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Viiratsi vald	15	15	15	15	2	2	2	2	2	2	1	1	1	-	-	-
Kalmetu Põhikool	9	9	9	9	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-
Viiratsi Algkool	6	6	6	6	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-
Mõisaküla linn	9	10	7	6	1	-	1	-	1	1	1	-	1	-	-	-
Mõisaküla Kool	9	10	7	6	1	-	1	-	1	1	1	-	1	-	-	-
Viljandi linn	145	143	144	118	9	9	9	10	9	9	9	10	13	9	11	11
Viljandi C.R. Jakobsoni nim. Gümnaasium	38	37	36	33	2	2	2	3	2	2	2	3	4	3	4	4
Kaare Kool	16	14	18	4	-	1	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-
Männimäe Lasteaed- Algkool	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Viljandi Paalalinna Gümnaasium	37	38	37	29	2	2	3	2	2	2	2	2	3	3	3	3
Valuoja Põhikool	18	19	18	18	2	2	2	2	2	2	2	2	2			
Viljandi Maa- gümnaasium	33	32	32	32	3	2	2	3	3	3	2	2	3	3	3	3
Viljandi Täiskasvanute Gümnaasium (päevaõpe)	2	3	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Võhma linn	16	15	14	14	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1
Võhma Gümnaasium	16	15	14	14	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1
Maakond	403	398	388	344	27	27	31	43	35	49	35	35	36	15	17	19

Allikas: Viljandi Maavalitsus.

Tabel 21 **Viljandi maakonna päevastes munitsipaalkoolides 2007. aastal põhikooli lõpetanute edasiõppimine**

	Lõpetajaid	Gümnaasiumid			Kutseõppeasutused		Ei õpi edasi	
		Arv	s.h Täiskasvanute gümnaasium	%	Arv	%	Arv	%
Halliste Põhikool	17	12	-	70,6	4	23,5	1	5,9
Holstre Põhikool	8	4	-	50,0	4	50,0	0	0,0
Kalmetu Põhikool	16	5	-	31,3	11	68,8	0	0,0
Kildu Põhikool	17	8	1	47,1	7	41,2	2	11,8
Kirivere Põhikool	17	6	-	35,3	11	64,7	0	0,0
Kolga-Jaani Põhikool	8	5	-	62,5	3	37,5	0	0,0
Kõpu Põhikool	12	4	-	33,3	7	58,3	1	8,3
Kärstna Põhikool	8	2	-	25,0	6	75,0	0	0,0
Leie Põhikool	14	6	-	42,9	8	57,1	0	0,0
Mõisaküla Keskkool	9	3	-	33,3	5	55,6	1	11,1
Olustvere Põhikool	9	2	-	22,2	5	55,6	2	22,2
Paistu Põhikool	13	7	-	53,8	5	38,5	1	7,7
Pärsti Põhikool	4	2	-	50,0	1	25,0	1	25,0
Raudna Põhikool	15	7	-	46,7	7	46,7	1	6,7
Saarepeedi Põhikool	12	7	-	58,3	4	33,3	1	8,3
Sürgavere Põhikool	7	2	-	28,6	4	57,1	1	14,3
Tääksi Põhikool	12	11	-	91,7	1	8,3	0	0,0
Valuoja Põhikool	49	25	6	51,0	21	42,9	3	6,1
Põhikoolid kokku	247	118	7	47,8	114	46,2	15	6,1
Abja Gümnaasium	32	17	-	53,1	13	40,6	2	6,3
C.R.Jakobsoni nim. Gümnaasium	125	96	4	76,8	29	23,2	0	0,0
Karksi-Nuia Gümnaasium	47	32	-	68,1	11	23,4	4	8,5
Tarvastu Gümnaasium	51	35	2	68,6	9	17,6	7	13,7
Viljandi Maagümnaasium	89	71	4	79,8	17	19,1	1	1,1
Suure-Jaani Gümnaasium	42	30	-	71,4	11	26,2	1	2,4
Paalalinna Gümnaasium	78	54	1	69,2	24	30,8	0	0,0
Viljandi Täiskasvanute Gümnaasium	9	2	2	22,2	2	22,2	5	55,6
Võhma Gümnaasium	39	22		56,4	15	38,5	2	5,1
Gümnaasiumid kokku	512	359	13	70,1	131	25,6	22	4,3
Kokku	759	477	20	62,8	245	32,3	37	4,9

Allikas: Viljandi Maavalitsus.

Tabel 22 Viljandi maakonna päevastes munitspaalkoolides 2007. aastal keskkooli/gümnaasiumi lõpetanute edasiõppimine

	Lõputunnistusega lõpetajaid	Avalik-õiguslikud ülikoolid		Riiklikud rakenduslikud kõrgkoolid		Eraülikoolid		Era rakenduslikud kõrgkoolid		Kutse-õppeasutused		Muu (sõjaväes, tööl, ei tea)	
		arv	%	arv	%	arv	%	arv	%	arv	%	arv	%
Abja Gümnaasium	29	15	51,7	-	-	1	3,4	2	-	6	20,7	5	17,2
Viljandi C.R.Jakobsoni nim. Gümnaasium	118	55	46,6	19	16,1	2	1,7	2	-	96	5,1	34	28,8
Karksi-Nuia Gümnaasium	25	8	32,0	3	12,0	2	8,0	-	-	1,7	24,0	6	24,0
Tarvastu Gümnaasium	27
Viljandi Maagümnaasium	58	39	67,2	16	27,6	-	-	3	-	-	-	-	-
Mõisaküla Keskkool	5					2	40,0	-	-	3	60,0	-	-
Suure-Jaani Gümnaasium	37	15	40,5	1	2,7	3	8,1	-	-	5	13,5	13	35,1
Viljandi Paalalinna Gümnaasium	51	33	64,7	1	2,0	2	3,9	-	-	4	7,8	11	21,6
Viljandi Täiskasvanute Gümnaasium	37	4	10,8	1	2,7	5	13,5	-	-	5	13,5	22	59,5
Võhma Gümnaasium	18	5	27,8	6	33,3	3	16,7	-	-	-	-	4	22,2
Maakond	405	174	43,0	47	11,6	20	4,9	7	1,7	35	8,6	95	23,5

...– andmed puuduvad
Allikas: Viljandi Maavalitsus.

Tabel 23 Noortekeskused ja –toad, noorte osaluskogud ja alaealiste komisjonid Viljandi maakonnas, 2005–2008

2005	2006	2007	2008
Noortekeskused ja toad			
Viljandimaa Noortekeskus	Viljandimaa Noortekeskus	Viljandimaa Noortekeskus	Viljandimaa Noortekeskus
		Abja Noortetuba	Abja Noortetuba
Paistu Avatud Noortetuba	Paistu Avatud Noortetuba	Paistu Avatud Noortetuba	Paistu Avatud Noortetuba
Holstre Avatud Noortetuba	Holstre Avatud Noortetuba	Holstre Avatud Noortetuba	
Paala Avatud Noortetuba	Paala Avatud Noortetuba	Paala Avatud Noortetuba	Paala Avatud Noortetuba
Sürgavere Avatud Noortekeskus	Sürgavere Avatud Noortekeskus	Sürgavere Avatud Noortetuba	Sürgavere Avatud Noortetuba
Saarepeedi Noorteklubi „Snak”	Saarepeedi Noorteklubi „Snak”	Saarepeedi Noorteklubi „Snak”	Saarepeedi Noorteklubi „Snak”
	Suure-Jaani Avatud Noortekeskus	Suure-Jaani Avatud Noortekeskus	Suure-Jaani Avatud Noortekeskus
Võhma laste- ja noorte päevakeskus	Võhma laste- ja noorte päevakeskus	Võhma laste ja noorte päevakeskus	Võhma laste- ja noorte päevakeskus
Kamara Noortetuba	Kamara Noortetuba	Kamara Noortetuba	Kamara Noortetuba
Kõo Noortetuba	Kõo Noortetuba	Kõo Noortetuba	Kõo Noortetuba
Savikoti Noortetuba	Savikoti Noortetuba	Savikoti Noortetuba	Savikoti Noortetuba
Ramsi Vaba Aja Keskus	Ramsi Vaba Aja Keskus	Ramsi Vaba Aja Keskus	Ramsi Vaba Aja Keskus
Leie Noortetuba	Leie Noortetuba	Leie Noortetuba	Leie Noortetuba
		Kolga-Jaani Avatud Noortekeskus	Kolga-Jaani Avatud Noortekeskus
		Kõo noortetuba	Kõo noortetuba
		Tarvastu Avatud Noortekeskus	Tarvastu Avatud Noortekeskus
		Viiratsi Avatud Noortekeskus	Viiratsi Avatud Noortekeskus
		Vastemõisa Noortekeskus	Vastemõisa Noortekeskus
Kokku 12	Kokku 13	Kokku 19	Kokku 19
Noorte osaluskogud			
Viljandi Noorte Volikogu	Viljandi Noorte Volikogu	Viljandi Noorte Volikogu	Viljandi Noorte Volikogu
	Viljandimaa Noortekogu	Viljandimaa Noortekogu	Viljandimaa Noortekogu
	Karksi Noorte Volikogu	Karksi Noorte Volikogu	Karksi Noorte Volikogu
	Võhma Noorte Volikogu	Võhma Noorte Volikogu	Võhma Noorte Volikogu
		Pärsti Noorte Volikogu	Pärsti Noorte Volikogu
		Suure-Jaani Noorte Volikogu	Suure-Jaani Noorte Volikogu
Kokku 1	Kokku 4	Kokku 6	Kokku 6
Alaealiste komisjonid			
Viljandi maakond	Viljandi maakond	Viljandi maakond	Viljandi maakond
Tarvastu vald	Tarvastu vald	Tarvastu vald	Tarvastu vald
Kõpu vald	Kõpu vald	Kõpu vald	Kõpu vald
Kõo vald	Kõo vald	Kõo vald	Kõo vald
	Abja vald	Abja vald	Abja vald
			Kolga-Jaani vald
Kokku 4	Kokku 5	Kokku 5	Kokku 6

Allikas: Viljandi Maavalitsus.